

ถาวรหัส

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดีเด่น

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

[คำนำ]

กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายที่มุ่งเน้นให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาเงินทุน โดยการบูรณาการและเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้มีการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และใช้เงินทุนอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดสู่การปฏิบัติ ในระดับพื้นที่จนครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 924 แห่ง ใน 76 จังหวัด 878 อำเภอ โดยมีกลไก สำคัญ นั่นคือคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ภายใต้การดูแล และให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับ เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของคนในชุมชน โดยการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ผ่านกระบวนการจัดทำข้อมูล และส่งเสริมวินัยทางการเงินให้กับคนในชุมชน รวมทั้งสนับสนุนให้ครัวเรือนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและวางแผนชีวิตนำไปสู่ชีวิตที่มีคุณภาพ จนสามารถลดหนี้ และปลดหนี้ได้ในที่สุด

ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2561) ภารกิจงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีศูนย์จัดการกองทุนชุมชนหลากหลายแห่งที่สามารถบริหารจัดการหนี้ให้กับคนในชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรม จนเป็นที่น่าชื่นชมในการทุ่มเท เสียสละของผู้นำกลุ่ม องค์กร ที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา เพื่อสร้างวินัยทางการเงินให้กับคนในชุมชน ซึ่งในแต่ละแห่งที่ประสบผลสำเร็จนั้น ล้วนแล้วแต่มีเทคนิค รูปแบบ (Model) ในการบริหารจัดการหนี้แตกต่างกันออกไปตามแต่ละบริบทพื้นที่

ด้วยเหตุนี้เอง สำนักพัฒนาทุนและองค์กรการเงินชุมชน จึงได้รวบรวม เทคนิคและรูปแบบ (Model) การบริหารจัดการหนี้ รวมถึงปัจจัยความสำเร็จของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดีเด่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในพื้นที่ 18 เขตตรวจราชการ ที่สามารถบริหารจัดการหนี้ภายใต้ข้อจำกัด และบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน จนประสบผลสำเร็จ เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานฯ และใช้เป็นเข็มทิศให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้ใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุผลสัมฤทธิ์ต่อไป

01 เกริ่นนำ

02 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน^๑ต้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

- 2 ■ บ้านดอนตะโหนด หมู่ที่ 7 ตำบลโพทะเล อำเภอกำแพงบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
- 6 ■ บ้านคลองเขียด หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
- 11 ■ บ้านบางนางสุญ หมู่ที่ 8 ตำบลวัดเพลง อำเภอดำรงวิทยะปาล จังหวัดราชบุรี
- 16 ■ บ้านดงตาทิศ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
- 19 ■ บ้านทุ่งไทรหะ หมู่ที่ 8 ตำบลโคกสี อำเภอบางแก้ว จังหวัดพิจิตร
- 21 ■ บ้านบางโสก หมู่ที่ 5 ตำบลเขาต่อ อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
- 25 ■ บ้านบันนังกระแจะ หมู่ที่ 5 ตำบลธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
- 30 ■ บ้านป่าแดง หมู่ที่ 1 ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี
- 33 ■ บ้านชากไทย หมู่ที่ 4 ตำบลชากไทย อำเภอชาติชุมพล จังหวัดจันทบุรี
- 43 ■ บ้านคำปะกั๊ง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย
- 47 ■ บ้านบึงโนน หมู่ที่ 5 ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
- 51 ■ บ้านห้วยหิน หมู่ที่ 3 ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
- 54 ■ บ้านโสก หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโสก อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ
- 59 ■ บ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ 3 ตำบลชำ อำเภอกันทรสิทษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
- 63 ■ บ้านห้วยยาบ หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน
- 71 ■ บ้านโป่ง หมู่ที่ 6 ตำบลป่าแดง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- 81 ■ บ้านสะแกเครือ หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
- 85 ■ บ้านหนองจิก หมู่ที่ 7 ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

03 บทสรุปความสำเร็จ

[เกริ่นนำ]

งานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ ให้มีความสำคัญในการบริหารจัดการเงินทุนชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ จึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 924 แห่ง ใน 76 จังหวัด 878 อำเภอ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทุน โดยมีคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและบูรณาการกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินในชุมชน มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยการบริหารจัดการหนี้ครัวเรือน ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เชื่อมโยงการบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้เป็นระบบ จัดทำฐานข้อมูลทุนชุมชน ฐานข้อมูลหนี้สินครัวเรือน บริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ และส่งเสริมวินัยทางการเงินให้กับคนในชุมชน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน จนสามารถ ลด ปลด หมดหนี้ได้ในที่สุด ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจึงเป็นกลไกหลักที่จะเข้ามาช่วยบริหารจัดการหนี้ของประชาชนที่เป็นลูกหนี้ของกองทุนชุมชน เพื่อไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ซึ่งแม้ว่าสถานการณ์ของกองทุนชุมชนต่าง ๆ ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2561) จะมีทั้งความหลากหลายของกองทุนในหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป แต่ศูนย์จัดการกองทุนในหลายพื้นที่ ก็ยังสามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ได้อย่างน่าชมเชยยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการปรับโครงสร้างหนี้ การโอนภาระหนี้ การปรับเปลี่ยนสัญญา การปรับอัตราดอกเบี้ย และอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และที่น่าชื่นชมยิ่งขึ้นไปอีกก็คือการที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบางแห่งสามารถสร้างรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ในลักษณะเมนูทางเลือก หรืออาจบอกได้ว่าเป็นรหัส (Best Practice) การบริหารจัดการหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ใช้ประกอบในการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนด้วยความสมัครใจ

จากการสร้างรูปแบบหรือรหัส (Best Practice) การบริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ได้รับคัดเลือกเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดีเด่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 18 แห่ง ตามเขตตรวจราชการ จึงเป็นแรงบันดาลใจให้กรมการพัฒนาชุมชน ได้รวบรวมเทคนิค วิธีการบริหารจัดการหนี้ รวมถึงรูปแบบหรือโมเดลของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานฯ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อศูนย์จัดการกองทุนชุมชนอีกหลายแห่งที่ยังไม่สามารถหาทางออกในการบริหารจัดการหนี้ของตัวเองได้ รวมถึงศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ด้วยความสมัครใจต่อไป ซึ่งหากประชาชนสามารถลดหนี้ ปลดหนี้ได้ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นทั้งของตัวเอง ครัวเรือน และชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนอยู่ดี กินดี ลูกหลานมีความสุข สมกับคำกล่าวที่ว่า “Together for Better Future”

1 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านดอนตะโหนด หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์ทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

“

...ชาวบ้านเราเป็นสมาชิกกันทุกกลุ่มกองทุนและก็เป็นหนี้กันทุกกองทุน ในส่วนของกรรมการก็เป็นกรรมการหลายกลุ่ม เมื่อสมาชิกยื่นกู้ทุกกลุ่มตามสิทธิ์ กรรมการทั้งที่รู้ว่าเพิ่งกู้กองทุนนั้นมา แต่เมื่อเขามีสิทธิ์เราก็ไปห้ามอะไรเขาไม่ได้ สมาชิกซึ่งก็คือคนในชุมชนจึงเป็นหนี้กันทั้งปีแบบไม่มีวันหมด...”

”

ด้วยสถานการณ์การเป็นหนี้ที่หมุนเวียนกันทั้งปีของชาวบ้านดอนตะโหนด หมู่ที่ 7 ตำบลโพธิ์ทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรีซึ่งมีกำหนดระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ไม่ตรงกัน โดยเดือนมกราคมกำหนดชำระคืนเงินกู้ของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เดือนกุมภาพันธ์กำหนดชำระคืนเงินกู้กลุ่มเงินแสน อ.บ.ต. เดือนเมษายนกำหนดชำระคืนเงินกู้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เดือนกรกฎาคมกำหนดชำระคืนเงินกองทุนโครงการ กข.คจ. เดือนตุลาคมกำหนดชำระคืนเงินกองทุนหมู่บ้าน กลายเป็นวงจรหนี้สินที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อพัฒนากรเข้ามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถาบันการจัดการเงินทุน ซึ่งปัจจุบันได้ปรับมาเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนตามแนวทางกรมเพื่อมุ่งสู่ 1 คร. 1 สัญญา ให้คนในชุมชนสามารถหลุดพ้นวงจรการเป็นหนี้ซ้ำซ้อนได้ในอนาคต

โครงสร้างองค์กร

ปัจจุบันศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านดอนตะโหนด ตำบลโพธิ์ทะเล อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี มีสมาชิกเป็นรายกลุ่มจำนวน 17 กลุ่มกองทุน แต่กลุ่มหลัก ๆ ก็คือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กข.คจ. และกลุ่มโรงสีชุมชน ปัจจุบันมีคณะกรรมการมาจากตัวแทนทุกกลุ่มกองทุน อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน รวม 17 คน จาก 17 กองทุน

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนตะโหนด
2. กองทุนหมู่บ้านบ้านดอนตะโหนด
3. กองทุนแก้ไขปัญหาคาความยากจนบ้านดอนตะโหนด
4. กลุ่มพัฒนาสตรีหมู่บ้านดอนตะโหนด (กพสม.)
5. กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำบ้านดอนตะโหนด
6. กลุ่มโรงเรียนเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริ
7. กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านดอนตะโหนด
8. กลุ่มโรงสีชุมชนบ้านดอนตะโหนด
9. กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนบ้านดอนตะโหนด
10. กองทุน SML
11. กองทุนหมุนเวียนบ้านดอนตะโหนด
12. กองทุนประปาหมู่บ้าน
13. กลุ่มผู้แปรรูปไข่เป็ด
14. กลุ่มข้าวปลอดภัย
15. กลุ่มดินปลูกต้นไม้
16. กลุ่มปลูกผัก
17. กลุ่มสงเคราะห์

ซึ่งมีโครงสร้างของคณะกรรมการ ดังนี้

1. กรรมการฝ่ายบริหาร
2. กรรมการฝ่ายบริหารจัดการหนี้
3. กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
4. กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

บ้านดอนตะโหนดใช้วิธีการพูดคุยกันเพื่อหาแนวทางร่วมในการบริหารเงินทุนที่มีในชุมชน โดยมีรูปแบบการบริหารจัดการเงินทุนในชุมชน ดังนี้คือ การใช้อัตราดอกเบี้ยตามที่แต่ละกลุ่มกองทุนกำหนด

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท/ปี

(ผลกำไรบางส่วนจะนำเข้าไปในกองทุนหมุนเวียน รวมกับเงินค่าบริจาครองโครงการ กข.คจ. โดยเมื่อรวมกันเป็นกองทุนหมุนเวียนแล้วจะให้สมาชิกรวมกลุ่มกันกู้ยืมในนามกลุ่มเพื่อมาประกอบอาชีพลดการพึ่งพาเงินทุนจากภายนอก)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท/ปี

โครงการ กข.คจ.

คิดเป็นเงินค่าบริจาครอง อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท/ปี

(เงินบริจาคนำเข้าไปอยู่ในกองทุนหมุนเวียน และให้สมาชิกรวมกลุ่มกันกู้ยืมในนามกลุ่มเพื่อมาประกอบอาชีพเพื่อลดการพึ่งพาเงินทุนจากภายนอก)

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ใช้การขยายวงเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อรองรับความต้องการของสมาชิกเมื่อรวมสัญญาแล้วเป็นเงินจำนวนมาก โดยเพิ่มบุคคลเค้าประกัน และขยายเวลาการชำระคืนเงินต้นจาก 1 ปี เป็น 2 ถึง 3 ปี และกำชับให้คณะกรรมการแต่ละกลุ่มกองทุนร่วมพิจารณาการใช้เงินที่จะใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของการใช้เงิน ทำให้การใช้เงินทุนที่มีในชุมชนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1. ให้ความสนใจกับกรรมการแต่ละกลุ่มกองทุนเป็นลำดับแรกก่อนว่าหลักการคือ การไม่ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มกองทุนซึ่งในที่นี้ อาจรวมถึงกรรมการที่ยื่นกู้เงินด้วย ซึ่งก็เป็นพี่น้องในชุมชนด้วยกันไม่ให้เป็นหนี้ซ้ำซ้อนกันหลายกองทุนทั้งกรรมการและสมาชิกมีมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะกรรมการต้องทำตนให้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความศรัทธาเชื่อถือ และยังเป็นการสร้างวินัยทางการเงินให้เกิดมีทั้งกรรมการและสมาชิกของแต่ละกลุ่มกองทุน หลังจากนั้นจึงจัดประชุมชาวบ้านเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการหนี้ให้เหลือหนี้สัญญาเดียว

2. สํารวจลูกหนี้ทั้งหมดของทุกกลุ่มกองทุนโดยขั้นตอนแรกคัดเลือกสมาชิกที่ต้องการจะเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการหนี้ไปสูํ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ก่อน หลังจากการสํารวจและรวมหนี้แล้วจึงพูดคุยกันระหว่างกรรมการของแต่ละกลุ่มกองทุนอีกครั้งเพื่อหากกลุ่มกองทุนที่รับผิดชอบครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการหลังจากรวมหนี้แล้ว

3. ดําเนินการปรับระยะเวลาการปล่อยกู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้สอดคล้องกับการทำเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของสมาชิก และขยายเวลาชำระคืนเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจาก 1 ปี เป็น 2 ปี ถึง 3 ปี ตามความต้องการของสมาชิก

4. ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการต้องรอให้ถึงรอบการใช้หนี้ของแต่ละกองทุนให้หมดในรอบตามที่กลุ่มกองทุนกำหนดไว้เสียก่อน จึงจะเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ได้ เพื่อฝึความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละครั้วเรือนให้หาเงินมาใช้หนี้แต่ละกองทุนตามรอบ และเพื่อให้กองทุนมีกระแสเงินสดเพียงพอในการบริหารจัดการหนี้

5. มีการติดตามประเมินผลโดยพยายามให้ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการไม่กลับมาเป็นหนี้อีก ยกเว้นครั้วเรือนที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินจริง ๆ เช่น ใช้เงินในเรื่องของอาชีพ งานบวช งานแต่ง งานศพ หรือเหตุจำเป็นอื่น ๆ ซึ่งทางศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจะพิจารณาให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตปล่อยกู้ฉุกเฉินให้ครั้วเรือนนั้น ๆ แต่ต้องเป็นหนี้ระยะสั้นเท่านั้น

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- จาก 70 กว่าครั้วเรือนที่เป็นหนี้ ลดเหลือ 50 ครั้วเรือนที่เป็นหนี้ ในวงเงินกู้กว่า 4 ล้าน จุดสำคัญคือการค่อยเป็นค่อยไปของการดําเนินการ ในปัจจุบันจากสมาชิกเป็นหนี้ครั้วเรือนหนึ่ง 6 – 7 สัญญา ปัจจุบันเหลือ 1 – 2 สัญญา ซึ่งเป็นสัญญาที่สมาชิกรู้ตัวตนก็ถือว่าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจที่จะสามารถหมดหนี้ได้ในอนาคต หรือหากไม่หมดก็มีหนี้สินที่สามารถบริหารจัดการได้ ไม่เป็นหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือหนี้ที่กู้ไปใช้แบบไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้เงิน ซึ่งกรรมการจะดูแลในเรื่องของการอนุมัติเงินกู้ยืมอย่างละเอียดรอบคอบและจะใช้ทุนที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานให้กับชุมชนข้างเคียงได้ ซึ่งแต่เดิมศูนย์จัดการกองทุนชุมชนแห่งนี้เป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนที่จัดตั้งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2553 มีการรวมเงินจากกลุ่มกองทุนต่าง ๆ และรับฝากเงินรายกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งได้ปรับรูปแบบเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนตามแนวทางกรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงสามารถเป็นที่ศึกษาดูงานในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านได้อย่างราบรื่นอีกแห่งหนึ่ง

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

การพูดคุยทำความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประธานของแต่ละกลุ่มกองทุนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เมื่อประธานพูดคุยทำความเข้าใจกันได้ ไม่แยกแยะว่าเป็นกลุ่มกองทุนใหญ่กองทุนเล็กมีเงินมากเงินน้อย แต่ต้องทำในนามของคนในหมู่บ้านเดียวกัน มีจุดหมายเดียวกันคือการช่วยเหลือคนในชุมชนลดการพึ่งพาเงินทุนจากแหล่งเงินภายนอก ระเบียบกองทุนใดที่สามารถปรับเพื่อรองรับความต้องการของสมาชิกใจชุมชน เช่น การปรับระเบียบกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้รองรับกับความต้องการเช่น การขยายจำนวนเงินกู้ยืมเช่นหากมีคนค้ำประกันเพิ่มจะได้วงเงินกู้เพิ่มอีก 1 แสนบาท และการขยายระยะเวลาการผ่อนชำระเป็น 2 ปี หรือ 3 ปี แต่ให้เหลือสัญญาเดียว การผ่อนชำระที่ตรงกับช่วงรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่นการทำนาปีละ 2 ครั้ง อ้อยปีละ 1 ครั้ง และปรับสัญญาการชำระเงินให้ตรงกับช่วงที่มีรายได้ทางการเกษตรเข้ามาประกอบกับการทำงาน คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทำงานด้วยใจโดยไม่รับเงินค่าตอบแทน จะให้ค่าตอบแทนเฉพาะลูกจ้างหรือเจ้าหน้าที่ที่ทางกลุ่มกองทุนต่าง ๆ จ้างมาทำบัญชีเท่านั้น ทำให้สมาชิกจากกลุ่มกองทุนต่าง ๆ เกิดความศรัทธาเชื่อถือกรรมการ รวมถึงทำให้มองว่ากระบวนการ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ที่กรรมการรับนโยบายมาจากกรมฯ นั้นทำโดยไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝงทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อถือและศรัทธาจึงร่วมมือกันที่จะเข้าร่วมในกระบวนการบริหารจัดการนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และมีหน่วยงานภาคีเป็นที่เล็งจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และจังหวัดให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

5 | บทเรียนของพื้นที่

การที่ภาครัฐให้เงินสนับสนุนในชุมชนเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตในการประกอบอาชีพนั้น ซึ่งจากสภาพการในปัจจุบัน วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสเงินตราได้เข้ามามีบทบาทในชุมชนในระดับหมู่บ้าน ไม่เฉพาะในเมืองใหญ่เท่านั้น การเคลื่อนย้ายประชากรโดยเฉพาะลูกหลานในชุมชนชนบทที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบททั้งในเรื่องของการศึกษาที่ต้องไปเรียนในเมือง การทำงานที่ต้องเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่การใช้เงินตราเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในการใช้ชีวิตในปัจจุบัน การใช้เงินเพื่อซื้อทุกอย่างเพื่อใช้ในการผลิตทางการเกษตร หรือการใช้เงินตราซื้อสิ่งของเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยทำให้คนในชุมชนเกิดภาวะหนี้ล้นพันตัว บทเรียนดังกล่าวสะท้อนผ่านภาวะหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น กระบวนการบริหารจัดการนี้จะทำให้รู้ตัวตน ใช้เงินเท่าที่จำเป็นตามช่วงอายุของตนเอง ผู้ที่ต้องการสร้างเนื้อสร้างตัวในวัยหนุ่มสาวสามารถก่อหนี้ได้ แต่ขอให้รู้ตัวตน ในส่วนของผู้ที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากจนถึงวัยเกษียณก็สมควรที่จะมีความมั่นคงในชีวิตมีเงินออม โดยที่สามารถใช้หนี้สินที่ก่อขึ้นในวัยทำงานได้หมด จะทำให้ชุมชนสามารถยืนได้ด้วยลำแข้งใช้เงินเท่าที่จำเป็นตามช่วงอายุและมีความสุขจากการกระบวนการบริหารจัดการนี้ได้ซึ่งได้จากการพูดคุยทำความเข้าใจกันของคนในชุมชนนั่นเอง

๒ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านคลองเขียด หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคลองเขียด หมู่ที่ 6 ตำบลบ่อเงิน อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จัดตั้งครั้งแรกในชื่อ “สถาบันการจัดการการเงินชุมชน” เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2554 โดยมีนายเรืองยศ พุกเงิน เป็นประธานฯ และมีการบูรณาการกองทุนชุมชน จำนวน 5 กองทุน เงินทุนของกลุ่ม/องค์กรที่นำมารวมกันแบบบูรณาการ เป็นเงิน 5,411,057 บาท ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคลองเขียด” เมื่อปี พ.ศ. 2560 และปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา รวมทั้งการบริหารจัดการกองทุนในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคลองเขียด ปัจจุบันมีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. กองทุนหมู่บ้านคลองเขียด เงินทุน จำนวน 2,033,000 บาท สมาชิก จำนวน 122 คน
3. กลุ่มผู้ใช้น้ำ เงินทุน จำนวน 72,000 บาท สมาชิก จำนวน 56 คน
4. กลุ่มอาชีพโรงปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพตำบลบ่อเงิน (ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ่อเงิน) เงินทุน จำนวน 250,000 บาท สมาชิก จำนวน 230 คน
5. กลุ่มแม่บ้านบ้านคลองเขียด เงินทุน จำนวน 23,000 บาท สมาชิก จำนวน 26 คน

โครงสร้างคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคลองเขียด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. คณะกรรมการชุดใหญ่ ประกอบด้วย

1) ประธาน ทำหน้าที่ตัดสินใจในเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และบริหารงานในภาพรวม

2) รองประธาน จำนวน 3 คน

- กิจกรรมประเภทการลงทุน/แสวงหารายได้
- กิจกรรมประเภทสวัสดิการ
- กิจกรรมประเภทการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็ง

3) เลขานุการ ทำหน้าที่บันทึกการประชุมและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4) ผู้ช่วยเลขานุการ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยบันทึกการประชุม และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

5) เภรัญญิก

6) ผู้ช่วยเภรัญญิก

7) ประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์งานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

8) ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 คน

9) กรรมการฝ่ายตรวจสอบ ทำหน้าที่ในการจัดทำข้อมูล/ตรวจสอบข้อมูลของกลุ่ม/องค์กร ที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการฯ

10) ผู้ช่วยฝ่ายตรวจสอบ จำนวน 2 คน

11) กรรมการ 2 คน

โดยทั้งนี้ ได้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนชี้แจง สร้างความเข้าใจกับครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้เป็นค้ำบ้าน และนำผลการดำเนินงานของแต่ละค้ำบ้านมาประชุมหารือ เพื่อหาทางออกและแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

2. คณะอนุกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ประกอบด้วย 3 คณะ

1) คณะอนุกรรมการฝ่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 4 คน ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกู้ยืม - รวมทั้งนี้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2) คณะอนุกรรมการฝ่ายกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 4 คน ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกู้ยืม - รวมทั้งนี้ของกองทุนหมู่บ้าน

3) คณะอนุกรรมการฝ่ายกองทุนรวม จำนวน 4 คน ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินการบูรณาการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ที่ปรึกษา ประกอบด้วย

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่อเงิน
2. นักวิชาการพัฒนาชุมชนผู้ประสานงานตำบล
3. นักพัฒนาชุมชน (อบต.ป่อเงิน)
4. ภาคิการพัฒนา (เกษตร/สาธารณสุข/กศน.)

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ดำเนินการโดยการปรับอัตราดอกเบี้ยของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้เท่ากัน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท/ปี เท่ากัน ทุกกลุ่ม/กองทุน

การโอนภาระหนี้สินของลูกหนี้ที่เข้าร่วม 1 คริวเรือน 1 สัญญา ให้กับกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการฯ ทางคณะกรรมการฯ จะพิจารณาจากจำนวนหนี้ทั้งหมดที่มีอยู่ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด และพิจารณากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแกนหลักในการปรับให้เป็น 1 คริวเรือน 1 สัญญา เพราะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกองทุนที่เกิดจากชุมชน บริหารจัดการโดยคนในชุมชน มีระเบียบที่กำหนดโดยคนในชุมชน สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย แต่ต้องยังคงไว้ซึ่งหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และหลักคุณธรรม 5 ประการ

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้

2. กลยุทธ์การดำเนินงาน

- 1) การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกกับคณะกรรมการฯ
- 2) ขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
- 3) จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ว่าจะ เป็นด้านโครงสร้างการบริหารงาน คือ คณะกรรมการฯ หรือสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ
- 4) จัดทำแผนการบริหารจัดการด้านทุนชุมชนของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในการกำกับดูแลกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิก เพื่อที่จะให้ศูนย์จัดการฯ ได้ทำหน้าที่ควบคุมการบริหารจัดการภายใต้ระเบียบข้อบังคับของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยที่ระเบียบของศูนย์จัดการฯ ต้องไม่ขัดแย้งกับระเบียบของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิก

3 กระบวนการบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

- 1) สสำรวจ/จัดทำฐานข้อมูล
  - สสำรวจข้อมูลกองทุนชุมชน
  - จัดทำฐานข้อมูล เช่น ข้อมูลลูกหนี้แต่ละกองทุน , ข้อมูลภาวะหนี้ของคริวเรือน ฯลฯ

2) วิเคราะห์ข้อมูล/จัดประเภทลูกหนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลกองทุนชุมชน
- วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ (จำนวนหนี้ทั้งหมดและศักยภาพของลูกหนี้แต่ละราย)
- จัดประเภทลูกหนี้ โดยการพิจารณาจากจำนวนยอดหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้เป็นรายครัวเรือน และจัดลำดับหนี้จากมากไปหาน้อย

3) ประชุมหารือ/เจรจาหนี้/หากกองทุนรับผิดชอบ

- ปรับ/ลดอัตราดอกเบี้ย
- กำหนดวงเงินกู้ใหม่ และหากกลุ่ม/กองทุนที่รับผิดชอบ

4) บริหารจัดการหนี้ (ปรับโครงสร้างหนี้/โอนภาระหนี้สิน/ปรับเปลี่ยนสัญญา)

5) สนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย

- สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้
- ส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

6) ติดตามการดำเนินงาน

มีการติดตามหรือสอบถามปัญหาของสมาชิกที่มาติดต่อเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้ หรือแม้แต่การประกอบอาชีพ เพื่อที่จะให้สมาชิกที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา สามารถลดหนี้ ปลดหนี้ และบริหารจัดการหนี้ของตนเองและครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ก่อหนี้เพิ่มขึ้นหลังจากที่เข้าร่วมแล้ว พร้อมทั้งเน้นย้ำให้สมาชิกเห็นความสำคัญในการปลดหนี้ เพราะการเป็นหนี้และรวมหนี้ทำให้ครอบครัวได้พุดคุย และหาทางออกร่วมกัน เพื่อให้มีการลดภาระ และสามารถปลดหนี้ได้ในที่สุด

4

ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 26 ราย ปีงบประมาณ 2561 จำนวน 21 ราย รวมทั้งสิ้น 47 ราย ถึงแม้จะเป็นตัวเลขที่ดูไม่มากนัก แต่ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นต้นแบบที่ดีแก่ครัวเรือนอื่นให้เห็นความสำคัญ ตระหนักในการบริหารจัดการหนี้ของตนเองและครอบครัวและหันมาบริหารจัดการเงินทุนของครัวเรือนให้เกิดประโยชน์ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน จนสามารถบริหารจัดการหนี้ได้สำเร็จ

5

ปัจจัยความสำเร็จ

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและสมาชิกมีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน และได้รับความร่วมมือที่ดีจากทุกภาคส่วน
- การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรึกษาหารือร่วมกัน โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนคอยให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ชัดเจน ซึ่งสำหรับคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและครัวเรือนในชุมชนนับว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน
- ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสร้างทางเลือกในการสนับสนุนช่องทางการส่งเสริมอาชีพให้กับครัวเรือนเป้าหมาย โดยใช้กิจกรรมสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้ เป็นกิจกรรมขับเคลื่อนเพื่อปลูกฝังวินัยทางการเงินให้เกิดขึ้น และสนับสนุนกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เช่น การจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงไก่ไข่ เพื่อให้ครัวเรือนเป้าหมายมีกิจกรรมในการลดหนี้
- ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีการจัดสวัสดิการให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ซึ่งจัดในภาพรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการจัดสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตาย มอบทุนการศึกษาให้กับบุตรหลาน มอบทุนประกอบอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน รวมทั้งมอบเงินช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งเงินที่นำมาจัดสวัสดิการนั้น มาจากผลกำไรที่ได้จากการกั๊ยมของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ มีมติเห็นชอบให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดำเนินการจัดสวัสดิการในภาพรวมของหมู่บ้าน

6

บทเรียนของพื้นที่

“ การวางแผนทางการเงิน มีความสำคัญและจำเป็นมาก สำหรับคนยุคปัจจุบัน ดังนั้น คนในชุมชนจึงควรตระหนักในการใช้ชีวิตมากขึ้น และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต เน้นการลดรายจ่าย รู้จักออมมากขึ้น ประหยัดมากขึ้น”

3 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านบางนางสุญ หมู่ที่ 8 ตำบลวัดเพลง อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางนางสุญ หมู่ 8 ตำบลวัดเพลง อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี แรกเริ่มได้ก่อตั้งขึ้นมาในปี พ.ศ. 2555 ในชื่อว่า “สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านบางนางสุญ” และได้เปลี่ยนเป็น ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางนางสุญ เมื่อปี พ.ศ. 2560 ปัจจุบันมีสมาชิกศูนย์จัดการฯ มาจาก 3 กลุ่ม/กองทุน

โครงสร้างองค์กร

- คณะกรรมการ จำนวน 11 คน จากสมาชิก 3 กลุ่ม/กองทุน ดังนี้

1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีสมาชิก 89 ครั้วเรือน แยกเป็น ชาย 70 คน หญิง 95 คน รวม 165 คน จำนวนเงินสัจจะ 3,454,363.72 บาท ผู้กู้ 70 ราย จำนวนเงินกู้ 2,228,000 บาท ยอดเงินในบัญชี 1,226,363 บาท

2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสมาชิก 79 ครั้วเรือน แยกเป็น ชาย 55 คน หญิง 92 คน รวม 147 คน จำนวนเงินสะสม 2,807,449.37 บาท เงินสะสมหุ้น 259,103.35 บาท ผู้กู้ 85 ราย จำนวนเงินกู้ 2,390,000.00 บาท

3) กลุ่มผู้ใช้น้ำ มีสมาชิก 25 คน จำนวนเงินสะสม 176,174.88 บาท ผู้กู้ 15 ราย จำนวนเงินกู้ 113,000 บาท

- ที่ปรึกษาศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีทั้งหมด 4 ฝ่าย ประกอบด้วย

- 1) พัฒนาการอำเภอวัดเพลง
- 2) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลวัดเพลง
- 3) ผู้จัดการธนาคารออมสิน สาขาวัดเพลง
- 4) นักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอวัดเพลง

1

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

- สมาชิก 89 ครั้วเรือน รวม 165 คน
- เงินสัจจะ 3,454,363.72 บาท
- สมาชิกกู้ยืมเงิน 70 ราย เป็นเงิน 2,228,000 บาท
- ยอดเงินในบัญชี 1,226,363 บาท

2

กองทุนหมู่บ้าน

- สมาชิก 79 ครั้วเรือน รวม 147 คน
- จำนวนเงินสะสม 2,807,449.37 บาท
- เงินสะสมหุ้น 259,103.35 บาท
- สมาชิกกู้ยืมเงิน 85 ราย เป็นเงิน 2,390,000 บาท

3

กลุ่มผู้ใช้น้ำ

- สมาชิก 25 คน
- จำนวนเงินสะสม 176,174.88 บาท
- สมาชิกกู้ยืมเงิน 15 ราย เป็นเงิน 113,000 บาท

- ระเบียบข้อบังคับ

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางนางสุญ ได้กำหนดระเบียบข้อบังคับเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ รวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน โดยผ่านเวทีประชาคมและการประชุมสามัญประจำปี เพื่อขับเคลื่อนและบูรณาการกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินในชุมชน ให้มีการเชื่อมโยงการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนอย่างเป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ ชุมชนสามารถบริหารจัดการเงินทุน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า เกิดประโยชน์ และเกิดผลสัมฤทธิ์ ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน มีวินัยทางการเงิน จนสามารถ ลด ปลด หมดหนี้ได้ในที่สุด

เทคนิคการบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา มีการควบคุมการเป็นหนี้ซ้ำซ้อนของสมาชิก โดยร่วมกันออกกฎกติกา ข้อตกลงของศูนย์จัดการฯ ปรับอัตราดอกเบี้ยใหม่ให้เท่ากันทุกกองทุน โดยคิดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 6 บาท/ปี ทั้ง 3 กลุ่ม/กองทุน (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กทพ. กลุ่มผู้ใช้น้ำ) โดยผ่านเวทีประชาคมสมาชิกกองทุน

การโอนภาระหนี้สินของลูกค้าหนี้ที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ให้กับกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการฯ ทางคณะกรรมการฯ จะพิจารณาจากจำนวนหนี้ทั้งหมดที่มีอยู่ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใดและพิจารณากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแกนหลักในการปรับให้เป็น 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เพราะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกองทุนที่เกิดจากชุมชน บริหารจัดการโดยคนในชุมชน มีระเบียบที่กำหนดโดยคนในชุมชน สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย แต่ต้องยังคงไว้ซึ่งหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และหลักคุณธรรม 5 ประการ

2 กลยุทธ์การดำเนินงาน

1. ดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการ 5 ประการ คือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความเสียสละ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) ความไว้วางใจ

2. การตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันในลักษณะเครือญาติ มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่กันด้วยความรักสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยยึดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

3. มีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ และสมาชิก ศูนย์จัดการฯ อย่างสม่ำเสมอ โดยให้คณะกรรมการ และสมาชิก เข้าร่วมอบรมในเรื่องการบริหารงาน และส่งเสริมการออม

4. การจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ได้แก่ 1) เงินรับขวัญสมาชิก คลอดบุตร รายละ 500 บาท 2) เงินฌาปนกิจ ศพละ 2,000 บาท 3) ค่ารักษาพยาบาลกรณีนอนโรงพยาบาล ตั้งแต่ 3 คืน ขึ้นไป รับ 500 บาท ได้ปีละ 1 ครั้ง

5. มีการจัดสาธารณประโยชน์ เพื่อสนับสนุนร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสรรค์สิ่งดีงามแก่ชุมชน ก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ดังนี้ 1) บริจาคสบทบทุนงานประเพณีสำคัญของหมู่บ้าน 2) สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน 3) สนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้แก่เยาวชน 4) สมทบทุนการจัดกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ 5) สมทบทุนการจัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ

6. การดำเนินกิจกรรมศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ส่งเสริมอาชีพให้กับคนในชุมชน รวมไปถึงผู้สูงอายุในหมู่บ้าน มีการวิเคราะห์ตลาดและความต้องการของคนในชุมชน โดยมุ่งเน้นการใช้ทุนที่มีในชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน

7. จัดทำระบบฐานข้อมูลชุมชน ที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ข้อมูลมีความทันสมัย

8. ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี กระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน มีความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง และนำไปขยายผลสู่ครอบครัวอื่น

3 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครอบครัว 1 สัญญา

1. บ้านบางนางสุภูมิมีกระบวนการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ดังนี้ 1) การจัดเก็บข้อมูลที่มีหน่วยงานรัฐกำกับ ดูแล ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชข.2 ค. บัญชีรับ – จ่ายครัวเรือน ข้อมูลด้านการเกษตร ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การตลาด 2) ข้อมูลที่หมู่บ้านหรือชุมชนจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ประโยชน์ตามสถานการณ์ นำมารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน ดังนี้

2. จัดทำเวทีประชาคมสมาชิกกลุ่มลูกหนี้ สร้างความรู้ความเข้าใจ ศึกษาข้อมูลหนี้ในชุมชนทั้งระบบ สร้างทีมคณะกรรมการแบบไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์กับศูนย์จัดการฯ และประชาสัมพันธ์โครงการฯ พร้อมทำความเข้าใจแก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ

3. รณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการออมทรัพย์ทุกครัวเรือน ตามกลุ่ม/องค์กรทางการเงิน ที่ครัวเรือนเห็นสมควร ได้แก่ ธนาคาร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้ความรู้ในเรื่องการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

4. รณรงค์สร้างความรู้ สร้างจิตสำนึกรัก เพื่อรักษา และตระหนักในการมีอยู่และนำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านมีการจัดทำแผนการพัฒนา

5. สร้างจิตสำนึกแก่เด็กและเยาวชน (Gen Z) ในการออมเงิน และใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า ให้อ่านคู่มือวางแผนและบริหารจัดการการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงินผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

6. ติดตามการดำเนินงานคณะกรรมการศูนย์จัดการฯ/เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน มีการติดตามและประเมินผล พร้อมตรวจเยี่ยมครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและรับทราบถึงปัญหาอุปสรรค พร้อมให้คำแนะนำและแนวทางแก้ไขต่อไป

4 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่วันที่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ในปีงบประมาณ 2560 สามารถบริหารจัดการหนี้ได้ จำนวน 25 ราย ปีงบประมาณ 2561 จำนวน 25 ราย รวมทั้งสิ้น 50 ราย และมีครัวเรือนที่สามารถลดหนี้ได้จำนวน 5 ครัวเรือนปลดหนี้ได้จำนวน 2 ครัวเรือน ทั้งนี้ ทางคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางนางสุญได้วางเป้าหมายให้คนในชุมชนหมดหนี้ในที่สุด และจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและฝึกทักษะตามกระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ทำให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ในเรื่องวินัยทางการเงิน การออม การปรับทัศนคติ/พฤติกรรมทางการเงิน การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการจัดทำแผนพัฒนาชีวิตครัวเรือน และการประกอบอาชีพ เป็นต้น

5 | ปัจจัยความสำเร็จ

- การดำเนินงานต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ตามหลักการ “ระเบิดจากข้างใน”
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนระดับอำเภอ ในฐานะพี่เลี้ยงได้ติดตามสนับสนุนให้คำปรึกษาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภาคี ทำให้ภาคีการพัฒนาให้การสนับสนุน รวมทั้งการที่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานศูนย์ฯ ไปสู่อำเภอที่เป็นผู้ปฏิบัติในการเข้าไปทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานศูนย์ฯ กับประชาชนในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน
- มีการส่งเสริมให้คนในชุมชน "คิดได้ ทำเป็น ร่วมแก้ไขปัญหาในชุมชน" ด้วยการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง รู้สภาพของชุมชนจากข้อมูลที่ได้ทำการจัดเก็บ/วิเคราะห์/สังเคราะห์ และจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” มีการส่งเสริมอาชีพที่ครัวเรือนมีความถนัดหรือมีความรู้ความสามารถ และได้สำรวจความต้องการ/วิเคราะห์ตลาดก่อนว่าสินค้าที่กลุ่มต้องการผลิตมีตลาดรองรับหรือไม่ และได้ขอความอนุเคราะห์ด้านความรู้จากหน่วยงานของรัฐและศึกษาดูงานศูนย์ที่ประสบผลสำเร็จมาปรับใช้ในการดำเนินงานต่อไป

- ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความจริงใจในการพัฒนาหมู่บ้าน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- ประชาชนในหมู่บ้านยึดมั่นในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญจนเกิดแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวได้
- ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคี กระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน มีความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง และนำไปขยายผลสู่ครอบครัวอื่น
- มีระบบการบริหารจัดการหมู่บ้านด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม
- หมู่บ้านมีศักยภาพ และมีความพร้อมในด้านทุนทั้ง ๕ ประเภท ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนธรรมชาติ ทุนการเงิน ทุนกายภาพ
- มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลทุนชุมชน ข้อมูล จปฐ./กชช.๒ ค และแผนชุมชน มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน
- มีเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วน ให้การสนับสนุนทั้งด้านความรู้ และงบประมาณ

6 บทเรียนของพื้นที่

ผู้นำ/สมาชิกบ้านบางนางสุถู มุ่งเน้นการพัฒนาหมู่บ้านไปที่การส่งเสริมกระบวนการ “คิดได้ ทำเป็น แก้ปัญหาพร้อมกัน” ด้วยการจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ตนเอง รู้สภาพของหมู่บ้านจากข้อมูลที่คนในหมู่บ้านช่วยกันค้นหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย เลือกรูปแบบการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่วมกันของทั้งหมู่บ้าน (แผนชุมชน) ที่หมู่บ้านคิดและดำเนินการด้วยตนเอง อีกทั้งมุ่งเน้นไปที่การสร้างความรู้ สร้างจิตสำนึกรักเพื่อรักษาและตระหนักในการมีอยู่ของทรัพยากรท้องถิ่น และนำมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน มีการปลูกฝังเด็กและเยาวชนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เช่น ให้เด็กไปเก็บขวดน้ำเปล่า ขวด วัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือนเอามาล้างเก็บรวบรวมแล้วเอาไปขาย ก็ได้เงินมาไปซื้ออาหาร ก็เป็นการเสริมรายได้ เป็นการส่งเสริมการออมไปในตัว และสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น ปรับปรุงสวนมะพร้าว โดยการขุดลอก ทำความสะอาดกำจัดวัชพืชบริเวณร่องสวนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

4 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านดงตากิต หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง
จังหวัดเพชรบุรี

หมู่บ้านดงตากิต หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่มีกลุ่ม/องค์กรหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, กองทุนหมู่บ้าน, กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน, กองทุนแม่ของแผ่นดิน, กองทุนหมู่บ้าน อฟป. และกองทุนน้ำประปา ประกอบกับการมีผู้นำที่มีแนวความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน และช่วยเหลือคนในชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงได้รับคัดเลือกให้จัดตั้งเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการหนี้ของคนในชุมชนไปสู่ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา

ด้วยสภาพปัญหาหนี้สินในครัวเรือนของชุมชนบ้านดงตากิต แต่ละครัวเรือนเป็นหนี้สิน ในหมู่บ้านหลายกองทุนหลายสัญญาผนวกกับกรมการพัฒนาชุมชนมีแนวทางในการดำเนินงานศูนย์จัดการ เงินทุนชุมชน เป็นการลดหนี้ครัวเรือนในชุมชน จึงเป็นที่มาและสอดคล้องกับกองทุนต่าง ๆ ที่ต้องการให้คน ในชุมชนลดหนี้ลง และเน้นการส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจพอเพียง “ให้รู้จักิน รู้อยู่ รู้ใช้” และนำไปสู่กิจกรรม การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

1 แนวคิดการบูรณาการกองทุนของพื้นที่

การบูรณาการกองทุนชุมชนในหมู่บ้านดงตากิต เป็นการรวมกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน และโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.) โดยการทำให้ เวทีประชาคมสมาชิกกลุ่มลูกหนี้ สร้างความรู้ความเข้าใจ ศึกษาข้อมูลหนี้ในชุมชนทั้งระบบ สร้างทีมงาน คณะกรรมการ แบบไม่มุ่งเน้นผลประโยชน์กับกองทุน การส่งเสริมอาชีพเกษตรผสมผสานให้มีรายได้ทั้งปี สามารถนำเงินมาใช้หนี้ โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทุกครัวเรือนต้องลดหนี้การกู้ยืม อย่างน้อยสัญญาละ 1,000 บาท

2 รูปแบบการบริหารจัดการหนี้

การบริหารจัดการหนี้ของบ้านดงตากิต ดำเนินการโดยบูรณาการกองทุนชุมชน จำนวน 3 กองทุน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และโครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยปรับอัตราดอกเบี้ยใหม่ทุกกองทุน เป็นอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท ต่อปี

3 โครงสร้างองค์กร

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มาจากตัวแทนของกลุ่มองค์กรในชุมชน โดยการจัดประชุม 1 เพื่อดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยให้มีจิตอาสาสมัครใจ และเสียสละ มาเป็นคณะกรรมการ และคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและกำหนดบทบาทหน้าที่แต่ละตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย และร่วมกันจัดทำร่างระเบียบ ข้อบังคับของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยการศึกษาระเบียบจากศูนย์จัดการกองทุนชุมชนอื่น ๆ ที่ได้ ดำเนินการมาเป็นตัวอย่าง และในที่ประชุมเสนอแนะตามความเหมาะสม แล้วนำเข้าที่ประชุมเพื่อขอมติรับรอง ระเบียบ และประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับ

4 กลยุทธ์

- ปรับลดดอกเบี้ยในปีแรก ไม่คิดดอกเบี้ยทั้ง 3 กองทุน กลุ่มออมทรัพย์ฯ, กข.คจ., กทบ.
- ปรับอัตราดอกเบี้ยทุกกองทุนให้เท่ากัน คือ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท ต่อปี
- มีการตั้งปฏิญาณตนต่อหน้าพระพุทธรูป และหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการใช้ คื่นเงิน
- มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครัวเรือนที่เป็นหนี้ในการเข้าร่วมโครงการฯ ใช้วิธีการปรับลด ดอกเบี้ยในปีแรกโดยไม่คิดดอกเบี้ยทั้ง 3 กองทุน กลุ่มออมทรัพย์ฯ, กข.คจ., กทบ. เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับ ครัวเรือนเพื่อเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการหนี้

5 กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้

กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำการสำรวจข้อมูลกองทุนชุมชนในหมู่บ้าน พร้อมจัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้แต่ละกลุ่มที่เป็น สมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านดงตากิด พร้อมจัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภาวะหนี้สินเป็นรายครัวเรือน
2. วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ ทั้งหมดของแต่ละกองทุน จัดประเภทลูกหนี้เป็นครัวเรือน
3. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ร่วมประชุมหารือ เสร็จจากนั้น ปรับลดอัตราดอกเบี้ยทุก กองทุนเท่ากันหมด คือ ปรับอัตราดอกเบี้ยทุกกองทุนให้เท่ากัน คือ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท ต่อปี ในส่วน ปีแรกไม่คิดดอกเบี้ยทั้ง 3 กองทุน กลุ่มออมทรัพย์ฯ, กข.คจ., กทบ.
4. จัดประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจกระบวนการบริหารจัดการหนี้ ให้กับทุกครัวเรือน

5. รับสมัครลูกหนี้เพื่อเข้าร่วมกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ โอนภาระหนี้สิน และปรับเปลี่ยนสัญญาตามแบบฟอร์มที่กำหนด
6. สนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย กิจกรรมการบริหารจัดการหนี้ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
7. การติดตามผล ตรวจสอบครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ

6 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านดงตาทิต สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ ๑ ครัวเรือน ๑ สัญญา ได้ทุกครัวเรือนและได้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการฉุกเฉินในกรณีเกิดเหตุของครอบครัวเฉพาะกิจ และจัดสวัสดิการให้สมาชิกยืมเงินในช่วงเทศกาลปีใหม่

7 | ปัจจัยความสำเร็จ

การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน และคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ที่ผนึกกำลัง และประสานพลังความสามัคคีในการที่จะดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ นั่น คือการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จนสามารถลดหนี้และปลดหนี้ได้ในที่สุด

การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คนในชุมชน จนสามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จนประสบผลสำเร็จ

8 | บทเรียนของพื้นที่

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ทำให้คนในชุมชนได้รู้จักการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ครัวเรือน สามารถลดหนี้ และปลดหนี้ได้ต่อไป

5 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านทุ่งโต๊ะหีหะหมู่ที่ 8 ตำบลโคกสัก อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง

บ้านทุ่งโต๊ะหีหะหมู่ที่ 8 ตำบลโคกสัก อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุงเป็นหมู่บ้านที่มีกลุ่ม/องค์กรการเงินในหมู่บ้าน แรกเริ่มเดิมที จำนวน 8 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. กลุ่มสัจจะแม่บ้านเกษตรกร
3. กลุ่มสัจจะผสมปุ๋ย
4. กลุ่มสัจจะกีฬา
5. กลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้าน
6. โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน (กข.คจ.)
7. กองทุนหมู่บ้าน
8. กองทุนปุ๋ย

ซึ่งแต่ละกองทุนให้กู้เงิน/ยืมเงินทุกกลุ่มๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นสมาชิกแทบทุกกลุ่มๆ ในแต่ละเดือนต้องส่งสัจจะและชำระเงินกู้หลายครั้งในแต่ละเดือน

ประมาณปี พ.ศ. 2555 คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อจะลดภาระของชาวบ้านลง โดยได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและจากการไปศึกษาดูงานฯ จึงตกลงกันจำนวน 5 กองทุน คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสัจจะผสมปุ๋ย กลุ่มสัจจะแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสัจจะกีฬา และกลุ่มสัจจะกองทุนหมู่บ้านจึงจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านทุ่งโต๊ะหีหะ (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต) โดยรวมสมาชิกทั้งหมด หนี้สิน สัจจะสะสมเหลือสัญญาเดียวแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 คณะกรรมการฯ จำนวน 5 คน ได้เข้าการฝึกอบรมตามโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน งบประมาณตามยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน โดยพัฒนารูปแบบการดำเนินงานตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ได้ดำเนินกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการหนี้ และกิจกรรมสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ซึ่งเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอ ได้มาให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน (ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน) แก่คณะกรรมการสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน (ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน) และครัวเรือนเป้าหมายฯ เป็นที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทางหมู่บ้านฯ เห็นว่าเป็นโอกาสดีอีกครั้ง จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาซึ่งมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุน

หมู่บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กลุ่มบู่ และกลุ่มสัจจะสถาบันฯ เข้าร่วมดำเนินการ โดยมี ครั้วเรือนเป้าหมายฯ เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาจำนวน 26 ครั้วเรือน จาก ครั้วเรือนเป้าหมายทั้งหมด 30 ครั้วเรือน

และในปี พ.ศ. 2561 มีครั้วเรือนเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” และเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จำนวน 25 ครั้วเรือน จากครั้วเรือนเป้าหมายทั้งหมด 30 ครั้วเรือน

เทคนิค/วิธีการในการบูรณาการการทำงาน

1. สร้างความรู้ความเข้าใจคณะกรรมการฯ (แกนนำ) ที่สำคัญของแต่ละกองทุนฯ ให้ สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน
2. จัดประชุมคณะกรรมการฯ แต่ละกองทุนฯ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานและการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
3. แก้ไข/ปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ ให้สอดคล้องกัน

เทคนิคในการแก้ปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

1. จัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ (แบ่งกลุ่มลูกหนี้) ให้เหมาะสมกับกองทุนฯที่จะรับโอนหนี้
2. การผ่อนหนัก ผ่อนเบาเพื่อให้สมาชิกผ่อนคลาย
3. ให้ความรู้ความเข้าใจกับครั้วเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วมฯ ในการรับผิดชอบร่วมกัน
4. การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกฯ

เทคนิคการบริหารจัดการหนี้ที่สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

1. จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ที่มาจากกองทุนต่าง ๆ เข้ามาร่วมใน การบริหารฯ
2. จัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ทั้งหมด
3. รับสมัครครั้วเรือนเป้าหมายเข้าร่วมโครงการฯ
4. จัดแบ่งกลุ่มลูกหนี้ให้เหมาะสม (ไม่เกินสามหมื่น = กข.คจ. สามหมื่น – เจ็ดหมื่น = กทบ. มากกว่าเจ็ดหมื่น = ออมทรัพย์ฯ)

6 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านบางโสก หมู่ที่ 5 ตำบลเขาต่อ อำเภอลำปลายพระยา จังหวัดกระบี่

...การบริหารจัดการหนี้ไปสู่อำเภอ 1 คราวเรือน 1 สัญญา ในพื้นที่ภาคใต้ เป็นที่เล็งเล็งถึงความยากในการที่จะเข้าไปสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนได้เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน ลดการเป็นหนี้ที่ซับซ้อน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการปรับพฤติกรรมทางการเงินของคนในชุมชนที่มีความเคยชินกับการกู้ยืมเงินที่เคยเป็นมา...

จากนโยบายสู่การปฏิบัติงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในพื้นที่ เพื่อขยายผลการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกอำเภอทั่วประเทศ ในปี 2560 บ้านบางโสก หมู่ที่ 5 ตำบลเขาต่อ อำเภอลำปลายพระยา จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีกลุ่มออมทรัพย์ที่มีความเข้มแข็ง และมีความพร้อมในการเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ที่จัดตั้งเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการเงินทุนชุมชน แก้ไขปัญหาหนี้สินโดยการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อำเภอ 1 คราวเรือน 1 สัญญา รวมทั้งเสริมสร้างวินัยทางการเงินให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน จนสามารถลดหนี้ และปลดหนี้ได้ในที่สุด

ด้วยประสบการณ์ที่ใหม่ในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อำเภอ 1 คราวเรือน 1 สัญญา จึงได้รับการสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนอำเภอ /จังหวัด ในการเป็นพี่เลี้ยง คอยให้คำแนะนำ ร่วมแก้ไขปัญหา โดยการน้อมนำศาสตร์พระราชามาปฏิบัติและใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

“ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ”

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางโสก มีการบูรณาการการทำงาน โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นแกนหลักในการจัดตั้ง และมีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม คือ

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
บ้านบางโสก มาจากตัวแทนของกลุ่ม/กองทุน
ที่เป็นสมาชิก จำนวน 9 คน ปัจจุบันมี
นายสมควร โพธิ์รักษ์ เป็นประธานศูนย์ฯ

มีหน้าที่ ดังนี้

- ประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลุ่ม/องค์กร กองทุนการเงินในหมู่บ้าน
- ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนและเงินทุนในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
- ติดตาม กำกับ ดูแล และให้คำแนะนำการบริหารจัดการของกลุ่ม กองทุนที่เป็นสมาชิก

- สำรองและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มกองทุนในชุมชน ข้อมูลลูกหนี้ พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนข้อมูลครัวเรือนและภาวะหนี้สินของครัวเรือน
- ประชุมหารือ/หาแนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมาย และเป็นตัวกลางในการเจรจาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ และตกลงหาความร่วมมือในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา
- ดำเนินการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา
- ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างวินัยทางการเงิน และส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- ติดตามสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

ที่ปรึกษา ประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาต่อ
 สาธารณสุขตำบลเขาต่อ
 เกษตรตำบลเขาต่อ
 ประธานเครือข่าย กทบ. ตำบลเขาต่อ
 พัฒนาการตำบลเขาต่อ

เทคนิค

การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

เทคนิคในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

“... แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง ...” ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. วงเงินกู้
2. อัตราดอกเบี้ย
3. ระยะเวลาชำระคืนเงินกู้

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

รูปแบบการบริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางโสก ดำเนินการโดยปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละกลุ่ม/กองทุนให้เท่ากัน เพื่อเป็นการง่ายต่อการดำเนินงาน และพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ซึ่งมีรูปแบบฯ ดังนี้

• วงเงินกู้

ไม่เกิน 30,000 บาท

ให้กู้/ยืมกับโครงการ กข.คจ.

30,000 บาท – 50,000 บาท

ให้กู้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

50,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 75,000 บาท

ให้กู้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

• อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน หรือร้อยละ 12 บาทต่อปี ทุกกลุ่ม/กองทุน

• ระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ ไม่เกิน 2 ปี

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
- สร้างความเข้าใจให้คนในชุมชน เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
- สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม กองทุนในชุมชน ข้อมูลลูกหนี้ พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนข้อมูลครัวเรือนและสถานะหนี้สินของครัวเรือน
- ประชุมหารือ/หาแนวทางการช่วยเหลือครัวเรือนเป้าหมาย และเป็นตัวกลางในการเจรจาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ และตกลงหาความร่วมมือในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
- ดำเนินการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และให้ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาจัดทำแผนพัฒนาชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างวินัยทางการเงิน และส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- ติดตามสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จำนวน 12 ครัวเรือน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างต้นแบบ (แบบอย่าง) ในการให้คนในชุมชนหันมาให้ความสำคัญในการสร้างวินัยทางการเงิน และร่วมกันบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เกิดรายได้ โดยการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เพื่อผลสัมฤทธิ์ในการลดหนี้ และปลดหนี้ได้ในที่สุด

คนในชุมชนไม่มีหนี้นอกระบบ สามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้จนเป็นวิถีชีวิต

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

การบูรณาการการทำงานร่วมกัน และความร่วมมือที่ดีของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบางโสก ที่มีความเข้มแข็งเป็นที่เคารพของคนในชุมชน

การมีฐานข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืนได้ด้วยตนเอง

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จนเป็นวิถีชีวิต (รู้จักพอเพียง ประหยัด อดออม) และการใช้ศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาเป็นแนวทางการดำเนินงานร่วมกันให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านบันนังกระแจะ หมู่ที่ 5 ตำบลธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบันนังกระแจะ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2555 ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน ในชื่อ “สถาบันการจัดการการเงินทุนชุมชนบ้านบันนังกระแจะ” และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” เมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารเงินทุนในชุมชน โดยมีคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและบูรณาการกลุ่ม/กองทุนการเงินในชุมชน และมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยการบริหารจัดการหนี้ครัวเรือนไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบันนังกระแจะ มีการบูรณาการการทำงาน โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบันนังกระแจะ เป็นแกนหลักสำคัญในการบริหารจัดการ โดยมีกองทุนการเงินในชุมชนเข้าร่วมในการบริหารจัดการจำนวน 5 กองทุน ประกอบด้วย

- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กองทุนหมู่บ้าน
- กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- กลุ่มอาชีพ
- กองทุนปุ๋ย

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบันนังกระแจะ มาจากตัวแทนของกลุ่ม/กองทุนในชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการฯ จำนวน 16 คน และได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

- ฝ่ายอำนวยการ
ประธาน รองประธาน เลขานุการ เทรี่ญญิก
- ฝ่ายบริหารจัดการหนี้
ประธาน กรรมการ
- ฝ่ายสวัสดิการ
ประธาน กรรมการ

บทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

- แก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยการบริหารจัดการหนี้ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา
- เชื่อมโยงการบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้เป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลทุนชุมชน ฐานข้อมูลหนี้สินครัวเรือน บริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้และส่งเสริมวินัยทางการเงินให้คนในชุมชน
- ส่งเสริมสนับสนุนให้ครัวเรือนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และวางแผนชีวิต จนสามารถลดหนี้ ปลดหนี้ และนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่มีคุณภาพ

เทคนิค

การบริหารจัดการหนี้

เทคนิคในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ไปสู่ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา

1. ปัญหาเรื่องระเบียบข้อบังคับของแต่ละกองทุนต่างกัน

แก้ไขโดยจัดเวทีประชุมคณะกรรมการแต่ละกองทุน เพื่อขอมติจากที่ประชุม และดำเนินการออกระเบียบให้เอื้อต่อการดำเนินงานของกองทุนนั้น ๆ

2. ปัญหาเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของแต่ละกองทุนไม่เท่ากัน

แก้ไขโดยการประชุมคณะกรรมการแต่ละกองทุนการเงิน และสมาชิกร่วมกันหาข้อตกลง ที่ทุกกองทุนสามารถยอมรับร่วมกันได้ โดยให้นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด พัฒนาการอำเภอและพัฒนาร เป็นตัวกลางในการพูดคุย เสนอแนะ ช่วยเหลือ

เทคนิคการบริหารจัดการหนี้

1. เตรียมข้อมูลลูกหนี้และจัดทำทะเบียนลูกหนี้ ตรวจสอบข้อมูลบุคคล ที่จะให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บริหารจัดการหนี้จากฐานข้อมูลลูกหนี้

2. ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อทำความเข้าใจเรื่องการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา พร้อมจัดทำแผนการบริหารจัดการหนี้

3. ประชุมสมาชิกของกองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา

4. จัดประเภทลูกหนี้ โดยพิจารณาจากจำนวนยอดหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้เป็นรายครัวเรือน และนำมาจัดเป็นกลุ่มตามจำนวนยอดหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้

5. จัดเมนูทางเลือกในการชำระหนี้ให้กับลูกหนี้ ในการรวมหนี้ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

ได้จัดทำเมนูทางเลือกสำหรับการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จำนวน 5 เมนู ดังนี้

เมนูที่ 1 : ดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท กองทุนหมู่บ้านฯ แหล่งทุน	เงื่อนไข - ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความสามารถ ทุกเดือน ภายใน 1 ปี และต้องชำระเงินต้นไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท
เมนูที่ 2 : ดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แหล่งทุน	เงื่อนไข - มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน - ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความสามารถทุกเดือน * วงเงิน 100,000 ไม่เกิน 500,000 บาท ให้ชำระภายใน 5 ปี * วงเงิน 500,000 บาทขึ้นไป ชำระภายใน 10 ปี
เมนูที่ 3 : ดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาท กองทุนหมู่บ้านฯ แหล่งทุน	เงื่อนไข - ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความสามารถทุกเดือน ภายใน 1 ปี
เมนูที่ 4 : ดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แหล่งทุน	เงื่อนไข - ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามความสามารถทุกเดือน ภายใน 5 ปี
เมนูที่ 5 : ไม่คิดดอกเบี้ย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แหล่งทุน	เงื่อนไข - ตามข้อตกลง/เจรจาของสมาชิกกับคณะกรรมการ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 คร้วเรือน 1 สัญญา

กระบวนการบริหารจัดการหนี้

1. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ ว่ามีใครเป็นหนี้ และเป็นหนี้กองทุนใดบ้าง
2. วิเคราะห์ข้อมูลและจัดประเภทลูกหนี้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท
  - ประเภทที่ 1 หนี้ปกติ (ชำระหนี้ดี สมาชิกขอสมัครใจรวมหนี้)
  - ประเภทที่ 2 หนี้ไม่ปกติ (หนี้ที่มีปัญหาเล็กน้อย สมาชิกชำระหนี้ไม่สม่ำเสมอ แต่สมัครใจรวมหนี้)
  - ประเภทที่ 3 หนี้ที่มีปัญหามาก (ขาดการชำระหนี้ 1 ปีขึ้นไป กรรมการพิจารณาให้รวมหนี้)
3. ประชุมหารือ/เจรจา/หากกองทุนรับผิดชอบ ซึ่งได้จัดทำเมนูการชำระหนี้เพื่อให้เป็นทางเลือกและตรงกับความต้องการของครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา
4. บริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ โอนภาระหนี้สิน ปรับเปลี่ยนสัญญา
5. ส่งเสริมอาชีพให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย
6. ติดตามประเมินผลครัวเรือน

3 ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า
- สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เป็นไปตามเป้าหมายที่กรมฯ กำหนด และส่งเสริมอาชีพให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วมฯ ได้มีรายได้เพิ่มขึ้น
- สามารถช่วยเหลือคนในชุมชนที่หมดทางออกในการบริหารจัดการหนี้ ให้สามารถจัดการและใช้เงินทุนอย่างเกิดประโยชน์
- เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันกับคนในชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นพี่เลี้ยงคอยสนับสนุนและให้คำปรึกษา (ซึ่งช่องทางสว่างให้เกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหา)

- ใช้เวทีประชาคมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยเชิญครัวเรือนเป้าหมายที่มีหลายสัญญาณมาร่วมประชุมทำความเข้าใจในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ว่าทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไร และหากใครมีความประสงค์จะให้แก้ไขหนี้ ให้มาพูดคุยกับคณะกรรมการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาให้กับทุกคน

- การผนึกกำลังร่วมกันของทุกฝ่าย
- การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา โดยการฝึกอบรม และจัดสวัสดิการให้กับครัวเรือนและชุมชน

8 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านป่าแดง หมู่ที่ 1 ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านป่าแดง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2551 เป็น 1 ใน 12 แห่ง ใน 12 จังหวัด นำร่อง ที่อยู่ในเขตพื้นที่ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน (ศพช.) ที่จัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน โดยเป็นการยกระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีความเข้มแข็งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและใช้เงินทุนในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านป่าแดง” เมื่อปี พ.ศ. 2560 เพื่อบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการรวมหนี้หลายสัญญาให้เป็น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้และมีสวัสดิการอย่างทั่วถึง ซึ่งนอกเหนือจากการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา การแก้ไขปัญหาหนี้้นั้นระบบเป็นอีกภารกิจสำคัญที่ทางคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านป่าแดงให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งช่วยเหลือและ หนุนเสริมการประกอบอาชีพให้แก่คนในชุมชนด้วย

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านป่าแดง มีสมาชิกเป็นกลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมกันบริหาร โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เข้มแข็งและมีทุนเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาหนี้เข้าชั้น

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มาจากตัวแทนของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิก กลุ่มละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน ซึ่ง ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก กรรมการฝ่ายสินเชื่อ ประชาสัมพันธ์ และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

จากการจัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้แต่ละกองทุน นำมารวมหนี้ของแต่ละคนให้เป็น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา พบว่าคนในชุมชนบ้านป่าแดงมียอดหนี้เมื่อรวมหนี้แล้วเป็นจำนวนเงินที่สูง จึงได้ออกแบบและกำหนดรูปแบบเมนูทางเลือกการชำระหนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และความต้องการของคนในชุมชน โดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแหล่งทุนที่สนับสนุนให้แก่ครัวเรือน ซึ่งเมนูทางเลือกการชำระหนี้ มี 2 เมนู ดังนี้

- 1) ยอดหนี้ไม่เกิน 300,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12
- 2) ยอดหนี้เกิน 300,000 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9

ซึ่งทั้ง 2 เมนู ครัวเรือนเป้าหมายสามารถเลือกให้เหมาะกับพฤติกรรมชำระเงินกู้และเหมาะสมกับรายได้ - รายจ่ายของครอบครัว ซึ่งได้ขยายระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของแต่ละครัวเรือน

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อพูดคุยถึงวิธีการบริหารจัดการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
- ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้รับรู้ถึงการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
- จัดทำข้อมูลสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยให้คณะกรรมการที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน สืบหาข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินทุนของกลุ่มและข้อมูลหนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้
- วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ และจัดประเภทลูกหนี้
- ประชุมหากกองทุนที่รับผิดชอบการบริหารจัดการหนี้ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านป่าแดง เพื่อให้ครัวเรือนเป้าหมายเลือก จำนวน 2 เมนู
- บริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ โอนภาระหนี้สิน ปรับเปลี่ยนสัญญา
- ส่งเสริมอาชีพให้แก่ครัวเรือนเป้าหมาย
- ติดตามประเมินผลครัวเรือน โดยการติดตามและให้คำแนะนำครัวเรือนเป้าหมายเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งสอบถามความต้องการของสมาชิกที่ต้องการช่วยแก้ไขปัญหาและนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิก คนในชุมชน และครัวเรือน

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุนชุมชนให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่า
- สามารถใช้เงินทุนที่มีอยู่แก้ไขปัญหาหนี้ของคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ รวมทั้งหนุนเสริมอาชีพครัวเรือนของคนในชุมชน และเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนในการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับครัวเรือนเป้าหมาย
- เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
- สร้างสุขกับคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการแก้ไขปัญหาของสมาชิก มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขร่วมกัน อีกทั้งมีการติดตามครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา อย่างสม่ำเสมอ
- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและครัวเรือนแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
- มีการกระตุ้น ปรับเปลี่ยนความคิดของครัวเรือนและให้แนวทางในการลดหนี้ ด้วยการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น
- ใช้เวทีประชาคมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ โดยเชิญครัวเรือนเป้าหมายที่มีหลายสัญญา มาร่วมประชุมทำความเข้าใจในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ว่าทำแล้วได้ประโยชน์อย่างไร และหากใครมีความประสงค์จะให้แก้ไขหนี้ ให้มาพูดคุยกับคณะกรรมการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหให้กับทุกคน โดยใช้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลสูงเป็นแกนหลักในการให้การช่วยเหลือ
- การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา โดยการฝึกอาชีพ และมอบสวัสดิการให้แก่สมาชิกที่มีวินัยทางการเงิน

5 | บทเรียนของพื้นที่

สมาชิกมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จำเป็นต้องขยายเวลาให้สมาชิกได้ชำระคืนเงินตามความต้องการ เพื่อช่วยเหลือกัน

9 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านชากไทย หมู่ที่ 4 ตำบลชากไทย อำเภอบางขัน จังหวัดน่าน

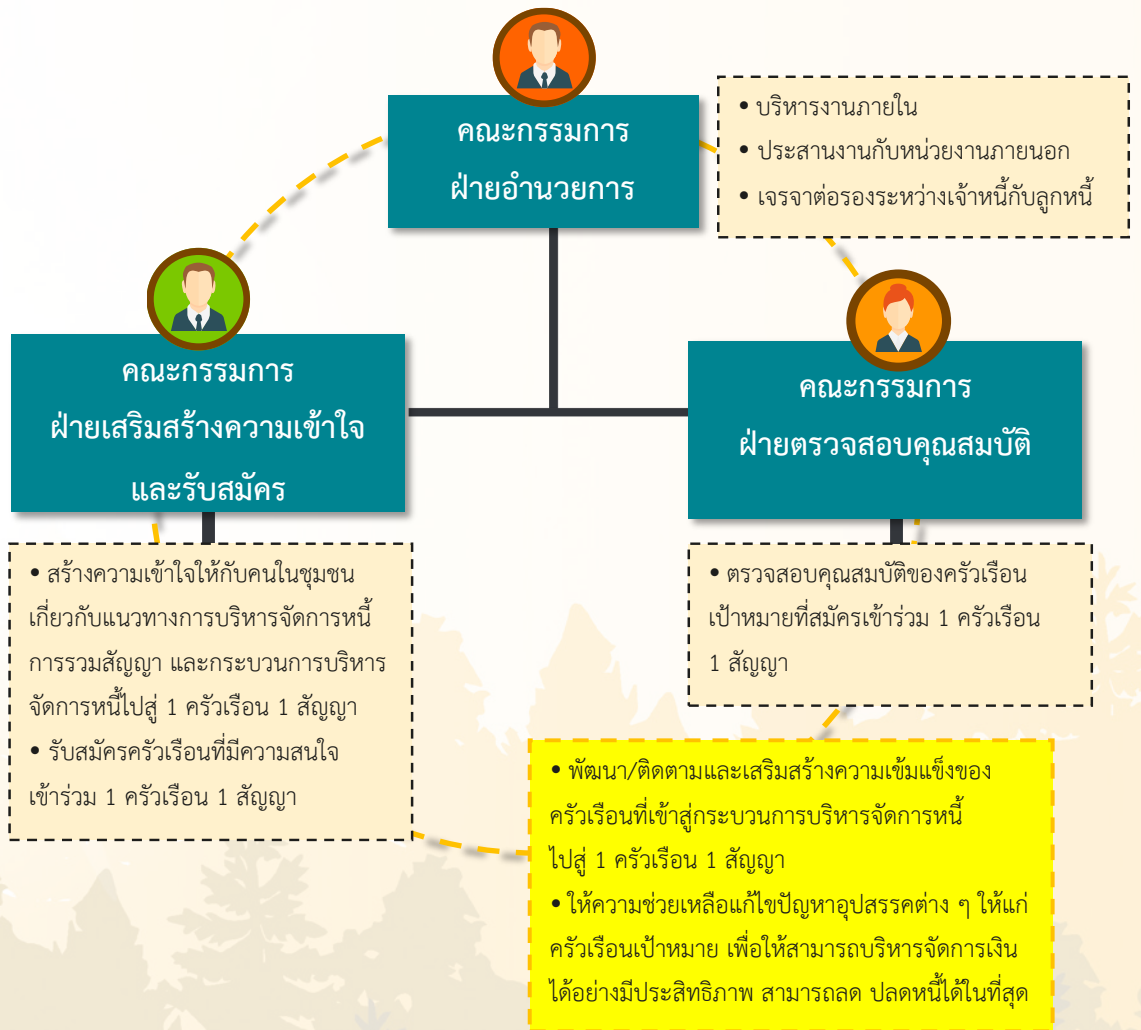
“...ไม่มีทุนก็ต้องกู้ เมื่อกู้ก็มีหนี้ หลายกองทุนก็หลายที่ จนกลายเป็นหนี้ซ้ำซ้อน หนี้หมุนเวียน... เป็นประโยคที่ทุกคนคุ้นชิน ไม่ต่างกับบ้านชากไทย หมู่ที่ 4 ตำบลชากไทย อำเภอบางขัน จังหวัดน่าน ที่ประสบพบเจอปัญหาเหล่านี้ในหมู่บ้านชากไทย เพื่อให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนบ้านชากไทยดีขึ้น และให้แต่ละกลุ่ม/กองทุนในชุมชนได้มีกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ภายใต้การทำงานที่หนุนเสริมหรือการทำงานที่เชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน โดยใช้ทุนชุมชนที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ จึงได้มีแนวคิดในการจัดระบบกองทุนชุมชนเหล่านั้นในรูปแบบการบูรณาการกองทุนชุมชน ภายใต้ชื่อ “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย” โดยมีเป้าหมายในการบริหารกองทุนชุมชนให้เป็นเอกภาพ ลดปัญหาการเป็นหนี้ของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการหนี้จนนำไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย หมู่ที่ 4 ตำบลชากไทย อำเภอบางขัน จังหวัดน่าน มีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 13 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มไม่มีการยุบรวมกลุ่ม/องค์กรเข้ากับ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน (กลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกยังคงดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามปกติ)

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย มาจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนอย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน ปัจจุบันมีคณะกรรมการฯ จำนวน 15 คน ซึ่งมีการจัดแบ่งโครงสร้างบทบาทหน้าที่ ดังนี้

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครอบครัว 1 สัญญา

ชากไทย โมเดล เป็นรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครอบครัว 1 สัญญา โดยไม่ใช้วิธีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากัน หรือปรับระยะเวลาการกู้ยืมและชำระคืนของแต่ละกองทุนให้พร้อมกัน แต่จะใช้วิธีการออกระเบียบศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในเรื่องการบริหารจัดการหนี้ ภายใต้แนวคิดขยายระยะเวลาการชำระหนี้ ซึ่งไม่ขัดต่อระเบียบ/กฎข้อบังคับของแต่ละกองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยใช้ “แพ็คเกจ 3 5 7”

การบริหารจัดการหนี้ ตาม “แพ็คเกจ 3 5 7” ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย จะให้ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เลือกรูปแบบการชำระคืนที่เหมาะสมกับตนเอง และให้กลุ่ม/องค์กร ติดตามสนับสนุนและหนุนเสริมครัวเรือนที่เข้าสู่กระบวนการ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ให้สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายและรู้จักเก็บออม ซึ่งมีรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ ดังนี้

- ยอดหนี้ไม่เกิน 30,000 บาท
- อัตราดอกเบี้ย/เงินบริจาค ร้อยละ 3 บาท/ปี
- ระยะเวลาชำระคืน 1 ปี

- ยอดหนี้ 30,001 - 50,000 บาท
- อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 6 บาท/ปี
- ระยะเวลาชำระคืน 1 ปี

- ยอดหนี้ 50,000 บาทขึ้นไป
- ครัวเรือนเลือกรูปแบบการชำระคืนที่เหมาะสมกับตนเอง

3

- ชำระคืนภายใน 3 ปี
- ชำระเงินต้น 35% /ปี
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 บาท/ปี

5

- ชำระคืนภายใน 5 ปี
- ชำระเงินต้น 20% /ปี
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี

- ชำระคืนภายใน 7 ปี
- ชำระเงินต้น 15% /ปี
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาท/ปี

7

โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1) ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จะไม่สามารถกู้เงินจากกองทุนใด ๆ ในชุมชนได้อีก จนกว่าจะชำระหนี้หมด โดยต้องชำระดอกเบี้ยทุกเดือน ชำระเงินต้นปีละ 1 ครั้ง (ลดต้น ลดดอก) เมื่อสิ้นปีทางบัญชีจะมีการเฉลี่ยคืนดอกเบี้ยให้

2) ครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จะได้รับการพักชำระหนี้ 1 ปี เพื่อให้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ ลดการก่อหนี้ที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีความสามารถชำระหนี้ตามสัญญาเดิม ที่เป็นสาเหตุของการก่อหนี้หมุนเวียน/หนี้ซ้ำซ้อน

3) กำหนดวงเงินกู้ยืมพิเศษในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ถูกฉ้อโกงในขณะที่ยังชำระหนี้ไม่หมด (วงเงินกู้ยืมเกินบัญชี) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ไปกู้เงินนอกระบบ โดยวงเงินนี้จะพิจารณาตามเครดิตของแต่ละครอบครัวอยู่ จะเบิกได้ต่อเมื่อได้รับการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการฝ่ายอำนวยการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย

4) ระหว่างสัญญาครัวเรือนเป้าหมายสามารถปรับเปลี่ยนแพ็คเกจได้ภายใต้เงื่อนไขของระยะเวลาที่เหลืออยู่ของแต่ละแพ็คเกจ

อีกทั้งครัวเรือนที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จะต้องดำเนินการภายใต้แนวทาง ดังนี้

- หยุดก่อหนี้ใหม่ทุกประเภท เพื่อไม่เป็นการเพิ่มภาระของครัวเรือน
- สำรวจ/ตรวจสอบหนี้ทั้งหมดของครัวเรือนว่ามีหนี้แหล่งใดอีกบ้างภายหลังจากที่ครัวเรือนเป้าหมายเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เช่น หนี้ธนาคาร หนี้จากการเช่าซื้อต่าง ๆ เป็นต้น
- ทำบัญชีครัวเรือน (รายรับ - รายจ่าย) เพื่อนำมาวิเคราะห์ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น
- ทำบัญชีต้นทุนอาชีพ (บัญชีฟาร์ม)
- วางแผนการใช้หนี้
- ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมค่าใช้จ่าย รู้จักใช้ รู้จักเก็บ
- หารายได้เพิ่ม เช่น การทำอาชีพเสริม การเก็บออม การลดรายจ่าย

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ให้สามารถลด และปลดหนี้ได้ในที่สุด มีวิธีการ/ขั้นตอน มีดังนี้

1. ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน (ตกผลึกทางความคิด กำหนดเป้าหมายร่วม) ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ถึงกระบวนการ/ขั้นตอนในการปรับโครงสร้างหนี้ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา พร้อมการออกแบบวิธีการประชาสัมพันธ์ การสร้างความเข้าใจให้แก่คนในชุมชน

2. การเตรียมข้อมูลของกลุ่ม/กองทุนในชุมชน เช่น ระเบียบ จำนวนเงินทุน วงเงินกู้ยืม อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาการชำระคืน กิจกรรมที่กลุ่ม/กองทุนดำเนินการ จำนวนสมาชิกทั้งหมด จำนวนสมาชิกที่กู้ยืมเงิน เป็นต้น

3. จัดทำทะเบียนลูกหนี้คนในชุมชน เพื่อจะได้ทราบว่ามี การกู้ยืมเงินจากกลุ่ม/กองทุนใดบ้าง จำนวนเงินกู้ยืมเงินแต่ละกลุ่มเป็นจำนวนเท่าใด และบุคคลนั้นกู้ยืมทั้งสิ้นกี่สัญญา

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1										124 ราย(46.21%)	28 ราย (22.58%)	45 ราย (36.29%)	51 ราย (41.12%)
2	เลขที่	ประเภท	ยอดหนี้	กชน.บ/ช 1	กชน.บ/ช 2	กชน.บ/ช 3	ยอดหนี้ที่ผิด	ก.ล.จ.	รวม	กู้ยืมเงินใหม่	ไม่เกิน 50,000	50,000-50,000	มากกว่า 50,000
3	1		28,000						28,000				
4	2		24,200	20,000		13,000			67,200	1			67,200
5	3		29,900						29,900				
6	4		4,500						4,500				
7	5		15,000	30,000					45,000	2			45,000
8	6		1,500						1,500				
9	7		22,500				14,000		36,500	3			36,500
10	8		33,800	30,000		11,000			74,500	4			74,500
11	9		27,500			10,000			37,500	5			37,500
12	10		19,000	15,000					25,000	6	20,000		
13	11		29,000						29,000				
14	12		17,900			11,000			28,900	7	28,900		
15	13		24,800						24,800				
16	14		30,000	23,000		7,000			60,000	8			60,000
17	15		30,000	30,000		11,000			71,000	9			71,000
18	16		22,500	40,000				17,000	79,500	10			79,500
19	17		20,000	30,000		11,000			61,000	11			61,000
20	18		22,500						22,500				
21	19		19,200	30,000					49,200	12			49,200
22	20												
23	21												
24	22												
25	23												
26	24												
27	25												
28	26												
29	27												
30	28												
31	29												
32	30												
33	31												
34	32												
35	33												
36	34												
37	35												
38	36												
39	37												
40	38												
41	39												
42	40												
43	41												
44	42												
45	43												
46	44												
47	45												
48	46												
49	47												
50	48												
51	49												
52	50												
53	51												
54	52												
55	53												
56	54												
57	55												
58	56												
59	57												
60	58												
61	59												
62	60												
63	61												
64	62												
65	63												
66	64												
67	65												
68	66												
69	67												
70	68												
71	69												
72	70												
73	71												
74	72												
75	73												
76	74												
77	75												
78	76												
79	77												
80	78												
81	79												
82	80												
83	81												
84	82												
85	83												
86	84												
87	85												
88	86												
89	87												
90	88												
91	89												
92	90												
93	91												
94	92												
95	93												
96	94												
97	95												
98	96												
99	97												
100	98												

สำรวจ/จัดทำทะเบียนลูกหนี้ครัวเรือน

หนี้ต่ำสุด 11,000 บาท/ราย

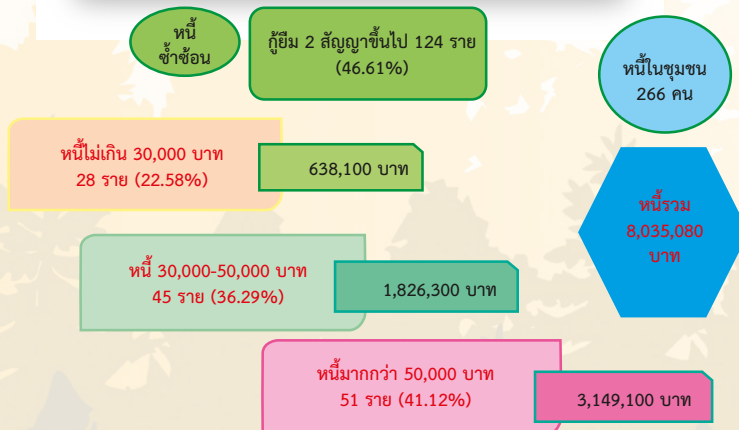
หนี้ในชุมชน
266 คน

หนี้สูงสุด 97,500 บาท/ราย

แหล่งเงิน	จำนวน(บาท)	หมายเหตุ
กทบ.	329,000	
กทบ.	3,673,000	
ออมทรัพย์	4,033,080	
รวม	8,035,080	

4. การวิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ โดยการแบ่งลูกหนี้ในชุมชน เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเดียว (2) กลุ่มที่กู้ยืมมากกว่า 1 กองทุนขึ้นไป ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการหนี้

วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ และจัดประเภทลูกหนี้

5. การจัดประเภทลูกหนี้ โดยการจัดกลุ่มลูกหนี้ที่กู้ยืมเงินมากกว่า 1 สัญญา ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของกลุ่ม/กองทุนที่ดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อภารกิจกรรมของกลุ่ม/กองทุนที่ทำอยู่

6. ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ของครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

(1) เจริญต่อรองระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ เพื่อโอนภาระหนี้สินของครัวเรือนเป้าหมายให้กับกลุ่ม/กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยพิจารณาจากจำนวนหนี้ทั้งหมดที่ปรับโครงสร้างหนี้แล้วว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด

(2) ปรับเปลี่ยนสัญญากู้ยืมเงินของลูกหนี้ จากเดิมที่มีหลายสัญญาให้เป็นเพียง 1 ครัวเรือน 1 สัญญา หลังจากที่เจรจาทกลงกันได้แล้ว โดยทำสัญญากู้ยืมเงินฉบับใหม่ ระหว่างลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้กับคณะกรรมการกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และรับเป็นเจ้าหนี้รายใหม่

(3) จัดทำทะเบียนการบริหารจัดการหนี้ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

7. การติดตามประเมินผล

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจะต้องมีการติดตาม เยี่ยมเยียน พบปะ และให้กำลังใจครัวเรือนเป้าหมายเป็นประจำ เพื่อช่วยเหลือครัวเรือนในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่หลังจากที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา และใช้เวทีประชาคม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน (พี่สอนน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน) ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา แบบมีส่วนร่วม และแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ สมาชิก และครัวเรือน 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญาได้ จำนวน 22 ครัวเรือน 22 สัญญา (จากเดิม 22 ครัวเรือน 35 ราย 58 สัญญา) เป็นเงิน 1,672,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36 ของครัวเรือนทั้งหมด
- สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนรู้ และศึกษาดูงาน เพื่อเผยแพร่การดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในข้อจำกัดที่แตกต่างกัน
- ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา สามารถลดหนี้ได้อย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี และตั้งเป้าหมายที่จะหมดหนี้ให้ได้ภายใน 5 ปี
- กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เป็นการสร้างมิติใหม่ในการบริหารจัดการเงินทุนให้เกิดประโยชน์ และการเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนหันมาให้ความสำคัญและเกิดความร่วมมือกันในการทำให้ชุมชน/สังคมเป็นสุข คนในชุมชนเป็นสุข วางแผนชีวิตเป็น เกิดการเอื้ออาทรเกื้อกูลกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างครัวเรือน
- การส่งเสริมสนับสนุนอาชีพให้แก่ครัวเรือนเป้าหมายผ่านกระบวนการสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ดี สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และเกิดผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาสู่สินค้า OTOP (อาหารเสริมสำหรับพืชคุณภาพสูง)
- กลุ่ม/กองทุนในชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือคนในชุมชนโดยใช้เงินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาของครั้วเรือน เป้าหมาย ต้องประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และ 2) การบริหารจัดการเงินของครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและสมาชิกมีเป้าหมายเดียวกัน (Goal) ซึ่งเกิดจากเวทีสร้างความเข้าใจแบบมีส่วนร่วม
- แกนนำเป็นนักคิด มีความเสียสละและมีจิตอาสา
- มีการจัดเวทีทบทวนการทำงาน การจัดการความรู้ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ สมาชิก ครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา แบบมีส่วนร่วม
- การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างการยอมรับในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้กระบวนการหนุนเสริมของกลุ่ม/กองทุนในชุมชน ภายใต้แนวคิดเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง และการใช้ข้อมูล

การหนุนเสริมของกลุ่ม/กองทุนในชุมชน

- ได้รับส่วนลดในการซื้อสินค้าจากร้านค้าชุมชน เพื่อลดรายจ่าย
- ได้รับการพิจารณาจากกลุ่มที่มีการจ้างแรงงาน เช่น กลุ่มเกษตรกรรมยั่งยืนที่มีกิจกรรมการผลิตเชื้อไตรโคเดอร์มา โดยจะเลือกจ้างแรงงานจากครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เป็นอันดับแรก เพื่อเพิ่มรายได้
- ได้รับการฝึกอบรมตามกิจกรรมสำนึกดี แผนดี บริหารจัดการหนี้ได้ ภายใต้กิจกรรมการทำฮอโรมนไข่ และอาหารเสริมคุณภาพสูง เพื่อลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ และยังสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้
- ได้รับคัดเลือกให้เป็นครั้วเรือนสัมมาชีพชุมชน ภายใต้กิจกรรมการเลี้ยงไส้เดือน
- ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตปลอดภัยจากกองทุนหมู่บ้านบ้านซากไทย

การใช้ข้อมูล

การสร้างแรงจูงใจโดยใช้ข้อมูล สถานการณ์ปัจจุบันของครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ชี้ให้เห็นว่าถ้าเข้าร่วมโครงการแล้วจะมีเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่าการชำระหนี้ในรูปแบบปัจจุบัน และมีทุนในการประกอบอาชีพ โดยมีตัวอย่างของการพูดคุยกับครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ดังนี้

- ตัวอย่าง -

(ก่อนเข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา)

สมาชิก ครัวเรือน	กลุ่มออมทรัพย์ฯ	กทบ.	รวมเป็นหนี้ (บาท)
นาย ก.	30,500	-	30,500
นาง ข.	48,000	40,000	48,000
รวม	78,500	40,000	118,500
หลักเกณฑ์ การชำระคืน เงินกู้	- ชำระดอกเบี้ย เดือนละ 981 บาท - ชำระคืนภายใน 3 ปี ปีละ 26,166 บาท	- ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ปีละ 42,400 บาท	

• ก่อนที่ครัวเรือน ก. จะเข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จะต้องเตรียมเงินสำหรับการชำระเงินต้นของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต รวมปีละ 26,166 บาท ดอกเบี้ยปีละ 11,772 บาท ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 42,400 บาท รวมต้องใช้เงิน 80,338 บาท ซึ่งจากข้อมูลที่มีพบว่า ครัวเรือนนี้มักจะมีเงินจากอีกกองทุนแล้วนำมาใช้อีกกองทุนนี้หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้จะไม่ลดแล้วยังพบว่ามีหนี้เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี

- ตัวอย่าง -

(หลังเข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา)

- แหล่งเงินทุนหลังรวมสัญญา คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนหนี้ 118,500 บาท

	แพ็คเกจ					
	ชำระ 3 ปี ด/บ 10%		ชำระ 5 ปี ด/บ 12%		ชำระ 7 ปี ด/บ 15%	
ปีที่ 1	-เงินต้น	39,500 บาท	-เงินต้น	23,700 บาท	-เงินต้น	16,928 บาท
	-ดอกเบี้ย	11,850 บาท	-ดอกเบี้ย	14,220 บาท	-ดอกเบี้ย	17,775 บาท
	รวม	51,350 บาท	รวม	37,920 บาท	รวม	34,703 บาท
ปีที่ 2	-เงินต้น	39,500 บาท	-เงินต้น	23,700 บาท	-เงินต้น	16,928 บาท
	-ดอกเบี้ย	7,900 บาท	-ดอกเบี้ย	11,376 บาท	-ดอกเบี้ย	15,236 บาท
	รวม	47,400 บาท	รวม	35,076 บาท	รวม	32,164 บาท
ปีที่ 3	-เงินต้น	39,500 บาท	-เงินต้น	23,700 บาท	-เงินต้น	16,928 บาท
	-ดอกเบี้ย	3,950 บาท	-ดอกเบี้ย	8,532 บาท	-ดอกเบี้ย	12,697 บาท
	รวม	43,450 บาท	รวม	32,232 บาท	รวม	29,625 บาท
ปีที่ 4			-เงินต้น	23,700 บาท	-เงินต้น	16,928 บาท
			-ดอกเบี้ย	5,688 บาท	-ดอกเบี้ย	10,157 บาท
			รวม	29,388 บาท	รวม	27,085 บาท
ปีที่ 5			-เงินต้น	23,700 บาท	-เงินต้น	16,928 บาท
			-ดอกเบี้ย	2,844 บาท	-ดอกเบี้ย	7,618 บาท
			รวม	26,544 บาท	รวม	24,546 บาท
ปีที่ 6					-เงินต้น	16,928 บาท
					-ดอกเบี้ย	5,079 บาท
					รวม	22,007 บาท
ปีที่ 7					-เงินต้น	16,932 บาท
					-ดอกเบี้ย	2,540 บาท
					รวม	19,472 บาท

• หลังจากทีครัวเรือน ก. เข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา หากเลือกแพ็คเกจ ชำระคืนภายใน 5 ปี ดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี จะใช้เงินสำหรับการชำระเงินต้นปีละ 23,700 บาท ชำระดอกเบี้ยรวมปีแรก 14,220 บาท รวมเป็นเงิน 37,920 บาท นั่นคือ ครัวเรือน ก. จะใช้เงินสำหรับการชำระหนี้ที่น้อยกว่าเดิม ปีละ 42,418 บาท โดยประมาณ และที่สำคัญปีแรกยังได้รับการพักชำระหนี้ โดยจะเริ่มชำระหนี้ในปีต่อไป ซึ่งหนี้จะลดลงทุกปี และจะหมดหนี้ภายใน 5 ปี

5 บทเรียนของพื้นที่

- การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ไม่ใช่เรื่องที่ยากจนเกินความสามารถที่จะทำ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะทำให้สำเร็จได้โดยง่าย ถ้าจะทำให้สำเร็จนั้นจะต้องศึกษาบริบทวิถีชุมชนตนเองให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะแนวทางที่อื่นที่สามารถทำแล้วประสบความสำเร็จ อาจจะไม่สามารถนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเองได้ เช่น การปรับอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากันทุกกลุ่ม จึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อลดแรงต้านจากกลุ่ม/กองทุนในชุมชน และเพื่อจะได้ไม่เป็นการกระทบกับการดำเนินงานของกลุ่ม/กองทุนที่ดำเนินการมาก่อนหน้าที่จนกลายเป็นวิถีปฏิบัติ จากการประชุมร่วมกันหลาย ๆ ครั้งของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ในที่สุดก็ตกผลึกทางความคิด โดยได้นำแนวทางการจัดไฟแนนซ์บริษัท (ไม่ต้องดาวน์ ส่งปีหน้า) การปล่อยสินเชื่อธนาคาร (น้อยปิดดอกเบี้ยถูก มากปิดดอกเบี้ยแพง) การเลือกแพ็คเกจโปรโมชั่นมือถือ (เลือกให้เหมาะสมกับตนเอง) หรือแม้กระทั่งวิธีการส่งเบี้ยประกันของบริษัทประกันชีวิต (สามารถปรับเปลี่ยนกำหนดการชำระได้) มาปรับเป็นแนวทางการบริหารจัดการหนี้ภายใต้แนวคิด “ขยายระยะเวลาการชำระหนี้” โดยให้คริวเรือน 1 คริวเรือน 1 สัญญา เลือกระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ที่เหมาะสมกับตนเอง (แพ็คเกจ 3 5 7)

- การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้องมีความเข้าใจ มีการสร้างเป้าหมายร่วม มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

- การดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน หากต้องตัดสินใจทำหรือไม่ทำเรื่องหนึ่งเรื่องใด ต้องตัดสินใจภายใต้ฐานข้อมูลชุมชน ดังนี้ ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านชากไทย จึงให้ความสำคัญกับการจัดทำข้อมูลทั้งข้อมูลของกลุ่ม/กองทุนในชุมชน ข้อมูลลูกหนี้ในชุมชนทั้งหมด เพื่อที่จะนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์ในการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมาใช้เป็นฐานคิดในการกำหนดแหล่งเงินกู้รายใหม่ของคริวเรือนที่เข้าร่วม 1 คริวเรือน 1 สัญญา

- กระบวนการที่จะทำให้คริวเรือนที่เข้าร่วม 1 คริวเรือน 1 สัญญาสามารถดำรงตนอยู่ได้จนนำไปสู่เป้าหมายสุดท้าย นั่นคือ คริวเรือนหมดหนี้ ซึ่งวิธีการป้องกันความเสี่ยงภายหลังเข้าร่วม 1 คริวเรือน 1 สัญญา ทางศูนย์จัดการฯ ได้ดำเนินการใช้วิธีการจัดเวทีพูดคุยกันบ่อย ๆ เจอกันเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องการบริหารจัดการการเงินของคริวเรือน การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และใช้กลุ่ม/กองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาเสริมหนุนคริวเรือนเป้าหมาย ซึ่งได้มีข้อตกลงร่วมกันว่าทุกกลุ่ม/กองทุนในชุมชนที่มีการจ้างงานในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ขอให้คำนึงถึงคริวเรือนเป้าหมายก่อนเป็นอันดับแรก

10 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านคำปะกั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 โดยชื่อว่า “สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง” โดยมีกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตเป็นแกนหลักในการจัดตั้ง และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินของประชาชน โดยการบริหารจัดการหนี้ครัวเรือนไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เชื่อมโยงการบริหารจัดการเงินทุนในชุมชนให้เป็นระบบ โดยการจัดทำฐานข้อมูลทุนชุมชน ฐานข้อมูลหนี้สิน ครัวเรือนบริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ และส่งเสริมวินัยทางการเงินให้กับประชาชน ภายใต้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ในการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน จนสามารถลด ปลด หมดหนี้ได้ในที่สุด

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง มีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม จำนวน 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	1,783,990	บาท
2. กองทุนหมู่บ้าน	2,869,243	บาท
3. โครงการ กข.คจ.	387,809	บาท
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการบริหารจัดการหนี้	550,034	บาท
5. กลุ่มผู้เลี้ยงโค	384,272	บาท

เทคนิคการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

คณะกรรมการ	สมาชิก	กิจกรรม	ระเบียบข้อบังคับ
<ul style="list-style-type: none"> มาจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กรกองทุนที่เป็นสมาชิก ผู้นำชุมชน/ผู้ทรงคุณวุฒิ	<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกเป็นรายกลุ่ม กลุ่ม/องค์กรกองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการฯ ยังคงดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม/กองทุนตามเดิม	<ul style="list-style-type: none"> บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา บูรณาการการบริหารจัดการกองทุน จัดสวัสดิการ	<ul style="list-style-type: none"> ครอบคลุม/เฝ้าต่อการดำเนินงานของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิก ไม่ขัดระเบียบ/กฎหมาย ผ่านความเห็นชอบ

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง มาจากตัวแทนกลุ่ม/กองทุนชุมชนและผู้นำชุมชน จำนวน 15 คน โดยได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

ประธาน มีหน้าที่ติดตาม กำกับ ดูแล และให้คำแนะนำการบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงิน

รองประธาน มีหน้าที่ติดตาม กำกับ ดูแล และให้คำแนะนำการบริหารจัดการของกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงิน

เลขานุการ มีหน้าที่ประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันของกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการฯ

เหรียญก มีหน้าที่ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนและเงินทุนในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

คณะกรรมการฝ่ายบริหารจัดการหนี้ มีหน้าที่สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลกลุ่ม กองทุน องค์กรการเงินชุมชนในหมู่บ้าน ข้อมูลลูกหนี้ พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนข้อมูลครัวเรือนและภาวะหนี้สินของ ครัวเรือนเป็นศูนย์กลางในการเจรจาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ และตกลงหาความร่วมมือในการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

คณะกรรมการฝ่ายกิจกรรม ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างวินัยทางการเงิน ส่งเสริมการรวมกลุ่ม อาชีพ และสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

คณะกรรมการฝ่ายสวัสดิการ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการและหาแนวทางช่วยเหลือครัวเรือน เป้าหมาย

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

- สร้างการรับรู้ประชาสัมพันธ์แนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

- จัดทำระเบียบข้อบังคับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่เอื้อต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

- สำรวจจัดทำทะเบียนกองทุนชุมชนต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของชุมชน

- ปรับอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากัน

- เยี่ยมเยียนครัวเรือน ออมลด ปลดหนี้ของครัวเรือน

- จัดสวัสดิการกองทุนอย่างทั่วถึง (ทุกกองทุนต้องมีการจัดสวัสดิการ)

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านคำปะกั้ง ได้กำหนดการจัดสวัสดิการโดยบูรณาการการเงินสวัสดิการชุมชนของแต่ละกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิก ร้อยละ 3% มารวมไว้ที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และมอบหมายให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจัดสวัสดิการชุมชนในภาพรวมของหมู่บ้านให้กับสมาชิก ตามมติที่ประชุมที่ผ่านเวทีประชาคมของกลุ่มองค์กรการเงินต่าง ๆ ดังนี้

- เกิด จำนวน 600 บาท/ครัวเรือน
- ตาย จำนวน 3,000 บาท/คน

- ค่ารักษาพยาบาล จำนวน 200 บาท/ครั้ง
- ทุนการศึกษา จำนวน 5,000 บาท
- สาธารณประโยชน์ จำนวน 10,000 บาท/ปี

รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

โมเดลคำปะกึ่ง

ค้นหาปัญหา (หนี้หลายกองทุน หนี้ไม่ลด ปลดไม่ได้) >>> ศึกษาวิเคราะห์ >>> ตรวจสอบกองทุน >>> แยกแยะลูกหนี้ >>> จัดกลุ่มวิเคราะห์ลูกหนี้ >>> ปรับแนวคิดลูกหนี้ >>> เจรจาท้ายโอนหนี้ >>> บริหารหนี้ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- สำรวจ/จัดทำฐานข้อมูล (ทะเบียนลูกหนี้)
- วิเคราะห์ข้อมูล/จัดประเภทลูกหนี้
  - กลุ่มที่ 1 หนี้ไม่เกิน 30,000 บาท
  - กลุ่มที่ 2 หนี้ตั้งแต่ 30,001 บาท ถึง 75,000 บาท
  - กลุ่มที่ 3 หนี้มากกว่า 75,000 บาท
- ประชุมหารือเจรจาลูกหนี้/หากกองทุนรับผิดชอบ
- บริหารจัดการหนี้ (ปรับโครงสร้างหนี้ โอนภาระหนี้สิน ปรับเปลี่ยนสัญญา)

ดำเนินการโดยการปรับอัตราดอกเบี้ยของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้เท่ากัน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาท/ปี เท่ากันทุกกลุ่ม/กองทุน

กลุ่ม/กองทุน	อัตราดอกเบี้ย (เดิม)	อัตราดอกเบี้ย (ใหม่)
♦กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	12 บาท	9 บาท
♦กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการบริหาร จัดการหนี้ (สถาบันฯ เดิม)	6 บาท	
♦กองทุนหมู่บ้าน	6 บาท	
♦กข.คจ.	3 บาท	
♦กลุ่มเลี้ยงโค	10 บาท	

• สนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย โดยส่งเสริมอาชีพและสร้างวินัยทางการเงินให้ครัวเรือนเป้าหมายผ่านกระบวนการ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” ซึ่งได้สนับสนุนอาชีพเสริมให้กับครัวเรือนเป้าหมายที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ได้แก่ ทำดอกไม้จันทน์ ของชำร่วย น้ำยาล้างจาน และลูกประคบ

- ติดตามการดำเนินงาน
  - จัดทำแฟ้มครัวเรือน (Family Folder)
  - เยี่ยมบ้านครัวเรือน
  - ครัวเรือนออมเงินลดหนี้ ปลดหนี้

โครงสร้างองค์กร

ผลสำเร็จการบริหารจัดการหนี้

- บริหารจัดการหนี้ไปสู่วัน 1 สัปดาห์ จำนวน 30 ครั้ง เดือน คิดเป็นร้อยละ 31.91 ของครั้งเดือนทั้งหมด 94 ครั้ง เดือน 150 สัปดาห์ โดยศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้กำหนดแผนการบริหารจัดการหนี้ ดังนี้
  - ในปี 2562 ตั้งเป้าไว้ 30 ครั้ง เดือน
  - ในปี 2563 ตั้งเป้าไว้ 34 ครั้ง เดือน
- เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน (ศูนย์ต้นแบบของจังหวัด)

11 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านบึงโนนใน หมู่ที่ 5 ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนใน จัดตั้งขึ้น เมื่อปี 2555 ภายใต้ชื่อ “สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน” โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบึงโนนใน ซึ่งเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่มีระดับการพัฒนาที่เข้มแข็ง (ระดับ 3) และเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต SSG ดำเนินการเป็นแกนหลักในการจัดตั้ง เพื่อจัดระบบกองทุนในรูปแบบบูรณาการกองทุน และลดปัญหาการเป็นหนี้ของคนในชุมชน โดยการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีก 1 คร้วเรือน 1 สัญญา และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนใน” เมื่อปี 2560

วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนใน

- (1) เพื่อการบริหารจัดการหนี้ นำไปสู่ “หนึ่งครัวเรือน หนึ่งสัญญา”
- (2) เพื่อการบริหารจัดการหนี้ในระบบ
- (3) เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของกลุ่ม/ องค์กร ตลอดจนเครือข่ายทุกระดับ
- (4) เพื่อส่งเสริมการบูรณาการกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงิน ให้มีการเชื่อมโยง
- (5) การบริหารจัดการเงินทุนชุมชนให้เป็นระบบ มีความเป็นเอกภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมให้กับชุมชนอย่างแท้จริง
- (6) ให้การส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
- (7) เชื่อมโยงกิจกรรมการบริหารจัดการเงินทุน
- (8) ร่วมมือกับทางราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชน และสถาบันการเงินต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม

โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนใน มีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.)
- สถาบันการเงินชุมชน (ธกส.)
- กลุ่มปฎิชีวะภาพ

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

เทคนิค/วิธีการในการบูรณาการการทำงาน

- การจัดเก็บข้อมูลทุนชุมชน ชุมชนแต่ละแห่งจะมีทุนชุมชนแตกต่างกัน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอีกทั้งทุนชุมชน แต่ละด้านที่มีอยู่ในชุมชน ก็อาจมีจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องขององค์ความรู้ จะทำให้รู้ว่า จะทำอะไรก่อน – หลัง

- การวิเคราะห์ข้อมูลทุนชุมชน

ศึกษาทุนชุมชนที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เกี่ยวกับสภาพของกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินทั้งหมด ในหมู่บ้าน ที่มาของกองทุน วัตถุประสงค์ของกองทุน เงินทุนปัจจุบัน สมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุน ระเบียบ/ข้อบังคับ กิจกรรมของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม รวมทั้งวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา/ข้อจำกัด และอุปสรรค เพื่อจะได้ทราบถึงสถานการณ์ของแต่ละกลุ่ม/องค์กร กองทุนการเงินที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และทราบถึงแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน

- วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้

การนำข้อมูลลูกหนี้ทั้งหมดของแต่ละกลุ่ม/กองทุนมาวิเคราะห์หนี้ และศักยภาพของลูกหนี้ทั้งหมด แต่ละรายว่ามีศักยภาพในการส่งชำระมาก น้อยเพียงไร

- การจัดประเภทลูกหนี้

พิจารณาจากจำนวนยอดหนี้หนี้ทั้งหมดของลูกหนี้เป็นรายครัวเรือนและจัดเป็นกลุ่มจำนวนยอดหนี้ทั้งหมดของลูกหนี้

เทคนิคการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นตัวกลางในการเจรจาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ที่ (กลุ่ม/กองทุนที่ลูกหนี้เป็นสมาชิกได้กู้ยืม) เพื่อตกลงให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง เช่น การปรับลด อัตราดอกเบี้ย/ค่าปรับ การยืดระยะเวลาการผ่อนชำระคืน การกำหนดวงเงินกู้ใหม่ แล้วหากกลุ่ม/กองทุนใด กองทุนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเพียงกองทุนเดียว โดยคำนึงถึงการเป็นสมาชิกของลูกหนี้และจำนวนวงเงินกู้ ที่เป็นไปตามระเบียบ/ข้อบังคับของกลุ่มนั้น

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

รูปแบบการบริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนไฉน เป็นการปรับ อัตราดอกเบี้ยกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้เท่ากัน โดยผ่านมติเห็นชอบของ คณะกรรมการกลุ่ม/กองทุนต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกฯ เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งได้ชี้แจงสร้างความเข้าใจ กับคนในชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ซึ่งเป็นบทบาทภารกิจสำคัญของศูนย์ จัดการกองทุนชุมชน

รูปแบบการบริหารจัดการหนี้

กลุ่ม/กองทุน	อัตราดอกเบี้ย (เดิม)	อัตราดอกเบี้ย (ใหม่)
♦กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	12 บาท	6 บาท
♦กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6 บาท	
♦สถาบันการเงินชุมชน (ธกส.)	6 บาท	

ในการกำหนดวงเงินกู้ให้กับครัวเรือนที่สมัครใจในการเข้าร่วม 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ทางกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านบึงโนนได้นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทั้งข้อมูลกลุ่ม/องค์กร ข้อมูลลูกหนี้ นำมาจัดประเภทลูกหนี้ให้ตรงตามความต้องการของแต่ละครัวเรือน โดยพิจารณาจากความสามารถของลูกหนี้แต่ละราย และนำมากำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ของบ้านบึงโนน ดังนี้

- ลูกหนี้ที่มีความประสงค์จะชำระเงินกู้เป็นรายเดือน
  - ชำระเงินต้นและดอกเบี้ยพร้อมกันในแต่ละเดือน (ลดต้น/ลดดอก)
  - แหล่งเงินกู้ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- ลูกหนี้ที่มีความประสงค์จะชำระเงินกู้เป็นรายปี
  - ชำระเงินต้นและดอกเบี้ย ปีละ 1 ครั้ง
  - กู้ไม่เกินระยะเบียดๆ ที่กำหนด คือ ไม่เกิน 75,000 บาท
  - แหล่งเงินกู้ คือ กองทุนหมู่บ้าน (กทบ.)
- ลูกหนี้ที่มียอดหนี้มากกว่าที่กลุ่มออมทรัพย์ฯ และกองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้
  - แหล่งเงินกู้ คือ สถาบันการเงินชุมชน (ธกส.)

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

1. สำรวจข้อมูล/จัดทำฐานข้อมูล
2. การจัดประเภทลูกหนี้
3. ประชุมหารือ/หากองทุนรับผิดชอบ
4. การปรับโครงสร้างหนี้/โอนภาระหนี้/ปรับเปลี่ยนสัญญา
5. สนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย ส่งเสริมอาชีพ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้
6. ติดตามการดำเนินงาน

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้กับศูนย์ฯ อื่น และสร้างวินัยทางการเงิน/พัฒนาอาชีพ ให้กับครัวเรือนเป้าหมาย จนสามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จำนวน 30 ครัวเรือน เป็นเงิน 959,000 บาท ลดหนี้ 11 ครัวเรือน เป็นเงิน 160,000 บาท และปลดหนี้ 3 ครัวเรือน

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและคนในชุมชนยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ
- ระเบียบกลุ่มที่ชัดเจน ครอบคลุม เช่น มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีระบบตรวจสอบได้
- การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ การมีวินัยทางการเงิน
- การช่วยเหลือซึ่งกันและของกลุ่ม/องค์กร โดยมองปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข
- การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

5 | บทเรียนของพื้นที่

การบริหารจัดการหนี้ ทำให้ครัวเรือนตระหนักรู้ว่าตัวเองมีหนี้จำนวน และเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายเงิน

12 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านห้วยหิน หมู่ที่ 3 ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

จะเห็นว่าเงินกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมีหลากหลาย ทั้งที่เป็นกองทุนที่เกิดจากการร่วมมือก่อตั้งกันเองของชาวบ้าน หรือก่อตั้งโดยการสนับสนุนของภาครัฐและเอกชน หรือภาคีการพัฒนาอื่น ๆ ทำให้เกิดมีคณะกรรมการหลายคณะ มีระเบียบข้อบังคับที่แตกต่างกัน การบริหารจัดการแตกต่างกันไปเกิดการสับสนในการบริหารงาน มีการประชุมบ่อย ครัวเรือนเป็นสมาชิกหลายกองทุนทำให้เกิดผลตามาคือ กู้ทุกกองทุนที่เป็นสมาชิก ใช้เงินไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีหนี้สินหลายทาง จำนวนเงินที่เป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น

บ้านห้วยหิน จึงได้จัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน 2552 ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนส่งเสริมให้จัดตั้งเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน จากกรมการพัฒนาชุมชน ในปี พ.ศ.2552 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” เมื่อปี พ.ศ. 2560 โดยดำเนินการเพื่อมุ่งเน้นกิจกรรมการบริหารจัดการหนี้ของประชาชน จากที่ครัวเรือนเป็นหนี้หลายสัญญาให้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

โครงสร้างองค์กร

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยหิน จำนวน 25 คน มาจากตัวแทนกลุ่ม/ผู้นำ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา ร่วมกันบริหาร (ตัวแทนจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน ปิมน้ำมัน ศูนย์สาธิตการตลาด รถไถ ธนาคารข้าวปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำดื่มชุมชน)

ระเบียบข้อบังคับ ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยหิน แยกต่างหากจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกองทุนหมู่บ้าน กองทุนอื่น ๆ กำหนดระเบียบให้ครอบคลุม และเอื้อต่อการดำเนินงานของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนต่าง ๆ

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

เทคนิค/วิธีการในการบูรณาการการทำงาน

1. ประชุมสร้างความเข้าใจระหว่างคณะกรรมการกลุ่ม/องค์กร สมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นประจำอยู่เสมอ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลุ่ม/องค์กร สมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ

เทคนิค ในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

1. ปัญหาอัตราดอกเบี้ยไม่เท่ากันของแต่ละกองทุน

การแก้ไข จัดประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนกันจนได้ข้อตกลงร่วมกัน (อาจจะหลายครั้ง) เช่น กทบ. ดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี กลุ่มออมทรัพย์ฯ ดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี ต้องประชุมพูดคุยกันและได้ข้อตกลงในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 บาทต่อปี

2. ปัญหาระยะเวลาครบกำหนดชำระหนี้ของแต่ละกองทุนไม่เท่ากัน

การแก้ไข กรณีนี้ ศูนย์ฯ จะให้สมาชิกผ่อนชำระเงินกู้กลุ่มออมทรัพย์ฯ ให้หมดก่อน หากกรณีมีความจำเป็นมากจะให้สมาชิกกู้เงินฉุกเฉิน ดังนั้น เมื่อครบกำหนดชำระหนี้ กทบ. แล้วสมาชิกมาชำระหนี้ กทบ.หมด ก็สามารถกู้เงินจาก กทบ.หรือกลุ่มออมทรัพย์ฯ ได้แต่ให้เลือกกองทุนใดกองทุนหนึ่ง

1 รูปแบบการบริหารจัดการหนี้

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยหินมีรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ โดยการปรับอัตราดอกเบี้ยกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้เท่ากัน

กลุ่ม/กองทุน	อัตราดอกเบี้ย (เดิม)	อัตราดอกเบี้ย (ใหม่)
♦กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	15 บาท	7 บาท
♦กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4 บาท	

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1. สสำรวจกองทุนที่มีกิจกรรมกู้/ยืม (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน)
2. สสำรวจ/จัดทำทะเบียนข้อมูลครัวเรือนที่มีการกู้ยืมเงินมากกว่า 1 สัญญา
3. ประชุมชี้แจงการดำเนินงาน ทำความเข้าใจกับสมาชิก คณะกรรมการในการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนฯ
4. ประชุมหารือและร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาหนี้ของคนในชุมชน และส่งเสริมให้คนในชุมชนบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา โดยการปรับอัตราดอกเบี้ยของกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน (ที่มีการปล่อยกู้) ให้มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่ากัน ร้อยละ 7 บาท/ปี ทุกกองทุน

6. บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
7. ส่งเสริมวินัยทางการเงิน และส่งเสริมอาชีพครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือนให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
8. ติดตามประเมินผล

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จำนวน 88 ครั้วเรือน
  - เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ.2560 จำนวน 15 ราย
(สนับสนุนปัจจัยการผลิต เลี้ยงไก่ไข่/ปลูกดอกดาวเรือง)
  - เข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ.2561 จำนวน 15 ราย
(สนับสนุนปัจจัยการผลิตเลี้ยงไก่ไข่/ขนมปังอบเนย)

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

1. คณะกรรมการ สมาชิกทุกคนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจ ไว้วางใจกัน
2. ผู้นำเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตน
3. ผู้อาวุโส/ที่ปรึกษา
4. มีองค์ความรู้ของครัวเรือนต้นแบบในการบริหารจัดการหนี้
5. มีการประชุมคณะกรรมการหรือสมาชิกกลุ่ม อยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ
6. กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ หรือสมาชิกในการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนมาสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ เพื่อจะได้สวัสดิการ
7. มีการติดตาม ส่งเสริม สนับสนุนของเจ้าหน้าที่เป็นประจำสม่ำเสมอ

13 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านโสก หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ

“ บคินเงินเพราะว่ามี...กะยังเข้าใจ แต่เฮ็ดโตเสียๆ ข่อยบ่เข้าใจ...หมายความว่าจั่งได้กันพวกเจ้า บ้านโสก หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ประสบพบเจอปัญหาเหล่านี้ **หนี้** คำที่หลาย ๆ คน ไม่ปรารถนาแม้แต่เพียงเอื้อนเอ่ย หรือหากเป็นไปได้จะไม่มีคำ ๆ นี้ในการดำเนินชีวิตของทุกคนเลยยิ่งดี แต่เราไม่สามารถปฏิเสธความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันได้ เมื่อหากต้องการไว้สำหรับประกอบอาชีพ สร้างงาน เพิ่มรายได้ในครอบครัวจึงเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้อง กู้เงิน ตามแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ภายในชุมชน/หมู่บ้าน ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งผลพวงที่ตามมากลายเป็นสถานะของ **ลูกหนี้** ไปโดยปริยาย

ในมุมมองกลับกันในฐานะของผู้ให้กู้หรือที่เรียกว่า **เจ้าหนี้** ย่อมไม่ต้องการให้เกิดปัญหาลูกหนี้ไม่ยอมชำระเงินกู้ ผิดนัดชำระหนี้และเป็นหนี้ค้างชำระนาน ๆ จนทำให้เกิดหนี้สูญ หากปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับกลุ่ม/กองทุน/องค์กร ย่อมเป็นที่หนักใจของคณะกรรมการว่าจะทำอย่างไร ให้ลูกหนี้ส่งคืนเงินกู้ให้ได้ จะใช้เทคนิค/กลวิธีอย่างไรให้ได้มาซึ่งเงินที่ปล่อยกู้ เพื่อไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้นกับกลุ่ม/กองทุน/องค์กร สิ่งสำคัญที่สุดจึงขึ้นอยู่กับ การเสริมสร้างความสามารถในการกระบวนการบริหารจัดการหนี้ที่ดี

”

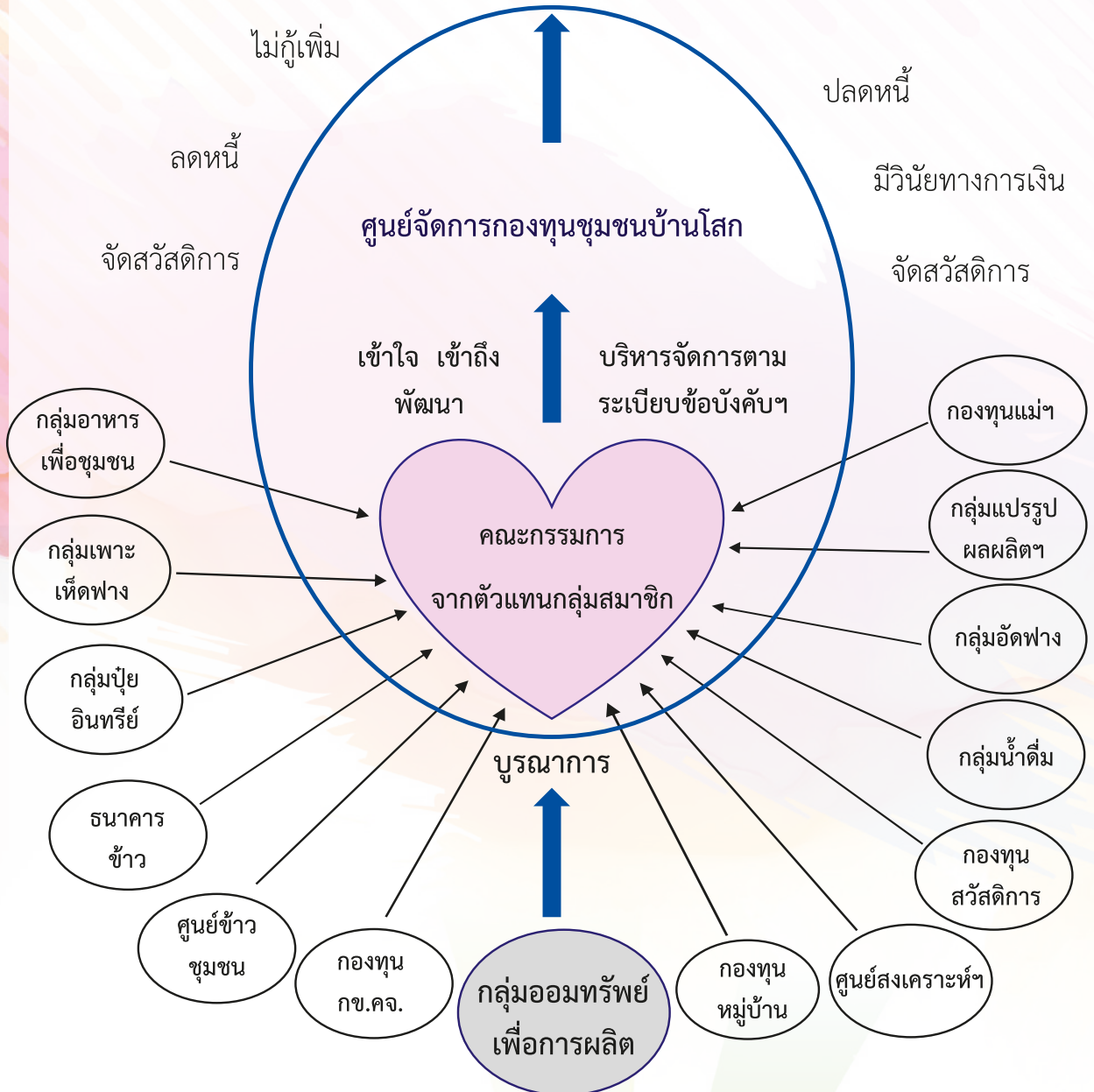
โครงสร้างองค์กร

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโสก หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านโสก อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ จัดตั้งปี พ.ศ. 2552 มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแกนนำหลักในการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 14 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มไม่มีการยุบรวมกลุ่ม/องค์กรเข้ากับศูนย์จัดการกองทุนชุมชน (กลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกยังคงดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามปกติ) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโสก มาจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน อย่างน้อยกลุ่มละ 1 คน ปัจจุบันมีคณะกรรมการฯ จำนวน 27 คน

แนวทางการบริหารจัดการหนี้บ้านโสก หมู่ที่ 10 อำเภอคอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

1 คริวเรือน 1 สัญญา

สมาชิก 14 กลุ่ม

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโสก มีรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา โดยใช้วิธีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากัน ร้อยละ 5 และปรับระยะเวลาการกู้ยืมและชำระคืนของแต่ละกองทุนให้พร้อมกัน แต่จะใช้วิธีการออกระเบียบศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในเรื่องการบริหารจัดการหนี้ ภายใต้แนวคิด ขยายระยะเวลาการชำระหนี้ ซึ่งไม่ขัดต่อระเบียบ/กฎข้อบังคับของแต่ละกองทุนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยการน้อมนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต”

“...คนเราถ้าพอใจในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างที่หาก คนเราก็ออยู่เป็นสุข”

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงพระราชทานในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

- เทคนิคส่งเสริมให้สมาชิกใช้เท่าที่มี อย่าสร้างหนี้ ก่อนตัดสินใจอะไรควรคิดก่อนว่าควรซื้อมั้ย จำเป็นรึป่าว
- ส่งเสริมการออมแก่สมาชิก การวางแผนการออมนั้นสามารถนำเงินส่วนนี้มาชำระเงินต้นและสามารถทำให้เราปลดหนี้ได้ในที่สุด
- การวางแผนการใช้จ่ายเงินให้กับสมาชิกในชุมชน การออมวันละ 20 บาท/วันทำให้ 30 วัน เรามีเงินออม 600 บาท 6 เดือน ทำให้เรามีเงินถึง 3600 บาท ทำให้เราสามารถนำเงินส่วนนี้มาชำระเงินต้นที่เรากู้จากศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้ และสามารถปลดหนี้ก่อนกำหนด โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1. ครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จะสามารถกู้เงินได้ต่ำสุด 5,000 แต่ไม่เกิน 70,000 บาท โดยมีกลุ่ม/กองทุนที่ปล่อยกู้ นั้น ๆ รับผิดชอบ เช่น นาย ก กู้เงิน 70,000 บาท กองทุนหมู่บ้านจะเป็นเจ้าภาพหลักในการปล่อยกู้ นาย ข กู้เงิน 5,000 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะเป็นเจ้าภาพหลักในการปล่อยกู้ (การพิจารณาให้กู้คำนึงถึงการเป็นสมาชิกกองทุนนั้น ๆ เป็นหลัก)

2. ครั้วเรือนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จะต้องออมเงินทุกเดือน เช่น หากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ก็ต้องออมทุกเดือน ๆ ละ 20 บาท แต่ไม่เกิน 100 บาท หากเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก็ต้องออมทุกเดือน ๆ ละ 20 บาท แต่ไม่เกิน 100 บาท

3. กำหนดวงเงินกู้ยืมพิเศษในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ดอกเงิน ไม่เกิน 10,000 บาท กู้ไม่เกิน 1 เดือน ปลอดดอกเบี้ย

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ให้สามารถลด และปลดหนี้ได้ในที่สุด มีวิธีการ/ขั้นตอน มีดังนี้

1. ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกัน (ตกผลึกทางความคิด กำหนดเป้าหมายร่วม) ทั้งนี้ เพื่อให้รู้ถึงกระบวนการ/ขั้นตอนในการปรับ โครงสร้างหนี้ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

2. รวบรวมข้อมูลทางการเงินชุมชน ทั้งหมด

3. จัดทำทะเบียนลูกหนี้คนในชุมชน เพื่อจะได้ทราบว่ามีการกู้ยืมเงินจากกลุ่ม/กองทุนใดบ้าง จำนวนเงินกู้ยืมเงินแต่ละกลุ่มเป็นจำนวนเท่าใด และบุคคลนั้นกู้ยืมทั้งสิ้นกี่สัญญา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ โดยการแบ่งลูกหนี้ในชุมชน เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มที่กู้ยืมเงิน จากกองทุนเดียว (2) กลุ่มที่กู้ยืมมากกว่า 1 กองทุนขึ้นไป

5. การจัดประเภทลูกหนี้ โดยการจัดกลุ่มลูกหนี้ที่กู้ยืมเงินมากกว่า 1 สัญญา ให้สอดคล้องกับ การดำเนินงานของกลุ่ม/กองทุนที่ดำเนินการอยู่แล้ว

6. ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ของครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

(1) เจรจาต่อรองระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ เพื่อโอนภาระหนี้สินของครัวเรือนเป้าหมาย ให้กับกลุ่ม/กองทุนการเงินที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยพิจารณาจาก จำนวนหนี้ทั้งหมดที่ปรับโครงสร้างหนี้แล้วว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด

(2) ปรับเปลี่ยนสัญญากู้ยืมเงินของลูกหนี้ จากเดิมที่มีหลายสัญญาให้เป็นเพียง 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา หลังจากที่ได้เจรจาทกลงกันได้แล้ว โดยทำสัญญากู้ยืมเงินฉบับใหม่ กับเจ้าหนี้รายใหม่

(3) จัดทำทะเบียนการบริหารจัดการหนี้ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

7. การติดตามประเมินผล

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนติดตาม เยี่ยมเยียน พบปะ และให้กำลังใจ ครัวเรือนเป้าหมายเป็นประจำ เพื่อช่วยเหลือครัวเรือนในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่หลังจากที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

• บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาได้ จำนวน 90 ครัวเรือน 90 สัญญา สามารถ ปลดหนี้ได้ 9 ครัวเรือน ลดหนี้ได้ 9 ครัวเรือน

• สามารถเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนรู้ และศึกษาดูงาน เพื่อเผยแพร่การดำเนินงานศูนย์จัดการ กองทุนชุมชนในข้อจำกัดที่แตกต่างกัน

- ครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา สามารถลดหนี้ได้อย่างน้อยร้อยละ 10 ต่อปี และตั้งเป้าหมายที่จะหมดหนี้ให้ได้ภายใน 10 ปี

- กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เป็นการสร้างมิติใหม่ในการบริหารจัดการเงินทุนให้เกิดประโยชน์ และการเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ซึ่งทำให้ชุมชนหันมาให้ความสำคัญและเกิดความร่วมมือกันในการทำให้ชุมชน/สังคมเป็นสุข คนในชุมชนเป็นสุข วางแผนชีวิตเป็น เกิดการเอื้ออาทรเกื้อกูลกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างครั้วเรือน

- การส่งเสริมสนับสนุนอาชีพให้แก่ครั้วเรือนเป้าหมายผ่านกระบวนการสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ดี สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทำลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในภาคครั้วเรือนได้

- กลุ่ม/กองทุนในชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือคนในชุมชนโดยใช้เงินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

การที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาของครั้วเรือนเป้าหมาย ต้องประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และ 2) การบริหารจัดการเงินของครั้วเรือน 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและสมาชิกมีเป้าหมายเดียวกัน (Goal) ซึ่งเกิดจากเวทีสร้างความเข้าใจแบบมีส่วนร่วม (ความเห็นอกเห็นใจ และความเสมอภาคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนต้นทุนต่ำ)

- บริบทชุมชนที่ยังเป็นชุมชนชนบท มีความเป็นพี่เป็นน้อง

- มีการจัดเวทีทบทวนการทำงาน การจัดการความรู้ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ สมาชิก ครั้วเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา แบบมีส่วนร่วม

- การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างการยอมรับในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้กระบวนการหนุนเสริมของกลุ่ม/กองทุนในชุมชน ภายใต้งานคิดค้นน้อย ก็่มากก็ไม่อยากให้ทุกคนเดือดร้อนจากการเป็นหนี้

5 | บทเรียนของพื้นที่

- การดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้องพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากแหล่งทุนภายนอก ใช้เงินทุนหมุนเวียนในชุมชน และระดมเงินออมให้เพิ่มขึ้น

- การดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน หากต้องตัดสินใจทำหรือไม่ทำเรื่องหนึ่งเรื่องใด ต้องตัดสินใจภายใต้ฐานข้อมูลชุมชน

- หลีกเลี่ยงการเอื้ออาทร โดยการลดดอกเบี้ย ไม่เร่งรัดมากนักเพราะทุกคนมีสัญญาใจ มีสัจจะในตนเอง และมีการจัดสวัสดิการชุมชน

14 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ 3 ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านนาโพธิ์ หมู่ที่ 3 ตำบลชำ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2560 โดยได้รับคัดเลือกให้จัดตั้งเป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเนื่องจากบ้านนาโพธิ์และมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาโพธิ์ที่เข้มแข็ง ได้รับรางวัลชนะเลิศกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2558 และประกอบกับหมู่บ้านมีความพร้อมและต้องการที่จะจัดตั้งฯ จึงได้ให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาโพธิ์ เป็นแกนหลักในการจัดตั้งสถาบันการจัดการกองทุนชุมชน ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านนาโพธิ์ โดยได้บูรณาการกลุ่มองค์กรที่มีเงินทุนในหมู่บ้าน จำนวน 8 กองทุน มีการปรับโครงสร้างหนี้ของสมาชิก เพื่อลดภาระการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดทำสัญญา กู้ยืมเงิน เพื่อบริหารจัดการหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ เจริญอาณัติระหว่างกองทุนให้เหลือ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ตามความต้องการของสมาชิก

โครงสร้างองค์กร

สมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ประกอบด้วย

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเงินทุนหมุนเวียน 1,514,996.68 บาท
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มีเงินทุนหมุนเวียน 4,270,481.63 บาท
3. กลุ่มกองทุนส่งเสริมอาชีพ (อบต.) มีเงินทุนหมุนเวียน 389,352.81 บาท
4. โครงการ กข.คจ. มีเงินทุนหมุนเวียน 413,521.37 บาท
5. กลุ่มกองทุนพัฒนาสตรีบ้านนาโพธิ์ มีเงินทุนหมุนเวียน 42,692.38 บาท
6. กลุ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีเงินทุนหมุนเวียน 55,036.60 บาท
7. กลุ่ม อพป. มีเงินทุนหมุนเวียน 17,000 บาท
8. กลุ่มกองทุนสงเคราะห์หมู่บ้าน มีเงินทุนหมุนเวียน 15,000 บาท

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

เทคนิค/วิธีการในการบูรณาการการทำงาน

ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

1. ประชุมประชาคมคณะกรรมการและสมาชิกทุกกลุ่มในหมู่บ้าน รวมทั้งผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นผู้นำทางการและผู้นำโดยธรรมชาติ เพื่อรับทราบแนวทางการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ถูกต้องตรงกัน ตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน
2. แต่ละกลุ่มจัดประชุม เพื่อขอความเห็นชอบในการเข้าเป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน รวมทั้งคัดเลือกผู้แทนกลุ่ม เพื่อรวมเป็นกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

3. จัดเวทีประชาคมครั้งที่ 2 เพื่อให้แต่ละกองทุนปรับระเบียบให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้เท่ากันโดยใช้มติเวทีประชาคม แล้วแต่ละกลุ่มกลับไปจัดทำระเบียบใหม่ในหัวข้ออัตราดอกเบี้ยที่เท่ากัน

4. รับสมัครสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่เป็นกลุ่มองค์กรในหมู่บ้านทุกกองที่สมัครใจ

5. เลือกคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ พร้อมคณะกรรมการฝ่ายของทุกกลุ่มองค์กรที่สมัครเป็นสมาชิก

6. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน สืบหาข้อมูลลูกหนี้ต่าง ๆ ของทุกกลุ่ม สืบหาทุนทุกกองทุนในชุมชน ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลคณะกรรมการ

7. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ประชุมวางแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและมอบหมายหน้าที่ให้คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในการสืบหาข้อมูลลูกหนี้

8. คณะกรรมการจัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ จัดประเภทลูกหนี้ตามวงเงินกู้

9. ปรับโครงสร้างหนี้ เจรจาโอนหนี้ให้เป็น 1 สัญญา 1 ครั้วเรือน

เทคนิคในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

1. ปรับระเบียบ อัตราดอกเบี้ยให้เท่ากันทุกกลุ่ม โดยใช้เวทีประชาคมทั้งหมู่บ้าน

2. จัดกลุ่มลูกหนี้ตามวงเงินกู้ / เงินยืม

เทคนิคการบริหารจัดการหนี้ที่สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

1. ชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจ เห็นผลดีในการรวมหนี้เป็น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการทำสัญญาหลายๆครั้ง และค่าเบิกจ่ายเงินกู้

2. คณะกรรมการโอนหนี้ ไปตามความเหมาะสมของลูกหนี้

3. เทคนิคที่ทำให้ครั้วเรือนไม่กลับมามีหนี้เพิ่มอีก

- การออมเงินก่อนใช้จ่ายเพื่อสะสมนำมาชำระหนี้

- การลดรายจ่ายในครั้วเรือน

- ลดรายจ่ายการผลิต เช่น ผลิตปุ๋ยใช้เอง

- การร่วมกันซื้อร่วมกันขาย เช่น การรวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิต

4. การอบรม “สำนึกดี แผนดี บริหารจัดการหนี้ได้” ทำให้ลูกหนี้มีความตระหนักรู้ในการเป็นหนี้

รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

“ ... บริหารเงินทุน สนับสนุนการออม พร้อมปรับโครงสร้างหนี้

ส่งเสริมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง... ”

รูปแบบการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้ปรับอัตราดอกเบี้ยของกลุ่ม/กองทุนที่มีการปล่อยกู้ให้เท่ากันทุกกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยกำหนดว่าจำนวนเงินและหนี้ที่กลุ่ม/กองทุนไหนที่จะสามารถให้กู้ยืมนั้น ให้ดำเนินการเป็น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และกำหนดให้ครัวเรือนชำระหนี้ตามระยะเวลาของแต่ละกลุ่ม/กองทุนที่กำหนด ทั้งต้นและดอกเบี้ยจนครบสัญญา อีกทั้งมีการป้องกันความเสี่ยงโดยการให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มขึ้น

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

1. สสำรวจข้อมูลลูกหนี้ วิเคราะห์หนี้ในหมู่บ้านทุกกลุ่ม/กองทุน
2. ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจ และร่วมกันหาวิธีการบริหารจัดการของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ดังนี้
  - ให้ทุกกลุ่ม/กองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และมีกิจกรรมในการปล่อยกู้แก่สมาชิก ดำเนินการปรับระเบียบขกลุ่ม/กองทุนฯ โดยไม่ขัดต่อระเบียบของแต่ละกลุ่ม/กองทุนที่อยู่ภายใต้ระเบียบที่ใช้บังคับ
  - ปรับอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากันทุกกลุ่ม
3. ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ เจรจาหนี้ โอนหนี้ระหว่างกองทุน
4. จัดทำสัญญาบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
5. ส่งเสริมการออม และส่งเสริมอาชีพให้แก่ครัวเรือนที่เข้าสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
6. ติดตามสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมายอย่างเป็นประจำ

3 | ผลสำเร็จการบริหารจัดการหนี้

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านนาโพธิ์ ได้ดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ให้กับครัวเรือนจากสัญญาทั้งหมด 307 สัญญา เหลือ จำนวน 107 สัญญา คิดเป็นร้อยละ 100

ปัจจุบันมีสมาชิกที่สามารถปลดหนี้ครัวเรือนได้ จำนวน 16 ราย และสามารถลดหนี้ได้ จำนวน 50 ราย เป็นเงิน จำนวน 363,370 บาท

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

- สมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน รวมทั้งประชาชนในหมู่บ้านยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ
- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก

- ระเบียบกลุ่มที่ชัดเจน ครอบคลุม เช่น มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีระบบตรวจสอบได้
- การมีส่วนร่วมของสมาชิก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ การมีวินัยทางการเงิน
- การช่วยเหลือซึ่งกันและของกลุ่ม/องค์กร โดยมองปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน เป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันแก้ไข
- การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

5 บทเรียนของพื้นที่

1. จากการปรับโครงสร้างหนี้ ทำให้ครัวเรือนตระหนักรู้ว่าตัวเองมีหนี้จำนวนเท่าใด
2. ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการใช้จ่ายเงิน
3. มีการออมเงินสำนึกดี ตามรายได้ที่มี เป็นการออมเพื่อชำระหนี้ รายเดือน รายสัปดาห์
4. มีการลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น ปลูกพืชผักเพื่อบริโภค, เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค, ลดรายจ่ายฟุ่มเฟือยต่าง ๆ, ทำของใช้เอง (ไม้กวาด, ตะกร้า)
5. มีการลดรายจ่ายด้านปัจจัยการผลิต เช่น ผลิตปุ๋ยใช้เอง, เก็บพันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์
6. ครัวเรือนมีอาชีพเสริม

15 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านห้วยยาบ หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ ก่อเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กรการเงินในชุมชน ที่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านห้วยยาบเป็นแกนหลักในการจัดตั้งและบูรณาการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินต่าง ๆ ร่วมกันบริหารจัดการเงินทุนในชุมชน เพื่อให้เกิดการใช้เงินทุนในชุมชนอย่างคุ้มค่า มีการบริหารจัดการกองทุนและเงินทุนในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งไปสู่เป้าหมายหลักในการดำเนินงาน คือการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ “1 ครัวเรือน 1 สัญญา”

โครงสร้างองค์กร

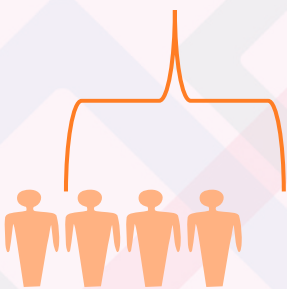
ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ มีสมาชิกเป็นรายกลุ่ม (กข.คจ./กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน) ซึ่งสมาชิกของกลุ่มองค์กรการเงินต่างๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะให้กลุ่มองค์กรการเงิน สมัครงเป็นสมาชิก ของศูนย์จัดการฯ เพราะเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการชี้แจงทำความเข้าใจของกลุ่มองค์กรการเงินต่างๆ

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา

คณะกรรมการศูนย์ฯ

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ
หมู่ 2 ตำบลห้วยยาบ

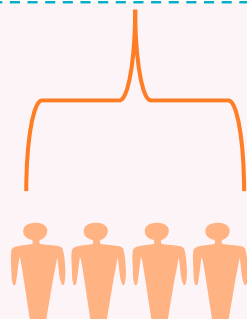
กข.คจ.

ออมทรัพย์ฯ

กองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการ

ตัวแทนของกลุ่ม/องค์กรที่เป็นสมาชิกสถาบันฯ (จำนวน ๑๓ คน) มาจากคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต/ กข.คจ./กทบ.

สมาชิก

ประกอบด้วย

ประเภทกลุ่มองค์กร: ออมทรัพย์ฯ/กข.คจ./กทบ.

(โดยไม่มีสมาชิกรายบุคคล)

กิจกรรม

1. กิจกรรมที่จะนำไปสู่ **“1 ครัวเรือน 1 สัญญา”**
ปรับโครงสร้างหนี้ / ปรับเปลี่ยนสัญญากู้ยืมเงิน
โอนภาระหนี้สินระหว่างกลุ่ม

2. การออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกที่เข้าร่วม
ปรับโครงสร้างหนี้

3. บริหารจัดการการกู้ยืมระหว่างกลุ่ม

4. จัดสวัสดิการชุมชน

ระเบียบศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

1. รับสมัครสมาชิกเป็นรายกลุ่ม (สมาชิกของกลุ่มเป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยอัตโนมัติ)
2. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เป็นผู้บริหารจัดการหนี้ของสมาชิกไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา
3. อัตราดอกเบี้ยกลางของกองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ร้อยละ 4 บาทต่อปี
4. สมาชิกที่กู้ยืมเงินจากกองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ต้องส่งเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในอัตราร้อยละ 2 บาท ของวงเงินที่เป็นหนี้เป็นประจำทุกเดือน โดยเงินออมของสมาชิกจะถูกหักชำระหนี้ เมื่อครบกำหนดสัญญา ทั้งนี้ กองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จะคิดอัตราดอกเบี้ยจากเงินต้นที่หักจากเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ในอัตราร้อยละ 4 บาทต่อปี
5. กองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกที่กู้ยืมเงินสามารถส่งเงินต้นและดอกเบี้ยเป็นประจำทุกเดือน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยแบบต้นลด ดอกลด
6. สมาชิกของกองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจะได้รับสวัสดิการชุมชนตามที่กำหนดเมื่อปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนชุมชนและศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

เทคนิค/วิธีการในการบูรณาการการทำงาน

ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

1. ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงปัจจุบัน
2. สร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้คณะกรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานร่วมกำหนดกฎกติกาการทำงานร่วมกันและนำเข้าเวทีประชาคมของสมาชิกทั้งหมด (สมาชิกของกลุ่มองค์กรที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ ยึดถือมติของสมาชิกเป็นแนวทางปฏิบัติ)
3. ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นประจำทุกเดือน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละเดือนและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน
4. รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของสมาชิกไปดำเนินการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
5. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ยึดคุณธรรม 5 ประการในการดำเนินงานคือ ซื่อสัตย์ เสียสละ เห็นอกเห็นใจ รับผิดชอบและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

เทคนิคในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จะนำปัญหา ข้อเสนอแนะจากสมาชิกนำเข้าไปประชุมเพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยใช้หลักเมตตาธรรม หลักความสามัคคีปรองดอง ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยใช้หลักการ “บัวมีให้ช้ำน้ำมีให้ขุ่น” เช่น สมาชิกต้องการวงเงินกู้ยืมสูงกว่าเงินออมและการประเมินของคณะกรรมการพิจารณาแล้วว่าหากให้วงเงินสูงไปจะไม่สามารถส่งใช้เงินยืมได้ ก็เชิญสมาชิกมาพูดคุยหาทางออกโน้มน้าวให้รับวงเงินตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรที่ไม่เกินกำลัง หากสามารถทำได้และส่งใช้เงินตามกำหนดในรอบต่อไปคณะกรรมการจะพิจารณาวงเงินกู้ยืมให้สูงขึ้นเป็นการค่อย ๆ สร้างวินัยทางการเงินให้กับสมาชิก เป็นต้น

เทคนิคการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- เทคนิคที่คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ ใช้ในการบริหารจัดการหนี้ให้กับสมาชิกคือ การใช้แรงจูงใจด้านอัตราดอกเบี้ยต่ำและการส่งเสริมการออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สมาชิกต้องส่งเป็นประจำทุกเดือนและเมื่อครบกำหนดสัญญาแล้ว คณะกรรมการจะคิดอัตราดอกเบี้ยหลังจากเงินต้นที่หักเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้วคงเหลือเงินต้นเท่าไร คิดอัตราดอกเบี้ยจากจำนวนเงินต้นคงเหลือ เช่น สมาชิกกู้เงิน 10,000 บาท ส่งเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเดือนละ 200 บาท ครบ 1 ปี มีเงินออม 2,400 บาท นำเงิน 10,000 – 2,400 คงเหลือเงินต้น 7,600 บาท จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 บาท จากเงินต้น 7,600 บาทเท่านั้น ทำให้สมาชิกเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำลงไปอีก และไม่เป็นการที่หนักเกินไปเนื่องจากทยอยส่งเงินประจำเดือนทุกเดือน นอกจากนั้นหากสมาชิกจะส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกเดือน ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจะคิดอัตราดอกเบี้ยแบบลดต้นลดดอกอีกด้วย

การจัดสวัสดิการเพื่อสมาชิก

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ ได้กำหนดการจัดสวัสดิการและได้จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตามมติที่ประชุมที่ผ่านเวทีประชาคมของสมาชิกของกลุ่มองค์กรการเงินต่าง ๆ โดยสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างหนี้หรือเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรการเงินสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ ที่ปฏิบัติตามระเบียบของศูนย์ฯ จะได้รับการจัดสวัสดิการจากศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ดังนี้

- เงินช่วยเหลือเมื่อสมาชิกเสียชีวิต จำนวน 2,000 บาท
- เงินช่วยเหลือเมื่อสมาชิกเจ็บป่วยจำเป็นต้องนอนโรงพยาบาล จำนวนเงิน 500 บาท ให้สิทธิปีละ 1 ครั้ง
- ของเยี่ยมไข้เมื่อสมาชิกเจ็บป่วย จำเป็นต้องนอนโรงพยาบาล มูลค่า 300 บาท ให้สิทธิปีละ 1 ครั้ง
- ทุนการศึกษาแก่บุตรสมาชิกที่ปฏิบัติตามระเบียบ/ให้ความร่วมมือที่ดีและบุตรมีผลการเรียนดี ปีละ 6 ทุน ๆ ละ 500 บาท
- เปิดบัญชีให้กับสมาชิกที่มีบุตรแรกเกิดจำนวน 500 บาท ต่อคน ให้สิทธิได้ไม่เกิน 2 คน
- สนับสนุนประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนเป็นประจำทุกปี
- สนับสนุนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน
- จัดสรรเงินเพื่อประโยชน์ของสมาชิกตามที่คณะกรรมการบริหารเห็นสมควร โดยจะแจ้งสมาชิก ให้ได้รับทราบทุกครั้ง

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

การบริหารงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

สมาชิกของกลุ่มองค์กรสมาชิกทั้ง 3 กลุ่ม ที่ประสงค์จะปรับโครงสร้างหนี้หรือกู้ยืมเงินเพื่อไปใช้จ่าย ในการประกอบอาชีพจะยื่นต่อคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนโดยคณะกรรมการฯ จะเป็นผู้พิจารณาว่า สมาชิกรายนั้น ๆ เหมาะสมที่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนใด โดยดูข้อมูลวงเงินที่ขอยื่นกู้, หนี้ค้างชำระ, วินัยทางการเงิน, ที่ ผ่านมาประกอบการพิจารณา

ในกรณีไม่มีหนี้ค้างชำระ ประสงค์จะกู้ยืมใหม่คณะกรรมการฯ จะพิจารณาวงเงินที่ขอยืม หากวงเงิน ไม่เกิน 30,000 บาท จะให้กู้ยืมจากโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) หากวงเงินกู้ยืม 30,000 – 75,000 บาท ให้กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านและหากยอดเงินเกินกว่า 70,000 บาท ให้กู้ยืมจากกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตโดยมีผู้ค้ำประกันและหลักทรัพย์ค้ำประกัน

ในกรณีสมาชิกประสงค์จะเข้าปรับโครงสร้างหนี้ สมาชิกของกลุ่มองค์กรนั้น ๆ จะยื่นใบสมัครเข้าร่วม โครงการต่อคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนพร้อมข้อมูลหนี้สิน โดยคณะกรรมการฯ จะร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้และจัดแบ่งประเภทลูกหนี้ โดยพิจารณาจากจำนวนเงินที่เป็นหนี้ทั้งหมด แล้วโอนภาระ หนี้สินของลูกหนี้ให้กับกลุ่มองค์กรการเงินสมาชิกของสถาบันฯ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ยอดหนี้ไม่เกิน 30,000 บาท ให้ไปทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับกองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ยอดหนี้ 30,000 – 75,000 บาท ให้ไปทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับกองทุนหมู่บ้านและหากมีวงเงินหนี้มากกว่า 75,000 บาท ให้ไปทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

กองทุน กข.คจ.

ยอดหนี้/วงเงินกู้ ไม่เกิน

30,000 บาท

กองทุนหมู่บ้าน

ยอดหนี้/วงเงินกู้

30,000 - 75,000บาท

กลุ่มออมทรัพย์ฯ

ยอดหนี้/วงเงินกู้ มากกว่า

75,000 บาท

โดยสมาชิกที่ขอยื่นกู้ใหม่หรือปรับโครงสร้างหนี้ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และต้องส่งเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในอัตราร้อยละ 2 บาท ของวงหนี้เป็นประจำทุกเดือน โดยเงินออมของสมาชิกจะถูกหักชำระหนี้เมื่อครบกำหนดสัญญา ทั้งนี้ กองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ จะคิดอัตราดอกเบี้ยจากเงินต้นที่หักจากเงินออมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว ในอัตราร้อยละ 4 บาทต่อปี เพื่อสร้างวินัยทางการเงินให้กับสมาชิกและแบ่งเบาภาระหนี้สินให้ลดลงเรื่อย ๆ รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเสียอัตราดอกเบี้ยน้อยลงด้วย

การปรับเปลี่ยนสัญญาเงินกู้ของลูกหนี้จากเดิมมีหลายสัญญาก็จะเหลือเพียง 1 สัญญา โดยคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ จะเป็นตัวกลางในการทำสัญญากู้ยืมเงินฉบับใหม่ ระหว่างลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้กับคณะกรรมการกลุ่ม/องค์กร/กองทุนการเงินที่เป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชน และรับเป็นเจ้าของหนี้ โดยหลักการพิจารณาว่าจะให้กลุ่มใดเป็นผู้ให้กู้รายใหม่ จะต้องดูว่าลูกหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้เป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรการเงินนั้นด้วยหรือไม่ เมื่อได้แหล่งเงินกู้แล้วกลุ่มองค์กรการเงินผู้เป็นเจ้าของหนี้เรียกลูกหนี้มาทำสัญญาใหม่และมอบเงินไปชำระหนี้ในสัญญาเดิมให้เรียบร้อย

การปรับอัตราดอกเบี้ยของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านห้วยยาบ หมู่ 2 ตำบลห้วยยาบ

อัตราดอกเบี้ยเดิม

กข.คจ.

3 บาท

ออมทรัพย์ฯ

12 บาท

กองทุนหมู่บ้าน

4 บาท

อัตราดอกเบี้ยใหม่

กข.คจ.

4 บาท

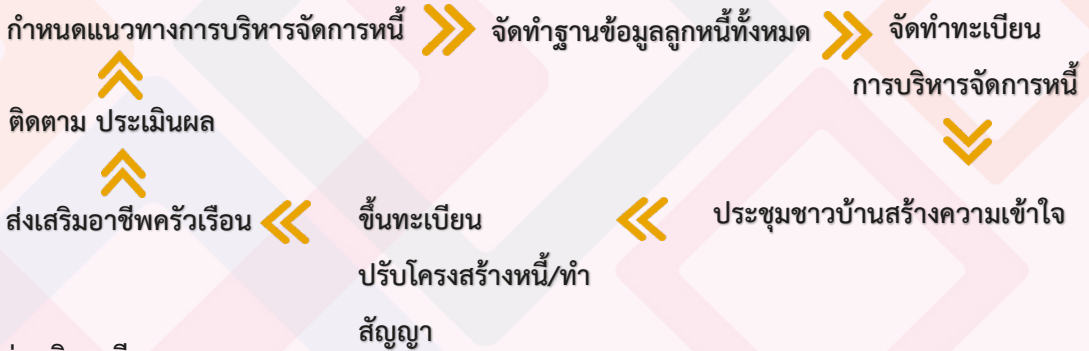
ออมทรัพย์ฯ

4 บาท

กองทุนหมู่บ้าน

4 บาท

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครีวเรือน 1 สัญญา

การส่งเสริมอาชีพ

บ้านห้วยยาบ หมู่ 2 ตำบลห้วยยาบ เป็นหมู่บ้านเป้าหมายในการขับเคลื่อนการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสมาชิกของกลุ่มองค์กรที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนที่ได้ฝึกปฏิบัติการทำปุ๋ยหมักชุมชน เพื่อลดต้นทุนในการผลิตและเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มปุ๋ยหมักชุมชนที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบจัดทำโครงการปุ๋ยหมักชุมชนต่อยอดจากกลุ่มสัมมาชีพชุมชน ขยายผลเป็นสมาชิกที่เข้าร่วมปรับโครงสร้างหนี้และศูนย์จัดการกองทุนชุมชนทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มปุ๋ยหมักชุมชนและเป็นหนึ่งในแผนงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่มุ่งจะลดต้นทุนการผลิตภาคการเกษตรให้กับสมาชิกให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการทำปุ๋ยและซื้อปุ๋ยหมักของชุมชนในราคาสมาชิกเพื่อนำไปใช้ในการเกษตรกรรม (ทำสวนลำไย) อีกทั้งส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าให้มีทางเลือกอาชีพและสามารถซื้อเห็ดนางฟ้าบริโภคในครัวเรือนในราคาสมาชิก

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

บ้านห้วยยาบ หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยยาบ มีจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านจำนวน 84 ครัวเรือน มีครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนการเงินสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จำนวน 80 ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนมีสิทธิในการเข้าถึงแหล่งทุนขององค์กรการเงินต่าง ๆ ในหมู่บ้าน และมีครัวเรือนเข้าร่วมปรับโครงสร้างหนี้ตั้งแต่ปี 2560 -2561 จำนวน 43 ครัวเรือน นับได้ว่าครัวเรือนสมาชิกในหมู่บ้านห้วยยาบ เป็นสมาชิกกลุ่มองค์กรและมีแหล่งทุนในชุมชนที่สามารถเข้าถึงและใช้บริการในชุมชนได้ตามความประสงค์บนหลักแห่งความพอเพียงและการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินของตนเองและชุมชน

เป็นจุดเรียนรู้การจัดการเงินชุมชนที่ให้บริการองค์ความรู้แก่ผู้สนใจสร้างวินัยและความมั่นคงทางการเงินในรูปแบบการบูรณาการคน บูรณาการข้อมูล บูรณาการเงินทุน บูรณาการการบริหารจัดการ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาหนี้สินซ้ำซ้อนของสมาชิกเน้นการสร้างวินัยทางการเงิน โดยมีเป้าหมาย 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ภายใต้ความร่วมมือของสมาชิกในการสร้าง “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้”

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความสามัคคีของสมาชิก/ คณะกรรมการกลุ่มองค์กรการเงินในชุมชน
2. ความศรัทธาของสมาชิกที่มีต่อคณะกรรมการ
3. คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง รับผิดชอบและมีความเสียสละในการทำงาน
4. สมาชิกเห็นประโยชน์ของการดำเนินงานสถาบันฯ
5. มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้และแสดงข้อมูลเพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
6. ยึดหลักคุณธรรม 5 ประการและมีธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการจนสามารถได้รับการเชิดชูเกียรติกลุ่มองค์กรแกนหลักสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านและได้รับโล่รางวัลสิ่งทงของกลุ่มองค์กรแกนหลักในการพัฒนาชุมชนและคณะกรรมการศูนย์จะได้รับโอกาสในการเข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเดือนสิงหาคม 2561
7. การบริหารทุน จัดสรรได้ชัดเจนเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้และยึดหลักธรรมาภิบาลและมีการควบคุมการทำงานอย่างเป็นระบบ
8. บริหารจัดการโดยแสวงหาภาคีเครือข่ายในการพัฒนากลุ่มองค์กรให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - ภาครัฐ ประกอบไปด้วยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/จังหวัด ธนาคาร ธ.ก.ส./องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ /สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
  - ภาคประชาชน เครือข่ายสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนจังหวัดลำพูน / เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอำเภอบ้านธิ/เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน

5 | บทเรียนของพื้นที่

จากการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามบทบาท ภารกิจหน้าที่ จนประสบผลสำเร็จ เป็นรูปธรรม สามารถเป็นแบบอย่างและจุดเรียนรู้การสร้างความมั่นคงและภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับสมาชิกในหมู่บ้าน จึงพิสูจน์ว่าศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านห้วยยาบ เป็นกลุ่มองค์กรแกนหลักในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างแท้จริงโดยน้อมนำศาสตร์พระราชานิวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข ไปใช้ในการดำเนิน คือ

1. มีความพอประมาณ ในการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการทุนในชุมชนเป็นหลักพึ่งพาภายนอกให้น้อยที่สุด
2. มีเหตุมีผล ดำเนินการอย่างมีเหตุผลพิจารณาการปรับโครงสร้างหนี้ให้สมาชิกโดยใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาอย่างมีเหตุผล

3. มีภูมิคุ้มกันที่ดี สถาบันฯ ได้ออกแบบการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสมาชิกด้วยการส่งเสริมการออม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับสมาชิกที่เข้าร่วมปรับโครงสร้างหนี้ และสนับสนุนให้สมาชิกได้มีการเก็บออม โดยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้าน

เงื่อนไขในการบริหารจัดการคือ

- 1) ความรู้ : มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ในการบริหารจัดการ
- 2) คุณธรรม : ใช้หลักคุณธรรม 5 ประการในการบริหารจัดการ

16 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านโป่ง หมู่ที่ 6 ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโป่ง หมู่ที่ 6 ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จัดตั้งเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2553 ในชื่อ “สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านโป่ง” และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโป่ง” เมื่อปี พ.ศ. 2560 วัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการเงินทุนในชุมชน ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด โดยการรวมหนี้หลายสัญญาให้เป็น 1 คริวเรือน 1 สัญญา และส่งเสริมอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้และมีสวัสดิการอย่างทั่วถึง

หลักการบริหารจัดการ

แนวคิด 1ส 5ก

สมาชิก

- จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย
- 1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
  - 2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - 3) กลุ่มตัดเย็บผ้าห่มนวม
  - 4) กลุ่มแปรรูปอาหาร
  - 5) กองทุนแม่ของแผ่นดิน
  - 6) กลุ่มอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้า

กรรมการ

- จำนวน 11 คน ประกอบด้วย
- 1) ฝ่ายบริหาร
  - 2) ฝ่ายจัดการหนี้
  - 3) ฝ่ายกิจกรรม/ประชาสัมพันธ์
  - 4) ฝ่ายติดตาม

ฝ่ายบริหาร

- จัดทำทะเบียนข้อมูลกลุ่ม/องค์กร
- จัดบันทึกการประชุม
- ระเบียบ
- ประสานการประชุม
- รวบรวมทะเบียนทั้งหมด

ประธาน

เลขานุการ

รองประธาน

เหรัญญิก

- จัดทำงบดุล งบกำไร-ขาดทุน
- จัดทำทะเบียนคุมเงินทุน
ดำเนินการ
- รวบรวมทะเบียนบัญชี
จากฝ่ายจัดการหนี้

ฝ่ายจัดการหนี้

- จัดทำทะเบียนภาวะหนี้สิน
รายครัวเรือน
- จัดทำทะเบียนปรับโครงสร้างหนี้
- จัดทำทะเบียนบริหารจัดการหนี้

ฝ่ายกิจกรรม/ประชาสัมพันธ์

- ประชาสัมพันธ์
- ดำเนินการกองทุนแก้วิกฤต
- ส่งเสริมความรู้และทักษะ
ในด้านการบริหารจัดการกองทุน
และกิจกรรมต่าง ๆ

ฝ่ายติดตาม

- ติดตามและรายงานผลครัวเรือน
เป้าหมาย
- ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชีวิต/
แผนพัฒนาองค์กร
- ติดต่อประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ

กองทุน

(ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม 2561)

เงินทุนในชุมชน จำนวน 6,364,784.64 บาท

- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 3,502,969.49 บาท
- เงินทุนบูรณาการ (กองทุนสำนึกดี) จำนวน 470,000.00 บาท
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 2,391,815.15 บาท

กิจกรรม

- บริหารจัดการหนี้
- ดูแลเงินทุนในชุมชนทั้งระบบ
- จัดตั้งกองทุนเกื้อกูล
- ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น ครั้วเรือนสัมมาชีพ, ครั้วเรือนสำนึกดี

กฎระเบียบ

กฎระเบียบข้อบังคับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมาจากข้อตกลงร่วมกันของกองทุนชุมชน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ฯ โดยไม่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชน ที่เป็นสมาชิก เช่น

- การยื่นกู้จะต้องยื่นคำขอแสดงเจตจำนงการกู้ให้กับคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เมื่อพิจารณาแล้วส่งต่อให้กองทุนชุมชน (ออมทรัพย์/กทบ.) เพื่อเป็นเจ้าหนี้ และมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองทุนนั้น ๆ
- สมาชิกที่ทำสัญญากู้เงินทุกสัญญา จะต้องสมัครเข้าร่วมโครงการกองทุนเกื้อกูลทุกสัญญา และปฏิบัติตามเงื่อนไขของกองทุนเกื้อกูล

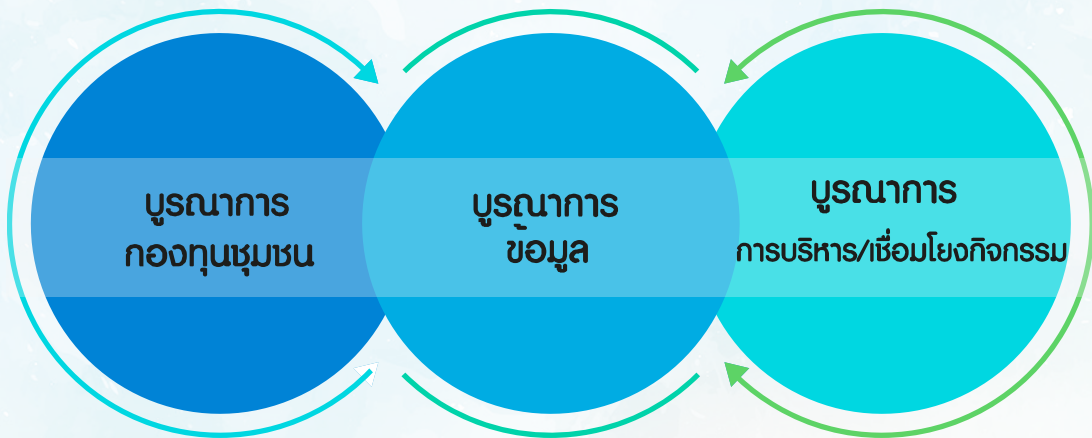
การบริหารจัดการ

- การบริหารจัดการฯ ได้มีการจัดประเภทของกองทุนในหมู่บ้าน ออกเป็น 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

กองทุนที่ให้กู้ยืมเงิน	กองทุนหนุนเสริมอาชีพ (ไม่มีการปล่อยกู้)
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	กลุ่มตัดเย็บผ้าห่มนวม
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.)	กลุ่มแปรรูปอาหาร
	กองทุนแม่ของแผ่นดิน
	กลุ่มอาชีพทำไม้กวาดดอกหญ้า

- จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนระยะยาว 5
- จัดตั้งกองทุนสำนึกดี สำหรับให้ครัวเรือนเป้าหมายยื่นเพื่อประกอบอาชีพตามโครงการสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้

การบูรณาการการทำงาน

การบูรณาการกองทุนชุมชน ดำเนินการรวมเงิน รวมทั้ง รวมระเบียบ และรวมกรรมการ จากกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน จำนวน 11 กองทุน ทำให้มีกองทุนในชุมชน จำนวน 3 กองทุน

- เงินของชาวบ้านที่มีการออมให้ยุบรวมกับเงินสัจจะสะสมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- เงินอุดหนุนของรัฐบาลที่มีกฎหมายเฉพาะในการกำกับดูแล เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) ให้อยู่คงเดิม
- เงินอุดหนุนของรัฐที่สนับสนุนในรูปกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่มีข้อกำหนด กฎหมาย บังคับ นำไปสมทบเป็นเงินทุนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพราะถือว่าเป็นเงินของส่วนรวมและประชาชนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์ร่วมกัน เรียกว่า “เงินกองทุนบูรณาการ” และต่อมาได้มีมติร่วมกันให้นำเงินกองทุนบูรณาการเป็นเงินทุนของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพตามกิจกรรมสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้ และได้เปลี่ยนชื่อจาก “กองทุนบูรณาการ” เป็น “กองทุนสำนึกดีบ้านโป่ง”

การบูรณาการข้อมูล คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้นำข้อมูลจำนวนเงินทุน ข้อมูลเงินออม ข้อมูลหนี้ของสมาชิกในแต่ละครัวเรือนมาจัดระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจของสมาชิกและคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

การบูรณาการการบริหารและเชื่อมโยงกิจกรรม การบริหารจัดการหนี้ร่วมกัน วิเคราะห์พฤติกรรมทางการเงินของสมาชิกและแนวโน้มการใช้จ่ายเงิน การลงทุนการประกอบอาชีพ และพิจารณาสภาพคล่องของกองทุนชุมชนว่ากองทุนไหนเหมาะสมจะให้สมาชิกครัวเรือนไหนกู้ยืม เพื่อลดความเสี่ยงในการบริหารจัดการหนี้

เทคนิคการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

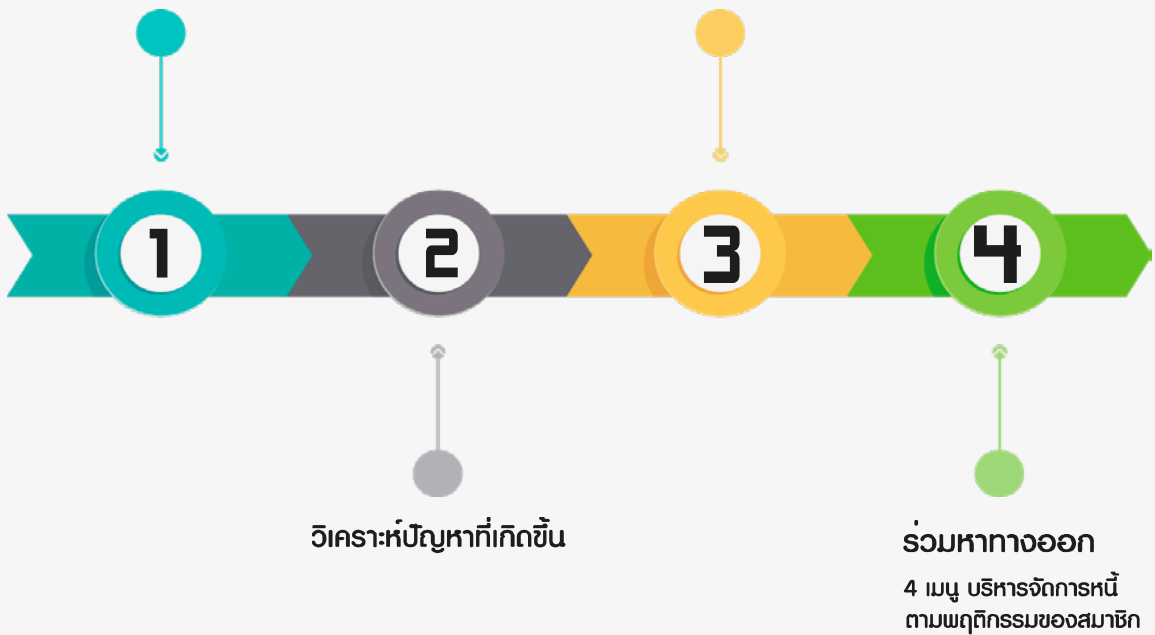
เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1 แนวทางสู่ความสำเร็จ

วิเคราะห์กองทุนในชุมชน

วิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิก

1

วิเคราะห์กองทุนในชุมชน

การออม	- ออมเงินสัจจะสะสมทุกเดือน - ฝากเงินสัจจะพิเศษ	- ออมบัญชี 2 ทุกเดือน
การปล่อยกู้	- สามารถกู้เงินได้ทุกเดือน	- บัญชี 1 ปีละ 1 ครั้ง - บัญชี 2 ไม่ปล่อยกู้
การชำระคืน (เงินต้น)	- แล้วแต่ความสามารถ (ไม่บังคับ) - บางคนชำระทุกเดือน	- ปีละ 1 ครั้ง
การชำระคืน (ดอกเบี้ย)	- ทุกเดือน (บังคับ)	- ปีละ 1 ครั้ง (ชำระพร้อมเงินต้น)
อัตราดอกเบี้ย	ร้อยละ 12 บาท/ปี	ร้อยละ 6 บาท/ปี

2

วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น

พบว่า

- สมาชิกบางคนไม่มีความรับผิดชอบ ยืมชื่อสมาชิกคนอื่นกู้ ทำให้มีหนี้เกินกำลังความสามารถของตนที่จะชำระดอกเบี้ยรายเดือนและชำระคืนเงินต้น
- สมาชิกไปกู้เงินแหล่งทุนอื่นที่มีดอกเบี้ยสูง (หนี้นอกระบบ)
- นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และไม่สามารถชำระเงินกู้ได้

หลังจากที่วิเคราะห์ปัญหา ได้นำปัญหาที่พบมาจัดกลุ่มตามสภาพปัญหา ดังนี้

❶ สมาชิกจะชำระแต่ดอกเบี้ยไม่มีเงินต้นชำระ	คิดเป็นร้อยละ 60
❷ เมื่อครบสัญญาจะมีปัญหาในการชำระเงิน	คิดเป็นร้อยละ 20
❸ สมาชิกจะชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยตามกำหนด	คิดเป็นร้อยละ 19
❹ การชำระดอกเบี้ยล่าช้า ผิดนัด (ตั้งใจ/ไม่ตั้งใจ)	คิดเป็นร้อยละ 1

3

วิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิก

พบว่า

- สมาชิกบางคนมีการใช้เงินครั้งละมาก ๆ และต่อเนื่อง มีการกู้เงินประกอบอาชีพ และเมื่อลงทุนได้ผลกำไร ก็จะนำมาฝากสัจจะพิเศษและชำระคืนเงินกู้ โดยมีการหมุนเวียนตลอดทั้งปี
  - จากสถิติการกู้ยืมเงินและชำระคืนเงิน สมาชิกบางคนจะกู้เงินจำนวนไม่มาก ไม่เกินกำลัง (ประมาณตน) ไม่มีปัญหาในการชำระคืนเงินกู้ ตรงเวลา ไม่ค่อยเพิ่มวงเงินกู้
  - สมาชิกบางคนไม่ออมเพิ่ม แต่ต้องการเงินกู้จำนวนมาก ชำระไม่ตรงตามสัญญา ไม่มีความรับผิดชอบเท่าที่ควร ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ และใช้จ่ายเงินอย่างไม่มีเหตุผล
  - สมาชิกบางคนยอมทำตามเงื่อนไขทุกประการตอนที่ทำสัญญา เมื่อครบสัญญาทางกรรมการฯ ทวงถาม ทำให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ และมีท่าทีไม่พอใจ

4

ร่วมหาทางออก

เมนู บริหารจัดการหนี้ตามพฤติกรรมของสมาชิก

เมนู 1

- ชำระเงินต้น : ตามความสามารถทุกเดือน
- ชำระดอกเบี้ย : ทุกเดือน
- วงเงินกู้ : ไม่เกิน 100,000 บาท
- ต้องเป็นสมาชิกทั้ง 2 กองทุน และปฏิบัติตามระเบียบฯ (มีการออมฯ ทั้ง 2 กองทุน)
- สามารถยื่นกู้ได้ทุกเดือน หากไม่มีหนี้ค้าง

- กู้เงิน : ปีละครั้ง สัญญา 5 ปี
- ชำระเงินต้น/ดอกเบี้ย : ทุกเดือน
- วงเงินกู้ : ขึ้นอยู่กับมาตรการ
- ต้องเป็นสมาชิกทั้ง 2 กองทุน และปฏิบัติตามระเบียบฯ (มีการออมฯ ทั้ง 2 กองทุน)
- ผิดนัดตามสัญญา ปรับเป็นเมนู 1

เมนู 3 :

เมนู 2 :

- ชำระเงินต้น : ร้อยละ 1 ของวงเงินหนี้ทุกเดือน
- ชำระดอกเบี้ย : ทุกเดือน
- วงเงินกู้ : ไม่เกิน 100,000 บาท
- ต้องเป็นสมาชิกทั้ง 2 กองทุน และปฏิบัติตามระเบียบฯ
- สามารถยื่นกู้ได้ตามสัดส่วนการชำระ ร้อยละ 50 ของยอดชำระ
- ผิดนัดตามสัญญา ปรับเป็นเมนู 1

- ชำระดอกเบี้ยทุกเดือน
- กู้ได้ปีละ 1 ครั้ง
- วงเงินกู้ไม่เกิน 75,000 บาท
- ชำระเงินกู้ ปีละ 1 ครั้ง
- รับเงินกู้ผ่านระบบธนาคาร

เมนู 4 :

2 | กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

- 1 กำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้
- 2 จัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ทั้งหมด
- 3 จัดทำทะเบียนการบริหารจัดการหนี้
- 4 ประชุมชาวบ้านทั้งหมดสร้างความเข้าใจ
- 5 ขึ้นทะเบียนปรับโครงสร้างหนี้/ทำสัญญา
- 6 ส่งเสริมอาชีพครัวเรือน
- 7 ติดตาม ประเมินผล

“

บันได 7 ขั้น
สู่การบริหารจัดการหนี้

”

1 กำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้

จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหนี้ (การปรับโครงสร้างหนี้ใน 1 ครั้วเรือน ที่มีหลายสัญญาเงินกู้ให้เป็น 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา)

2 จัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ทั้งหมด

มอบหมายคณะกรรมการกองทุนชุมชนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสำรวจตรวจสอบข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินทุนของกลุ่มและข้อมูลหนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้ นำส่งคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

3 จัดทำทะเบียนการบริหารจัดการหนี้

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนรวบรวมและจัดทำข้อมูลเป็นรายครั้วเรือน โดยรวมหนี้สินของทุกคนในครั้วเรือนและทุกกองทุนที่กู้ นำมาเรียงลำดับตามบ้านเลขที่ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

4 ประชุมชาวบ้านทั้งหมดสร้างความเข้าใจ

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจัดประชุมชาวบ้านทั้งหมด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการหนี้ให้แก่คนในชุมชน

5 ขึ้นทะเบียนปรับโครงสร้างหนี้/ทำสัญญา

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนรับสมัครลูกหนี้เพื่อเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ โดยใช้แบบคำขอขึ้นทะเบียนปรับโครงสร้างหนี้ ตามแบบที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนกำหนดและเลือกเมนูดอกเบี้ยที่เหมาะสมกับครอบครัวตนเอง หากครั้วเรือนที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ (ปรับโครงสร้างหนี้) ไม่เข้าใจ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจะอธิบายเพิ่มเติม จนมีความเข้าใจชัดเจนและสามารถเลือกเมนูดอกเบี้ยที่เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว และดำเนินการจัดทำสัญญา โดยคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนส่งข้อมูลให้กับเจ้าหนี้ใหม่ เพื่อทำสัญญาเงินกู้ และปฏิบัติตามเงื่อนไขของเจ้าหนี้ใหม่ สำหรับลูกหนี้ที่เลือกเมนูที่ 3 ดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ต้องมีการจัดทำแผนชีวิต (Family Folder)

6 ส่งเสริมอาชีพครั้วเรือน

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดำเนินการส่งเสริมอาชีพครั้วเรือน โดยใช้เงินกองทุนบูรณาการที่ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และนำมารวมกับเงินสนับสนุนกิจกรรมสำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้ และเปลี่ยนชื่อ “กองทุนบูรณาการ” เป็น “กองทุนสำนึกดีบ้านโป่ง” สำหรับเงื่อนไขการใช้เงินสนับสนุนส่งเสริมอาชีพครั้วเรือนนั้น คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้กำหนดเงื่อนไขในการขอรับเงินส่งเสริมอาชีพ คือ ดำเนินการในลักษณะเงินทุนค้ำกลุ่ม ต้องเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และมีรายได้เพิ่ม โดยผลกำไรที่ได้จากการนำเงินส่วนนี้ไปประกอบอาชีพ จะนำมาสมทบกองทุน 20% และให้ครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพ 80% โดยแบ่งสัดส่วน 80% ออกเป็น 2 ส่วน คือ ใช้ส่วนตัว 40% และตัดหนี้ 40%

๗ ติดตาม/ประเมินผล

การติดตามและประเมินผล ดำเนินการ 2 ส่วน

1) คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

2) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและภาคีการพัฒนาที่ร่วมส่งเสริมสนับสนุนครัวเรือน โดยใช้วิธีการ ดังนี้

- ติดตามจากแผนชีวิตของครัวเรือน ว่าครัวเรือนที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ได้

ดำเนินการเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามแผน เพราะเหตุใดเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาใหม่

- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำทุกเดือน โดยใช้วันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ซึ่งได้กำหนดเป็นวาระการประชุมประจำเดือนที่ต้องรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นการสร้างการรับรู้ร่วมกันและเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสารประชาสัมพันธ์

3 ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- ได้รับการคัดเลือกจากกรมการพัฒนาชุมชน ให้เป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ในการศึกษาดูงาน “การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา”

- ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ถ่ายทอดวิดิทัศน์ รูปแบบ “การบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา” ของกรมการพัฒนาชุมชนเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

- ดำเนินการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ได้ครบ 100% จำนวนทั้งหมด 129 ครัวเรือน เดิมเป็นหนี้ 94 ครัวเรือน จำนวน 124 สัญญา สามารถรวมหนี้ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ได้ 80 ครัวเรือน 80 สัญญา

- ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนกรมการพัฒนาชุมชนเข้าประกวดรางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2561

4 ปัจจัยความสำเร็จ

- คณะกรรมการฯ มีความเข้มแข็งและชุมชนมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน
- มีข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถใช้ในการตัดสินใจของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนในการบริหารจัดการ

- สถานการณ์ของชุมชนที่กำลังหาทางออกในการบริหารจัดการหนี้ของครัวเรือนเป็นแรงผลักดันให้เกิดการรวมหนี้เป็นหนี้เดียว

- การมีรูปแบบ (4 เมนู) การบริหารจัดการหนี้ที่ชัดเจน ที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของคนในชุมชน จึงได้รับการตอบรับเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครัวเรือน 1 สัญญา ทั้งชุมชน

5 บทเรียนของพื้นที่

...การใช้เวทีพูดคุยกันในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ และหากทุกคนในชุมชน มีหลัก 5 ร่วม นั่นคือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ จะนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และชุมชน เข้มแข็งต่อไป...

17 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านสะแกเครือ หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ จัดตั้งเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ในชื่อ “สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ” ซึ่งยกฐานะจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน ในปี 2560 ได้มีการเปลี่ยนชื่อจากสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนเป็น “ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน” การดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นแกนนำในการบริหารจัดการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ซึ่งส่งผลให้สมาชิกกองทุนชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน คือคุณภาพชีวิต การมีวินัยทางการเงิน การเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม

โครงสร้างองค์กร

- 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการเงินทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ มาจากตัวแทนกลุ่ม/องค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชน มีจำนวน 15 ราย ซึ่งมีการแบ่งโครงสร้าง ดังนี้

ฝ่ายอำนวยการ

ฝ่ายบริหารจัดการหนี้

ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ

ฝ่ายกิจกรรม

- 2) สมาชิกประเภทกลุ่ม/องค์กร จำนวน 9 กลุ่ม

(ข้อมูลผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 เมษายน 2561)

•กลุ่มออมทรัพย์ฯ	สมาชิก	1,489 คน	จำนวนเงิน	20,010,000 บาท
•กทบ.ฯ	สมาชิก	550 คน	จำนวนเงิน	2,800,000 บาท
•กองทุนสงเคราะห์ฯ	สมาชิก	1,663 คน	จำนวนเงิน	15,000 บาท
•กองทุนประปา	สมาชิก	470ครัวเรือน	จำนวนเงิน	49,000 บาท
•กองทุนแม่บ้าน	สมาชิก	169 คน	จำนวนเงิน	36,000 บาท
•กองทุน อสม.	สมาชิก	46 คน	จำนวนเงิน	20,000 บาท
•กลุ่มเกษตร	สมาชิก	120 คน	จำนวนเงิน	100,000 บาท
•ผู้สูงอายุ	สมาชิก	210 คน	จำนวนเงิน	20,000 บาท
•กข.คจ.	สมาชิก	1,663 คน	จำนวนเงิน	280,000 บาท

3) กิจกรรมของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ ได้กำหนดกิจกรรมไว้ 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 คริวเรือน 1 สัญญา
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ได้แก่
  - กิจกรรมการทำไร่มันสำหรั่ง
  - ฝึกอบรมกลุ่มอาชีพจักสาน 1 กลุ่ม 25 ราย
  - กลุ่มทำกระทงเปลือกข้าวโพด 1 กลุ่ม 25 ราย
  - ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหมูเนื้อ 1 กลุ่ม 2 ราย

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่อื่น 1 คริวเรือน 1 สัญญา

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ด้วยการสำรวจข้อมูลเพื่อเป็นฐานในการดำเนินงาน การนำข้อมูลเพื่อวิเคราะห์กองทุนชุมชน ลูกหนี้ และประเภทลูกหนี้ เพื่อบริหารจัดการหนี้ สำหรับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านสะแกเครือ หมู่ที่ 3 ตำบลวังประจวบ อำเภอเมืองตาก ได้นำแนวทางเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 คริวเรือน 1 สัญญา ดังนี้

- เพิ่มศักยภาพคณะกรรมการในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อื่น 1 คริวเรือน 1 สัญญา ทำให้คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชุมกิจกรรม/โครงการทางการเงิน การเชิญวิทยากรภายนอกให้ความรู้เรื่องการบริหารการเงิน, การส่งเสริมให้คณะกรรมการเป็นวิทยากรและเปลี่ยน ปรับใช้, การนำฐานข้อมูลการกำหนดทางเลือกให้กับสมาชิกที่จะร่วมโครงการ เช่น ศึกษาดูงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้นแบบบ้านโป่ง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
- มอบหมายให้คณะกรรมการรับผิดชอบเรื่องการออมเพื่อชำระหนี้ ติดตาม กระตุ้น ตรวจสอบ การออมเพื่อชำระหนี้อย่างต่อเนื่อง

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

เทคนิคที่ 1 3 : 5 : 8 คือ การยืดระยะเวลาการชำระหนี้จากปีต่อปีเป็นการชำระรายเดือน ซึ่งได้มีการจัดประเภทลูกหนี้ตามจำนวนวงเงินกู้ โดยที่จัดดอกเบี้ยแบบแนวราบ คือ ร้อยละ 6% ต่อปี ดังนี้

* ยอดหนี้	ไม่เกิน 30,000 บาท	ระยะเวลาผ่อนชำระ 3 ปี
* ยอดหนี้	ตั้งแต่ 30,001 – 50,000 บาท	ระยะเวลาผ่อนชำระ 5 ปี
* ยอดหนี้	ตั้งแต่ 50,001 ขึ้นไป	ระยะเวลาผ่อนชำระ 8 ปี

เทคนิคที่ 2 เงินต้นลด ดอกเบี้ยลด คือ การลดดอกเบี้ยทุกเดือน โดยคำนวณจากเงินต้นที่ลดลงทุกเดือน

เทคนิคที่ 3 สร้างขวัญกำลังใจให้คนทำดีในการชำระหนี้ คือ ในทุกสิ้นปีจะมีการพิจารณาสมาชิกที่สามารถส่งหนี้ได้ตามกำหนดเวลาและครบถ้วน โดยที่ไม่ได้ระบุของรางวัล (แล้วแต่ดุลพินิจของคณะกรรมการฯ)

เทคนิคที่ 4 ส่งเสริมการออมเพื่อปลดหนี้

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา

- สำรวจจำนวนแหล่งทุนชุมชน จำนวนเงินกองทุนชุมชนที่มีอยู่ในหมู่บ้านทั้งหมด
- สำรวจข้อมูลการเป็นหนี้ของแต่ละครัวเรือนเพื่อเป็นการตัดสินใจการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา และจัดกลุ่มลูกหนี้ฯ
- ประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อร่วมกันหาทางออก และกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา
- ประชุมสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชน เพื่อสมัครเข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เป็นรายครัวเรือน
- บริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา โดยการลดอัตราดอกเบี้ยให้ครัวเรือนที่เข้าร่วม 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา เหลือเพียงร้อยละ 6 บาท และให้ลูกหนี้ชำระหนี้เป็นรายเดือนตามกำลังที่ลูกหนี้สามารถที่จะส่งได้
- สนับสนุนอาชีพครัวเรือน
- ติดตามผลครัวเรือนเป้าหมาย ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจัดให้มี “คลินิกปลดหนี้” สำหรับรับปรึกษาปัญหาในการขาดสภาพคล่องในการชำระหนี้โดยการให้กู้ฉุกเฉินพิเศษซึ่งไม่ต้องไปพึ่งพาทายนอก การพัฒนาอาชีพ และอื่น ๆ

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา แบ่งตามระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ดำเนินการในปี 2559 ดำเนินการส่งเสริมบริหารจัดการหนี้ของลูกหนี้ในกลุ่มสมาชิก ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา จำนวน 2 ราย
ระยะที่ 2 ดำเนินการในปี 2560 จำนวน 16 ครัวเรือน โดยความสมัครใจ
- สมาชิกกองทุนชุมชน ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงาน คือคุณภาพชีวิต การมีวินัยทางการเงิน การเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพอย่างเหมาะสม

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

- 1) การประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสม่ำเสมอ
- 2) คณะกรรมการ สมาชิก มีเป้าหมายในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาเดียวกัน คือการลดหนี้ การปลดหนี้
- 3) มีสิ่งจูงใจให้กับลูกหนี้ที่ชำระหนี้ดีในทุก ๆ สิ้นปี
- 4) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
  - หลักนิติธรรม โดยยึดระเบียบข้อบังคับและมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน โดยสมาชิกถือปฏิบัติร่วมกัน
  - หลักคุณธรรม โดยยึดมั่นในหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน และไว้วางใจกัน
  - หลักความโปร่งใส โดยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบอย่างทั่วถึง
  - หลักการมีส่วนร่วม โดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ
  - หลักความรับผิดชอบ โดยคณะกรรมการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด
  - หลักความคุ้มค่า โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

18 ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

บ้านหนองจิก หมู่ที่ 7 ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

“อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ไม่มีความแน่นอน บางปีน้ำท่วม บางปีฝนแล้ง การเป็นหนี้เป็นสินจึงเปรียบเหมือนเงาตามตัวของเกษตรกร กอปรกับชุมชนมีกองทุนหลายกองทุนให้กู้ยืม พี่น้องของเราจึงเป็นหนี้สินกันทุกกลุ่มกองทุน แต่ที่นี้คืออย่างพอเป็น 1 คร. 1 สัญญาแล้ว เราสามารถเอาต้นไม้ไปค้ำประกันเงินกู้ของแต่ละกลุ่มกองทุนได้ บางครัวเรือนที่กู้เงินไม่ต้องให้เพื่อนสมาชิกมาค้ำประกันเลย เราใช้ต้นไม้ที่เราปลูกในสวนในไร่นาของเรา ในรูปแบบของธนาคารต้นไม้ ค้ำประกันเงินกู้ได้เอง ไม่ต้องเดือดร้อนเพื่อน ๆ สมาชิกมาค้ำประกัน”

บ้านหนองจิก หมู่ที่ 7 ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีรูปแบบการบริหารจัดการหนี้ที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือจากการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คร. 1 สัญญา ในรูปแบบของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนตามแนวทางของกรมแล้ว ยังมีภาคีการพัฒนาโดยมีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองยาง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอำเภอหนองฉาง ให้เป็นเสมือนธนาคารสาขาย่อยระดับตำบลที่ช่วยเหลือพี่น้องตำบลหนองยางให้ไม่ต้องเดินทางไปฝากเงินกับธนาคารชกส. ในตัวอำเภอซึ่งอยู่ห่างไกลจากชุมชนแต่สามารถฝากเงิน และกู้เงินที่สถาบันการเงินระดับตำบลได้โดยสะดวก ทั้งนี้เงินสัจจะสะสมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในระดับหมู่บ้านเมื่อถึงวันเก็บเงินสัจจะแล้วสามารถนำไปฝากเงินกับสถาบันการเงินชุมชนประจำตำบล แล้วจึงถอนมาปล่อยกู้ให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้กู้ซึ่งถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในชุมชนอย่างดียิ่ง

โครงสร้างองค์กร

ในปัจจุบันคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ 7 อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 19 คน จาก 10 กลุ่มกองทุนที่เข้าร่วมกับศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ประกอบกลุ่มกองทุนดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2530
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544
3. กลุ่มกองทุนแม่ของแผ่นดิน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2549
4. กลุ่มร้านค้าชุมชน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2530
5. กลุ่มโรงสีชุมชน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2531
6. กลุ่มโรงสีชุมชนกลุ่มเกษตรยั่งยืน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543
7. กลุ่มเลี้ยงสัตว์ จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2542
8. กลุ่มน้ำดื่ม จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2556
9. กลุ่มปลูกผัก จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537
10. กลุ่มแม่บ้าน จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2543

ซึ่งมีโครงสร้างของคณะกรรมการ 4 ฝ่ายดังนี้

1. กรรมการฝ่ายบริหาร
2. กรรมการฝ่ายบริหารจัดการหนี้
3. กรรมการฝ่ายตรวจสอบการดำเนินงาน
4. กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

เทคนิค การบริหารจัดการหนี้

ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1 รูปแบบ การบริหารจัดการหนี้

กลุ่มที่ปล่อยเงินกู้หลักของบ้านหนองจิก หมู่ที่ 7 ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีหลัก ๆ คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกัน คือ กทบ. ร้อยละ 6 ต่อปี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร้อยละ 12 ต่อปี จากการพูดคุยเราไม่สามารถปรับ ดอกเบี้ยให้เท่ากันเกรงว่าจะมีผลกระทบกับคนที่ฝากเงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการจัดสวัสดิการ ให้ชุมชนในนามกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหากรายได้ลดลง ทำให้เราคงดอกเบี้ยตามเดิมแต่ชี้ให้เห็นว่าถ้ากู้เงิน กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตถึงดอกเบี้ยจะแพงกว่า แต่คณะกรรมการกลุ่มก็จัดสวัสดิการคืนให้ชุมชนร้อยละ 6 เหมือนกัน ซึ่งไม่ว่าสมาชิกพี่น้องในชุมชนจะกู้เงินกองทุนไหนก็เหมือนกับเสียดอกเบี้ยร้อยละ 6 เท่ากัน ในส่วน ของกองทุนอื่น ๆ ส่วนใหญ่รวมตัวกันแต่ยังไม่ปล่อยกู้ในรายบุคคลจะดำเนินการในนามกลุ่ม จึงยังไม่ต้อง บริหารจัดการหนี้ในส่วนของ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

2 กระบวนการบริหารจัดการหนี้ ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา

1. ทำความเข้าใจกับกรรมการแต่ละกลุ่มกองทุนและสมาชิกโดยพร้อมเพรียงกัน ชี้แจงให้เห็น กระบวนการในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ว่ามีข้อดีอย่างไร ที่สำคัญคือมีหนี้สินของ ครอบครัวเดียว ไม่ต้องปวดหัวหาเงินมาใช้หนี้หลายกองทุน

2. ดำเนินการการสำรวจสภาพคล่องทางการเงินของแต่ละกลุ่มกองทุน และสถานะการเป็นหนี้สินของ คนในชุมชนซึ่งพูดง่าย ๆ ก็คือ ในครอบครัวหนึ่งเป็นหนี้กันเท่าไร และแต่ละกลุ่มกองทุนสามารถซื้อหนี้ รายครัวเรือนนั้นได้เท่าไร ทำให้ได้ข้อตกลงว่าเงินผู้เป็นหนี้ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการในปีแรกควรอยู่ระหว่าง 60,000 – 70,000 บาท

3. ปรับโครงสร้างหนี้โดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนหมู่บ้านช่วยกันรับผิดชอบครัวเรือน ที่เข้าร่วมโครงการโดยที่ไม่กระทบสภาพคล่องทางการเงินของแต่ละกองทุน

4. การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีการปล่อยกู้และรับคืนเงินกู้รายเดือน รวมทั้งกลุ่ม กองทุนหมู่บ้านที่ปล่อยกู้รายปี และรับคืนเงินกู้รายเดือน ทำให้พ่อแม่พี่น้องในชุมชนสามารถทยอยผ่อนชำระ เงินกู้เป็นรายเดือน แบบลดต้นลดดอกทำให้ยอดหนี้ที่ต้องชำระแต่ละเดือนไม่สูงเกินไป และมีเวลาในการหาเงิน มาชำระหนี้ได้

3 | ผลสำเร็จ การบริหารจัดการหนี้

- ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาได้ จำนวน 26 ครั้วเรือน 26 สัญญา (เดิม 44 สัญญา) จากจำนวนครั้วเรือนทั้งหมด 73 ครั้วเรือน
- ครั้วเรือนเป้าหมายมีการทำบัญชีครั้วเรือน รู้รายรับจ่ายของต้น และมีวินัยทางการเงิน ใช้เงินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ทำให้สามารถยึด ลด ปลด หมดหนี้ได้ในอนาคต
- เป็นแหล่งเรียนรู้ และศึกษาดูงานในเรื่องของการใช้ธนาคารต้นไม้ค้ำประกันเงินกู้สำหรับสมาชิกที่เป็นพี่น้องเกษตรกร เป็นการลดภาระการชำระคืนเงินกู้กับกลุ่มกองทุนชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน หากสมาชิกยืมเงินทุนไปประกอบอาชีพแล้วเกิดการขาดทุนในอนาคต ก็สามารถใช้ต้นไม้ซึ่งยังมีมูลค่ามากยิ่งขึ้นตามข้อตกลงราคากลางที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรกำหนดใช้หนี้เงินกู้ยืมได้

4 | ปัจจัยความสำเร็จ

ใช้เทคนิคการกู้ต้องมีการออมควบคู่กัน โดยให้สมาชิกที่กู้เงินมีการออมเงินในรูปของสัจจะรายเดือน ทุกเดือนทั้งการกู้เงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือ กทป. โดยต้องส่งเงินสัจจะเป็นรายเดือนเท่านั้น อธิบายง่าย ๆ คือมีการฝากเงินสัจจะรายเดือนเพิ่มขึ้นตามจำนวนเงินกู้ที่มากขึ้น โดยที่ทั้ง 2 กองทุน จะดำเนินการเก็บเงินสัจจะเป็นประจำทุก ๆ เดือน เพื่อเป้าหมายในอนาคตครั้วเรือนที่เข้าโครงการ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา ที่ต้องการปลดหนี้ใน 5 ปี ถึง 10 ปี ช่างหน้า จำนวนเงินที่ออมไว้จะเท่ากับเงินที่ยื่นกู้ก็ถือว่าเป็นความมั่นคงในชีวิตว่าไม่ต้องมีหนี้ไปตลอดชีวิต หากลาออกสามารถนำเงินสัจจะมาปลดหนี้ได้ และการชำระเงินกู้รายเดือนทำให้สมาชิกมีภาระไม่มากในการผ่อนชำระในแต่ละงวด ประกอบกับความสามัคคีกันในชุมชน และการมีนิสัยรักการออมจากการฝึกฝนตนเองจากการส่งเงินสัจจะสะสมในนามกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มาตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มเมื่อปี 2530 ทำให้การบริหารจัดการหนี้เป็นไปได้อย่างดี

5 | บทเรียนของพื้นที่

หากไม่มีโครงการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา หรือการให้พี่น้องเราในชุมชนเป็นหนี้ ทางเดียวเราก็จะไม่หลุดพ้นจากวงจรของการเป็นหนี้ บทเรียนที่สำคัญที่สุดคือการแก้ไขปัญหาชีวิตสามารถลดความยุ่งเหยิงในการหาเงินมาใช้หนี้เป็นรายเดือนแบบชักหน้าไม่ถึงหลัง ทำให้ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการมีหนี้สินลดลง มีเงินออมมากขึ้น ทำให้ในอนาคตสามารถยึด ลด และปลดหนี้ได้ไม่เป็นภาระของลูกหลาน คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความสุขขึ้นใจจากการไม่เป็นหนี้

บทสรุป ความสำเร็จ

การบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีกราว 1 ล้านล้านบาท 1 สัญญา เป็นบทบาทภารกิจสำคัญของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ซึ่งหลากหลายมุมมอง มีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากในการปฏิบัติ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากจนเกินความสามารถที่จะทำ และก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะทำให้สำเร็จได้โดยง่าย ซึ่งจากการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ตั้งแต่ปี 2551 - 2561 ผลสำเร็จของการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีกราว 1 ล้านล้านบาท 1 สัญญา ยังคงปรากฏให้เห็นว่า ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสามารถบริหารจัดการหนี้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม จนเป็นที่น่าชื่นชมในการทุ่มเท เสียสละ และมองเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการเงินทุนให้เกิดประโยชน์รวมทั้งบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีกราว 1 ล้านล้านบาท 1 สัญญา เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน

จากผลสำเร็จดังกล่าว จึงได้เกิดรูปแบบ (Model) การบริหารจัดการหนี้ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป มีเอกลักษณ์เฉพาะและเหมาะกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากมองอย่างผิวเผินแล้ว หลายรูปแบบอาจมีความเหมือนหรือคล้ายกัน แต่ถ้ามองลึกลงไปในรายละเอียดแล้ว ก็จะเห็นถึงความแตกต่างที่น่าสนใจยิ่ง จนสามารถเป็นต้นแบบ แบบอย่างที่ดีแก่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ยังคงหาทางออกในการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อีกราว 1 ล้านล้านบาท 1 สัญญา อีกด้วย

การบริหารจัดการหนี้ให้กับคนในชุมชน หากจะทำให้สำเร็จนั้นจะต้องศึกษาบริบทพื้นที่ วิถีชีวิตชุมชนตนเองให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะแนวทางที่อื่นที่สามารถทำแล้วประสบความสำเร็จ อาจจะไม่สามารถนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเองได้ เช่น การปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้เท่ากันทุกกลุ่ม จึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อลดแรงต้านจากกลุ่ม/กองทุนในชุมชน และไม่กระทบกับการดำเนินงานของกลุ่ม/กองทุน

ประเด็นสำคัญสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา พบว่า ภาพรวมโดยสรุปศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา มีสาระสำคัญได้ดังนี้

การสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วมเป็นคราวเรือนเป้าหมาย

เพื่อบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา นอกจากเป็นการสร้างแรงจูงใจแล้วยังส่ง ผลดีต่อดักกลุ่ม/กองทุน ไม่ให้เกิดหนี้เสียในกรณีที่คราวเรือนนั้น ๆ ไม่สามารถบริหารจัดการหนี้ได้ และยังถือเป็นการช่วยเหลือคนในชุมชนให้กลับมาตั้งตัวและสามารถประกอบอาชีพได้ โดยมีเทคนิคที่น่าสนใจต่างกัน ดังนี้

- ขยายระยะเวลาในการชำระหนี้ในกรณีที่ยอดหนี้สูง เช่น เดิมนาย ก. เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ รวมยอดหนี้แล้วเป็นเงินจำนวน 50,000 บาท กำหนดชำระเป็นรายปีครั้งเดียว ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าไม่มีความสามารถในการชำระได้ แต่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนขยายจาก 1 ปี เป็น 2 หรือ 3 ปี ทำให้มีความสามารถในการชำระหนี้ได้จริง
- เปลี่ยนจากการผ่อนชำระรายปีเป็นผ่อนชำระรายเดือนได้เพื่อแบ่งเบาภาระของลูกหนี้ ยกตัวอย่างเช่น นาย ข. เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ รวมยอดหนี้แล้วเป็นเงินจำนวน 30,000 บาท กำหนดชำระเป็นรายปีครั้งเดียว ซึ่งการชำระเป็นเงินก้อนใหญ่เป็นไปได้ยาก ซึ่งอาจทำให้ต้องกู้ยืมที่อื่น เพื่อมาปิดตามสัญญา แต่เมื่อแบ่งชำระหนี้เป็นรายเดือน มีความเป็นไปได้ในการชำระหนี้มากกว่า และเป็นการลดภาระของลูกหนี้ได้
- ส่งเสริมการออมควบคู่กับการชำระหนี้เมื่อครบกำหนดชำระสามารถนำเงินออม มาตัดยอดหนี้ได้ กรณีนี้สามารถใช้ได้ทั้งการชำระหนี้เป็นรายเดือนและรายปี
- การปรับลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับคราวเรือนที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา (โปรโมชั่นพิเศษสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฯ เท่านั้น) เช่น เดิมอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท/ปี เป็นอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 บาท/ปี
- การชำระหนี้เป็นขั้นบันได เพื่อแบ่งเบาภาระลูกหนี้ ยกตัวอย่างเช่น นาย ค. เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ รวมยอดหนี้แล้วเป็นเงินจำนวน 50,000 บาท ให้ผ่อนชำระปีแรกชำระเงินต้น 10% พร้อมดอกเบี้ย ปีถัดไป ชำระเงินต้น 20% พร้อมดอกเบี้ย ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหมดหนี้ เป็นต้น
- อัตราดอกเบี้ย 0% ในปีแรกของการชำระหนี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือคราวเรือนเป้าหมายที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา เพราะมองเห็นถึงปัญหาว่าคราวเรือนที่เข้าสู่โครงการฯ ล้วนแล้วแต่มีจุดประสงค์ที่จะลดหนี้ ปลดหนี้ ถือเป็นการสร้างแรงจูงใจ และสร้างจิตสำนึก ให้คนในชุมชนไม่เป็นหนี้ซ้ำซ้อน และอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน
- การชำระหนี้ปีแรกให้ชำระแต่ดอกเบี้ย เพื่อเป็นการให้โอกาสคราวเรือนเป้าหมายที่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร 1 คราวเรือน 1 สัญญา นำเงินที่จะชำระหนี้ไปประกอบอาชีพ หรือต่อยอดอาชีพ จะได้มีเงินเพื่อชำระหนี้ในปีต่อไป
- การลดอัตราดอกเบี้ยกรณีพิเศษให้แก่ลูกหนี้ที่มีการชำระคืนสม่ำเสมอ เป็นลูกหนี้ชั้นดี

การบริหารจัดการ

- มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง เสียสละ อดทน และเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของคนในชุมชน บางพื้นที่มีประธานศูนย์ฯ ที่เป็นผู้ใหญ่บ้านที่เข้มแข็ง หรือเคยเป็นผู้นำ อช. มาก่อน และมีทั้งเป็นวิทยากรแผนชุมชน โดยเริ่มต้นจากการดำเนินการในพื้นที่หมู่บ้านตนเองเป็นตัวอย่าง

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีความเข้มแข็ง มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการฯ รวมถึงคำนึงถึงประโยชน์ของคนในชุมชน บริหารจัดการโดยยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ (ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจกัน)

- คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มาจากคณะกรรมการกองทุนชุมชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และกองทุนชุมชนอื่น ๆ ทำให้การดำเนินงานบริหารจัดการหนี้ มีแนวทางการปฏิบัติอันเดียวกันสนับสนุนให้การดำเนินงานได้ง่ายมากขึ้น “คณะกรรมการชุดเดียวกัน แนวทางเดียวกัน”

- การบริหารจัดการสวัสดิการของแต่ละกลุ่ม/กองทุน เพื่อเป็นสวัสดิการกลาง เพราะเดิมแต่ละกลุ่มจะมีสวัสดิการเป็นของตนเอง ใครเป็นสมาชิกกลุ่ม/กองทุนใดก็จะได้รับสวัสดิการในกลุ่ม/กองทุนนั้น ซึ่งแต่ละคนอาจจะไม่ได้เป็นสมาชิกทุกกลุ่ม/กองทุน และแต่ละกลุ่ม/กองทุน เมื่อแยกกันบริหารจะได้เพียงเล็กน้อย หากทุกกลุ่ม/กองทุน จัดสรรเพื่อมาเป็นสวัสดิการกลางจะทำให้เห็นประโยชน์มากขึ้น ด้วยจำนวนเงินสวัสดิการเอง และยังครอบคลุมถึงสมาชิกทุกคนที่อยู่ในชุมชน กรณีชุมชนชาวมุสลิม นอกเหนือจากมีสวัสดิการกลาง บางแห่งจะมี “เงินชะกาด” หรือ “เงินบริจาค” ด้วย

- การจำกัดวงเงินการกู้ยืมของแต่ละกองทุน คือ การทำความเข้าใจตรงกันในแต่ละกลุ่ม/กองทุน หากมีการให้กู้ยืมเงินในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน แต่เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้แล้ว ให้กู้ยืมเงินได้ไม่เกินยอดเงินที่เคยกู้ยืมไป เช่น นาย ง. เข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหนี้ รวมยอดหนี้แล้วเป็นเงินจำนวน 50,000 บาท ส่งชำระคืนจนเหลือยอดหนี้ 20,000 บาท แต่มีเหตุจำเป็นต้องใช้เงิน สามารถมาทำสัญญากู้ยืมใหม่ได้ แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท ตามสัญญาเดิม เพื่อไม่ให้เกิดเป็นวงจหนี้ซ้ำซ้อนแบบเดิม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการทำข้อตกลงร่วมกันของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

การหนุนเสริมอาชีพ

- งบประมาณสนับสนุนอาชีพศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” เน้นการสร้างอาชีพแบบยั่งยืน โดยมองถึงสภาพปัญหาของชุมชน หรือตามวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเป็นที่ตั้ง ยกตัวอย่างเช่น ชุมชน น. เป็นชุมชนทำเกษตรกรรม เพาะปลูกฝรั่งเป็นจำนวนมาก บางครั้งผลผลิตล้นตลาดทำให้ราคาตกต่ำ จึงแก้ปัญหาด้วยการสร้างอาชีพจากผลผลิตที่ล้นตลาด นั่นคือการทำฝรั่งหยี นอกจากเป็นการช่วยเหลือคนในชุมชนตนเองได้แล้ว ยังเพิ่มมูลค่าของฝรั่งอีกด้วย หรือชุมชน ว. เป็นชุมชนของชาวประมง จึงต่อยอดอาชีพเดิมที่ทำอยู่ นอกเหนือจากการขายอาหารทะเลสด ก็มาแปรรูปเองด้วย เช่น การทำปลาหวาน ทำหอยแมลงภู่ การทำปลาเค็ม เป็นต้น

- เพิ่มช่องทางการตลาด เพื่อสนับสนุนกิจกรรม “สำนึกดี แผนดี บริหารหนี้ได้” เช่น จากเดิมที่กลุ่มรวมกันขายเองตามตลาดนัดชุมชน ร้านค้าชุมชน เป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ทาง Facebook ทำให้มีช่องทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น

- การที่จะทำให้คนในชุมชนมีอาชีพ รายได้ที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ รวมทั้งลดหนี้ ปลดหนี้ได้ในที่สุด โดยการแสวงหาหน่วยงานภายนอกมาส่งเสริม สนับสนุนการสร้างงาน สร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้แก่คนในชุมชนต่อไป

การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

- บริบทการอาศัยอยู่ร่วมกันและพึ่งพาอาศัยกันของประชาชน ที่มีมาอย่างช้านาน มีความรัก ความสามัคคี พึ่งพาอาศัยกันจนเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตร่วมกันของคนในชุมชน ความขัดแย้งในชุมชนสามารถจัดการด้วยวิถีประชาธิปไตย และการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ จึงทำให้การดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบริหารจัดการหนี้ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญา สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น

- ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม องค์กรในชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

- ความโปร่งใสของของกลุ่ม/กองทุน เพราะจะได้รับทราบถึงข้อมูลที่เป็นจริงของชุมชน สามารถวิเคราะห์เพื่อวางแผนการบริหารจัดการหนี้ และเกิดการยอมรับและเชื่อถือของคนในชุมชนเกิดความร่วมมือมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อำนาจ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาที่ประสบผลสำเร็จได้นั้น สิ่งที่สำคัญไม่ได้ อีกรายหนึ่ง นั่นคือ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับ ที่คอยสนับสนุนให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำ ให้คำปรึกษา และหาแนวทางรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการให้แก่คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนได้นำมาปรับใช้ในพื้นที่จนประสบความสำเร็จได้ จนสร้างประโยชน์ให้กับคนในชุมชน รวมทั้งสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน/อำเภอ/จังหวัด เป็นศูนย์จัดการกองทุนชุมชนดีเด่นได้จนถึงทุกวันนี้

.....

